

**ŠKOLENÍ A VZDĚLÁVÁNÍ
PRACOVNÍKŮ V CESTOVNÍM RUCHU**

LEGISLATIVA PRO CESTOVNÍ RUCH

www.vzdelavanivcr.cz

LEGISLATIVA PRO CESTOVNÍ RUCH

Autoři:

JUDr. Bc. Martin Kulhánek, Ph. D.

Mgr. Marek Ivičič

Mgr. Lucie Jamborová

KULHÁNEK Legal Consulting

KULHÁNEK
Legal Consulting

Praha 2006

LEGISLATIVA PRO CESTOVNÍ RUCH

Vydalo: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha, 2006.
Staroměstské náměstí 6, 110 15 Praha 1, www.mmr.cz

Tato skripta byla vytvořena pro projekt „Školení a vzdělávání pracovníků v cestovním ruchu“ CZ.04.1.03/4.2.00.1/0001 Operační program Rozvoj lidských zdrojů (OP RLZ), Opatření 4.2., Specifické vzdělávání.

<p>Tento vzdělávací program je spolufinancován Evropským sociálním fondem (ESF) a státním rozpočtem ČR.</p>

Obsah výukového textu

1. Úvod do problematiky	6
1.1 Obecné vymezení a definování cestovního ruchu.....	6
1.2. Základní pojmy v cestovním ruchu.....	7
2. Obecné předpoklady podnikání v cestovním ruchu.....	10
2.1. Zákonný rámec upravující podmínky podnikání obecně a ve vztahu ke konkrétní oblasti	10
2.2. Formy podnikání	11
2.2.1. Fyzické osoby.....	12
2.2.2. Právnícké osoby	12
2.3. Živnostenskopravní aspekty podnikání v oblasti cestovního ruchu.....	16
2.3.1. Živnostenský zákon.....	17
2.3.2. Živnosti týkající se cestovního ruchu.....	23
3. Smluvní vztahy v oblasti cestovního ruchu.....	34
3.1. Smlouva – obecné vymezení.....	34
3.2. Cestovní smlouva	35
3.2.1. Platná právní úprava.....	35
3.2.2. Pojem a funkce	36
3.2.3. Vznik	37
3.2.4. Práva a povinnosti stran	39
3.2.5. Odstoupení od smlouvy.....	41
3.3. Smlouva o přepravě osob	43
3.3.1. Odpovědnost přepravce.....	45
3.4. Smlouva o ubytování.....	46
3.4.1. Práva a povinnosti	47
3.4.2. Odpovědnost.....	47
4. Propagace služeb v oblasti cestovního ruchu.....	49
4.1. Reklama a její regulace	49
4.2. Zákon o regulaci reklamy.....	50
4.3. Nekalá soutěž	51
4.3.1. Co je nekalá soutěž.....	52
4.3.2. Ochrana proti nekalé soutěži	53

5. Ochrana spotřebitele.....	55
5.1. Pojem „spotřebitel“	55
5.2. Spotřebitelské smlouvy	56
5.2.1. Smlouvy uzavírané za pomoci prostředků komunikace na dálku	58
5.2.2. Smlouva o užívání budovy či její části na časový úsek	59
5.2.3. Odstoupení od spotřebitelských smluv	61
5.2.4. Veřejnoprávní ochrana spotřebitele	63
5.2.5. Zákaz klamání spotřebitele.....	63
5.2.6. Informační povinnosti	64
5.2.7. Další povinnosti a reklamace	65
5.3. Další předpisy k ochraně spotřebitele v oblasti cestovního ruchu	65
5.4. Státní mechanismy kontroly v oblasti cestovního ruchu.....	66
6. Koncepce cestovního ruchu ČR	67
6.1. Současná koncepce.....	67
6.2. Návrh nové koncepce do roku 2013.....	68
6.3. Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR na období 2007 – 2013	69
7. Vybrané právní předpisy z oblasti cestovního ruchu	76
8. Použitá a doporučená literatura (a další prameny):	94
9. Věcný rejstřík:	96

1. Úvod do problematiky

1.1 Obecné vymezení a definování cestovního ruchu

Cestování a **cestovní ruch** se vyvíjí od počátku lidské civilizace, kdy se člověk vydával na první výpravy. Při svých cestách za poznáním se člověk pohyboval nejprve po souši, po vodě, vzduchem a nakonec i vesmírem. Cestování a s ním související cestovní ruch se stal nedílnou součástí moderního člověka a každý rok dává do pohybu velké množství lidí. Hlavním motivem tohoto pohybu lidí je záměrná změna prostředí, čímž lidé uspokojují některé ze svých potřeb (potřeba odpočinku, poznání, pohybu, nových kulturních a estetických zážitků a mnoho dalších), protože jejich běžné životní prostředí jim neposkytuje dostatek možností a příležitostí k uspokojení těchto potřeb, popřípadě neumožňuje dostatečnou kvalitu jejich uspokojení.

Díky této touze uspokojovat lidské potřeby se cestovní ruch stal i výrazným ekonomickým fenoménem. Zahrnuje širokou škálu ekonomických činností (služeb a zboží) a zároveň se stává i faktorem regionálního rozvoje, národních ekonomik i ekonomiky světové. Cestovní ruch můžeme tedy chápat jako:

- způsob uspokojování potřeb (tedy jako oblast spotřeby),
- oblast podnikatelských příležitostí,
- významnou součást ekonomiky společnosti.

Úsilí řady mezinárodních organizací sjednotit definici cestovního ruchu pro potřeby statistického sledování a srovnávání vedlo na Mezinárodní konferenci o statistice cestovního ruchu v kanadské Ottawě (1991) k unifikaci základních pojmů souvisejících s cestovním ruchem a cestováním na národní i mezinárodní úrovni.

Cestovní ruch (tourism) bychom mohli definovat jako: činnost osoby, cestující na přechodnou dobu do místa mimo její trvalé bydliště, přičemž hlavní účel její cesty je jiný, než vykonávat výdělečnou činnost v navštíveném místě (trvalý či přechodný pracovní poměr).

Tato definice vylučuje z pojmu cestovní ruch:

- cesty v rámci místa trvalého bydliště,
- pravidelné cesty do zahraničí,
- dočasné přistěhování za prací,
- dlouhodobé migrace.

Nepřetržité změny společnosti, ať už ekonomické, sociální či změny životního stylu, silně ovlivňují cestovní ruch, který je nedílnou součástí našeho společenského života. V minulosti nabídka určovala poptávku, avšak dnes je tomu naopak. Rostoucí nasycenost trhu a větší zájem spotřebitelů o sebe sama, vyšší disponibilní příjem a více volného času ovlivňují ziskovost dodavatelů v sektoru cestovního ruchu, jejichž konkurence stále narůstá.

1.2. Základní pojmy v cestovním ruchu

Společně s definováním pojmu cestovní ruch je vhodné vymezit a sjednotit také terminologii dalších pojmů přímo souvisejících s tímto oborem a uvést rozdíly mezi nimi. Cestovní ruch zahrnuje aktivity osob, převážně za účelem využití volného času poznáváním a rekreací, které cestují a pobývají v místech mimo jejich bydliště po dobu nepřesahující šest měsíců. Pro cestovní ruch jsou podstatné tři skutečnosti: změna místa, dočasnost pobytu a nevýdělečný charakter pobytu v navštíveném místě.

Cestování je širším pojmem než cestovní ruch a zahrnuje i jiné cestovní důvody, např. služební, obchodní nebo studijní.

Rekreace jako součást cestovního ruchu zahrnuje fyzický a duševní odpočinek, ale na druhou stranu jej i přesahuje, neboť zahrnuje i odpočinkové aktivity v místě bydliště.

Turistika jako součást cestovního ruchu je jeho aktivní forma.

K výše uvedené terminologii se vztahuje také rozlišení různých typů účastníků cestovního ruchu z pohledu domácího i mezinárodního cestovního ruchu.

Vnitřní cestovní ruch (domestic tourism) – zahrnuje domácí cestovní ruch (internal tourism), tj. cestování obyvatel země po vlastní zemi a příjezdový zahraniční cestovní ruch (inbound tourism), návštěvy cizinců v dané zemi.

Národní cestovní ruch (national tourism) – zahrnuje domácí cestovní ruch (internal tourism) a výjezdový zahraniční cestovní ruch (outbound tourism), tj. návštěvy obyvatel dané země v jiných zemích.

Mezinárodní cestovní ruch (international tourism) – zahrnuje příjezdový zahraniční cestovní ruch (inbound tourism) a výjezdový zahraniční cestovní ruch (outbound tourism).

Další pojmy

a) stálý obyvatel (rezident)

V mezinárodním cestovním ruchu jde o osobu, která ve vztahu k určité zemi, ve které žije alespoň jeden rok před příjezdem do jiné země na dobu kratší jednoho roku.

V domácím cestovním ruchu je to osoba, která ve vztahu k danému místu v tomto žije alespoň šest po sobě jdoucích měsíců před příjezdem do jiného místa na dobu kratší šesti měsíců.

b) návštěvník (visitor)

V mezinárodním cestovním ruchu jde o osobu, která cestuje do jiné země, než v níž má své trvalé bydliště na dobu nepřekračující jeden rok, přičemž hlavní účel její cesty je nevýdělečná činnost v navštívené zemi.

V domácím cestovním ruchu je návštěvníkem osoba, která má trvalé bydliště v dané zemi, cestující na jiné místo v zemi mimo své bydliště na dobu kratší než šest měsíců, přičemž hlavní účel její cesty je jiný než vykonání výdělečné činnosti v navštíveném místě.

c) turista (tourist)

V mezinárodním cestovním ruchu jde o osobu cestující do jiné země, než v níž má své obvyklé bydliště na dobu zahrnující alespoň jedno přenocování, avšak ne delší jednoho roku a hlavním účelem její cesty není výkon výdělečné činnosti v navštívené zemi.

V domácím cestovním ruchu je za turistu považována osoba trvale usídlená v zemi, která cestuje do jiného místa odlišného od jejího bydliště (v téže zemi), na dobu zahrnující alespoň jedno přenocování, ne však na dobu delší šesti měsíců a hlavní účel její cesty je jiný, než vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném místě.

V závislosti na délce pobytu pak rozlišujeme turistu na dovolené – tj. turista setrvávající na daném místě více než určitý počet nocí nebo dnů, a turistu krátkodobě pobývajícího – tj. turista cestující po dobu, která nepřekračuje tento limit, ale trvá déle než 24 hodin a zahrnuje pobyt alespoň s jedním přenocováním.

d) výletník (excursionist, sameday visitor)

V mezinárodním cestovním ruchu je výletníkem osoba, která cestuje do jiné země než v níž má své trvalé bydliště na dobu kratší než 24 hodin, aniž by v navštívené zemi přenocovala, přičemž hlavní účel její cesty je jiný, než vykonávání výdělečné činnosti v navštívené zemi.

V domácím cestovním ruchu je výletníkem osoba trvale usídlená v dané zemi, která cestuje do místa odlišného od místa jejího trvalého bydliště na dobu kratší než 24 hodin, aniž by v navštíveném místě přenocovala, přičemž hlavní účel její cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném místě.

Na cestovním ruchu se podílejí i další skupiny osob, u kterých můžeme hovořit o cestování, pohybu či přesunu. I když tyto osoby nejsou zahrnovány do kategorií rezident, návštěvník, turista, výletník, podílí se na spotřebě a rozvoji cestovního ruchu. Jde například o přistěhovalce, studenty, obchodní cestující atd.

Ekonomický význam cestovního ruchu je neoddiskutovatelný. Je to největší a nejdynamičtější odvětví světového hospodářství. Ovlivňuje zaměstnanost, HDP, platební bilanci státu, příjmy státního a místních rozpočtů, podporuje investiční aktivity.

Česká republika má pro cestovní ruch příznivé podmínky – výhodná geografická poloha ve středu Evropy, snadná dopravní dostupnost, včetně letecké dopravy, přírodní krásy, historické kulturní památky, činí z České republiky přitažlivou turistickou destinaci.

2. Obecné předpoklady podnikání v cestovním ruchu

2.1. Zákonný rámec upravující podmínky podnikání obecně a ve vztahu ke konkrétní oblasti

Právní řád České republiky, tj. souhrn obecně závazných právních norem platných a účinných na území České republiky, rozumí podnikáním v jakémkoli oboru lidské činnosti soustavnou činnost prováděnou samostatně podnikatelem vlastním jménem na vlastní odpovědnost, a to za účelem dosažení zisku. Uvedená definice tedy obsahuje následující pojmové znaky podnikání:

- a) činnost prováděná podnikatelem,
- b) soustavnost,
- c) samostatnost,
- d) vlastní odpovědnost,
- e) za účelem dosažení zisku.

Soustavnost se nemusí v každém konkrétním případě krýt s nepřetržitostí či trvalostí. Podnikáním je rovněž činnost prováděná sezónně či v určitých i nepravidelných intervalech. Negativně se dá soustavnost vymezit jako opak nahodilosti či příležitostné činnosti. Samostatností se rozumí možnost podnikající osoby samostatně rozhodovat o druhu činnosti, době a místě. Činností, která bývá uváděna jako protiklad, je činnost závislá, která je prováděna v pracovním poměru nebo na základě dohod o pracích vykonávaných mimo pracovní poměr. Zde naopak osoba podléhá příkazům zaměstnavatele. Činností provozovanou vlastním jménem a na vlastní odpovědnost se pak rozumí taková činnost, při které osoba vykonávající činnost nejednala jménem a na odpovědnost někoho jiného. Podmínka ziskovosti neznámá, že podnikatel zisku musí dosáhnout. Dosažení zisku musí být pouze záměrem podnikatele k výkonu podnikatelské činnosti.

Abychom mohli blíže definovat první znak podnikání, tj. že se musí jednat o činnost prováděnou podnikatelem, je nutné si vymezit, kdo je podnikatelem. Jednoduše by se dalo říci, že podnikatelem je osoba, která provozuje podnikatelskou činnost. Provozování podnikatelské činnosti však ve většině případů podléhá povolení či doзору státu, který za

tímto účelem zřizuje orgány státní správy. Podnikatelem v právním smyslu je osoba, která vykonává podnikatelskou činnost a k této činnosti má příslušné podnikatelské oprávnění. Pokud osoba podniká bez tohoto oprávnění, dopouští se protiprávního jednání a není podnikatelem. V běžném životě však není možno vždy si ověřit, zda osoba, která tvrdí, že podnikatelské oprávnění vlastní, podniká v souladu se zákonem. Z důvodu právní jistoty obchodní zákoník stanoví, že povaha či platnost právního úkonu není dotčena tím, že určitá osoba nemá oprávnění k podnikání či má výkon podnikatelské činnosti zakázán. V případě, kdy tato „na černo“ podnikající osoba tímto svým jednáním způsobí škodu, je povinna ji uhradit.

Jako základní právní předpis upravující podnikání se uvádí [Listina základních práv a svobod](#), která je součástí ústavního pořádku České republiky. Podle jejího čl. 26 odst. 1 má každý právo na svobodnou volbu povolání a přípravu k němu, jakož i právo podnikat a provozovat jinou hospodářskou činnost. V odst. 2 uvedeného článku je pak dána státu možnost stanovit podmínky a omezení pro výkon určitých povolání nebo činností. Česká republika samozřejmě uvedeného oprávnění využila.

Jako je nepřehledné množství oborů lidské činnosti vedoucí k možnému dosažení zisku, tak je také velké množství nejrůznějších předpisů, které upravují výkon podnikání v této oblasti. Obecně se dá říci, že pokud některá činnost (resp. určitý povolovací proces k podnikatelskému výkonu této činnosti) nespadá pod některý speciální zákon nebo se nejedná o činnost, kterou lze podnikatelsky provozovat bez podnikatelského oprávnění, podléhá režimu živnostenského zákona.

2.2. Formy podnikání

Pokud jsme v předchozím textu užívali pojmu podnikatel, nebyla tím myšlena žádná konkrétní osoba, tj. např. pan Novák v drahém obleku s kufříkem a novým osobním automobilem. Jednalo se pouze o vyjádření určité právní pozice, nikoliv charakteristiku člověka, jak je někdy obecně přijímána. Pro vyjádření pojmu podnikatele není rozhodné, zda se jedná o fyzickou osobu, tj. člověka z masa a kostí, nebo např. o společnost s ručením omezeným.

Osobou v právním slova smyslu se rozumí jednak člověk (právně definován jako osoba fyzická – přirozená) a dále právo za osobu uznává i určitá sdružení osob (korporace), jakož i určité části majektu (např. nadace), tedy právnické osoby. Uvedeným osobám právní řád přiznává práva a povinnosti. Obě formy nositelů práv a povinností jsou v zásadě rovnocenné (např. bankou či pojišťovnou může být pouze právnická osoba, a to akciová společnost). U každé osoby je třeba rozeznávat způsobilost mít práva a povinnosti (tj. např. stát se vlastníkem nemovitosti) a způsobilost činit právní úkony (tj. např. možnost vlastním jednáním uzavřít kupní smlouvu týkající se zmíněné nemovitosti).

Podnikatelem tedy může být jak fyzická osoba, tak i osoba právnická.

2.2.1. Fyzické osoby

U fyzické osoby je situace jednoduchá. Tato osoba, jakmile dosáhne plné způsobilosti k právním úkonům (tj. věku 18 let), může vlastním jménem požádat o udělení podnikatelského oprávnění a může začít podnikat. Právní úkony činí fyzická osoba osobně a za veškeré své závazky odpovídá celým svým majetkem. Jinak může samozřejmě mít zaměstnance, vlastnit továrnu a vykonávat všechny úkony spojené s podnikatelskou činností. Příjmy z podnikatelské činnosti podléhají povinnosti platit daň z příjmů fyzické osoby.

2.2.2. Právnické osoby

Jiná situace je u osoby právnické. Tato osoba existuje pouze v rovině práva. Není možno ji poznávat smysly, přesto může vlastnit majetek. Její vůle se projevuje navenek prostřednictvím tzv. statutárních orgánů, což jsou fyzické osoby, které tuto právnickou osobu řídí a jednají jejím jménem. Pokud tedy podepisuje pan Novák smlouvu jako statutární orgán společnosti s ručením omezeným, tuto smlouvu uzavírá přímo tato společnost s ručením omezeným a nikoliv pan Novák či pan Novák *za* společnost s ručením omezeným. Je třeba rozlišovat mezi právnickou osobou a mezi osobami, které jsou jejími statutárními orgány a společníky (u akciové společnosti to jsou akcionáři).

České právo zná řadu nejrůznějších právnických osob. Speciálně pro podnikání jsou určeny tzv. obchodní společnosti upravené v obchodním zákoníku. Dále je v obchodním zákoníku upravena další forma právnické osoby – družstvo. To je však primárně určeno k uspokojování

svých členů (družstevníků), kteří se za účelem větší efektivity rozhodnou sdružit. Příkladem jsou bytová družstva, která mají za úkol uspokojovat bytové potřeby svých členů. Obchodní zákoník upravuje následující obchodní společnosti :

- a) veřejná obchodní společnost,
- b) komanditní společnost,
- c) společnost s ručením omezeným,
- d) akciová společnost.

V praxi je samozřejmě možno setkat se i s jinými obchodními společnostmi, které podléhají zahraničním právním úpravám. V České republice je možno založit pouze shora uvedené obchodní společnosti. Tyto formy se liší v určitých podstatných znacích, které pak mají za následek to, že některé formy nejsou v praxi využívány příliš často (veřejná obchodní společnost, komanditní společnost). Nedá se však obecně říci, že některá forma je lepší než jiná. Záleží vždy na konkrétní činnosti, aby se dalo říci, která forma je vhodná a které naopak není.

Obecně se dá říci, že k založení všech forem obchodních společností je třeba dvou základních kroků. Nejprve je třeba společnost založit, což je v podstatě sepsání společenské smlouvy několika osobami (výjimečně se může jednat o osobu jednu). V případě společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti je třeba této smlouvy ve formě notářského zápisu. Po založení je třeba požádat o příslušné podnikatelské oprávnění. Následuje zápis do [obchodního rejstříku](#), což je veřejný rejstřík vedený krajskými soudy, do kterého se povinně zapisují všechny obchodní společnosti. Teprve po úspěšném zápisu do tohoto rejstříku obchodní společnost jako právnická osoba vznikne.

Veřejná obchodní společnost

Tato forma není příliš častá, neboť přenáší závazky společnosti také na bedra svých společníků. Přímou ze zákona je stanoveno, že společníci ručí věřitelům za závazky společnosti. Tato skutečnost je uváděna velmi často právě jako nevýhoda této formy obchodní společnosti. V praxi to znamená to, že pokud věřitelé nemohou dosáhnout uspokojení svých pohledávek po společnosti (např. z důvodu, že společnost nemá žádný majetek), mohou svoje práva uplatnit i vůči společníkům. Uvedený stav je výsledkem snahy českého, resp.

československého zákonodárce zakotvit do právního řádu obdobné formy z jiných právních řádů. Častým rozdílem je však to, že v zahraničních právních úpravách nebývá veřejné obchodní společnosti přiznávána právní subjektivita, a tedy se jedná o pouhé sdružení fyzických osob.

Ke vzniku této obchodní společnosti je třeba nejméně dvou společníků. Předností této společnosti je skutečnost, že společnost nevytváří základní kapitál (z logiky věci tedy vychází ručení společníků za závazky společnosti) a nepodléhá dani z příjmu právnických osob (společníci si rozdělí příjmy a výdaje společnosti a podávají samostatně daňová přiznání osob fyzických). Statutárním orgánem jsou všichni společníci, pokud není dohodnuto něco jiného.

Společnost s ručením omezeným

Společnost s ručením omezeným je v České republice nejrozšířenější formou obchodní společnosti (existuje jich mnoho desítek tisíc). Jejich oblíbenost vyplývá zejména z toho, že ji může založit i jen jedna fyzická osoba a nejmenší povinný základní kapitál činí 200.000 Kč. Společníci ručí za závazky společnosti pouze do výše svého nesplaceného vkladu. Pokud tedy společníci všechny vklady splatí, jsou v podstatě majetkově nepostižitelní pro dluhy společnosti.

K založení společnosti je třeba společenské smlouvy (v případě jednoho společníka zakladatelské listny) ve formě notářského zápisu. Nejvyšším orgánem společnosti je valná hromada, kterou tvoří všichni společníci a do její působnosti patří nejdůležitější záležitosti společnosti. Statutárním orgánem je jednatel nebo více jednatelů. Je na dohodě společníků, zda-li je nutné, aby k platnosti právního úkonu bylo třeba souhlasu všech jednatelů či je každý z jednatelů oprávněn jednat samostatně.

Nevýhod této formy je také několik. Zejména se jedná o aspekty daňové. Sama společnost je povinna platit ze svého zisku daň z příjmů právnických osob. V případě, že se společníci rozhodnou vyplatit si podíly na čistém zisku, jsou povinni tyto podíly opět zdanit jako fyzické osoby. Dalším problémem může být také to, že společník nemůže ze společnosti jednostranně vystoupit, pokud s tím ostatní společníci nesouhlasí.

Komanditní společnost

Tato forma je jakýmsi hybridem mezi shora uvedenými typy obchodních společností. Rozlišují se zde dvě skupiny společníků. Komplementář má v podstatě stejné postavení jako společník ve veřejné obchodní společnosti. Nemusí tedy vložit žádný vklad, podílí se na obchodním vedení společnosti a je oprávněn za ni jednat. Na druhé straně ručí svým majetkem za závazky společnosti. Komanditista naopak připomíná společníka společnosti s ručením omezeným. Nepodílí se však na vedení společnosti a není oprávněn jejím jménem jednat. Pouze má právo spolu s ostatními společníky rozhodovat o záležitostech společnosti a podílet se dle výše svého vkladu na zisku.

Akciová společnost

Podstatou akciové společnosti je to, že základní kapitál je rozdělen na vklady jednotlivých akcionářů, kteří jako protihodnotu obdrží cenné papíry – akcie. Největší výhodou této společnosti je poměrně rychlá možnost akcionářů svůj podíl na majetku společnosti zpeněžit. Děje se tak jednoduše tím, že své akcie prodají, neboť práva akcionáře vykonává ta osoba, které akcie patří. Další výhodou je možná anonymita akcionářů, kteří se nezapisují do obchodního rejstříku a v určitých případech nemusí ani sama společnost vědět, kdo v ten daný okamžik vlastní její akcie.

S uvedenou výhodou je samozřejmě na druhé straně spojeno jisté nebezpečí v možnosti zneužití postavení většinových akcionářů na úkor akcionářů drobných.

Vznik akciové společnosti se spojuje s obdobím průmyslové revoluce, kdy bylo třeba některá velmi finančně nákladná díla (např. stavby železnic, průplavů) realizovat právě prostřednictvím získávání finančních prostředků od velkého množství drobných investorů, kteří obdrželi akcie a příslib podílu na zisku (dividenda) z následné činnosti. S ohledem na uvedené rozlišuje právní úprava dva typy založení akciové společnosti. Pokud budoucí zakladatelé mají samy dostatek finančních zdrojů, je možné založit akciovou společnost bez „*veřejného získávání finančních prostředků*“ – bez veřejné nabídky akcií. V tomto případě musí základní kapitál společnosti činit nejméně 2 miliony Kč. Pokud se zakladatelé rozhodnou získat finanční prostředky pro svoji podnikatelskou činnost i od jiných osob,

probíhá tzv. veřejná nabídka akcií. V tomto druhém případě musí činit základní kapitál nejméně částku 20 milionů Kč.

Akciovou společnost může založit jedna osoba pouze tehdy, pokud je tato osoba osobou právnickou. Zakládající fyzické osoby tedy musí být nejméně dvě. Uvedené však nebrání tomu, aby následně jedna fyzická osoba neshromáždila 100 % akcií do svých rukou.

Akciová společnost má tři základní orgány: valnou hromadu, představenstvo a dozorčí radu. Valná hromada je nejvyšším orgánem společnosti a právo se jí zúčastnit mají všichni akcionáři. Do její působnosti patří nejdůležitější otázky týkající se společnosti. Představenstvo je statutárním orgánem, jenž řídí činnost společnosti a jedná jménem společnosti. Dozorčí rada pak dohlíží na výkon činnosti představenstva a realizace podnikatelské činnosti společnosti.

Občanské sdružení

V oblasti cestovního ruchu se lze poměrně často setkat i s tzv. občanským sdružením. Jedná se o právnickou osobu, která má jako svoji činnost podporu určité veřejně prospěšné činnosti. V České republice takovýchto sdružení existuje opět několik desítek tisíc, [seznam](#) je možno najít na oficiálních internetových stránkách Ministerstva vnitra České republiky, které je registruje.

Z hlediska cestovního ruchu jsou nejdůležitější občanská sdružení podporující cestovní ruch v určité oblasti, sdružení, jež se starají o nejrůznější přírodní či kulturní objekty, či sdružení, která sdružují osoby společných zájmů a vykonávají s tímto související činnosti. Příkladem posledně uvedeného mohou být nejrůznější turistické a cestovatelské kluby.

2.3. Živnostenskoprávní aspekty podnikání v oblasti cestovního ruchu

Oprávnění k výkonu podnikatelské činnosti týkající se cestovního ruchu podléhá především režimu zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů. Tento právní předpis samozřejmě upravuje celou řadu dalších oborů. Některá specifika cestovního ruchu jsou dále zohledněna v zákoně č. 159/1999 Sb., o některých podmínkách podnikání v oblasti cestovního ruchu, ve znění pozdějších předpisů.

2.3.1. Živnostenský zákon

Živnostenský zákon upravuje výkon následujících činností bezprostředně související s cestovním ruchem:

- a) provozování cestovní kanceláře,
- b) provozování cestovní agentury,
- c) průvodcovská činnost.

Oblasti cestovního ruchu se dále může týkat provozování hostinské činnosti a poskytování ubytovacích služeb.

Než přejdeme k uvedeným jednotlivým druhům činností, je na místě podívat se nejprve na základní obecné otázky živnostenského práva.

Základní pojmy živnostenského zákona

Živností se rozumí soustavná činnost provozovaná samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku a za podmínek stanovených tímto zákonem. Většina znaků živnosti se kryje s výše uvedenou definicí podnikání. Rozdílem je pouze to, že živnost je podnikáním podnikatele, který má živnostenské oprávnění. Činnost, která podléhá živnostenskému oprávnění se tedy nazývá živností.

Živnost může provozovat fyzická nebo právnická osoba, a to bez ohledu na právní formu.

Živnostenský zákon rozlišuje živnosti:

- a) ohlašovací,
- b) koncesované

Rozdíl uvedených živností je takový, že oprávnění k provozování živnosti ohlašované vzniká podnikateli již v den, kdy provede tzv. ohlášení. V praxi ohlášení znamená to, že osoba, která má v úmyslu získat oprávnění k provozování živnostenského listu, navštíví příslušný živnostenský úřad a předloží vyplněný formulář spolu se všemi potřebnými přílohami.

V případě, že tato osoba splňuje všechny zákonné požadavky, nemusí čekat na rozhodnutí živnostenského úřadu o udělení živnostenského oprávnění, nýbrž může začít podnikat již v den ohlášení. V případě však, kdy živnostenský zákon zjistí, že osoba, která ohlásila živnost, nespňuje všechny zákonné podmínky, platí, že živnostenské oprávnění ohlášením nevzniklo. Zde samozřejmě mohou nastat pochybnosti, co s dobou od ohlášení živnosti do tohoto rozhodnutí. Zde platí, že podnikatel musí výkon živnosti ihned ukončit.

Oprávnění k podnikatelské činnosti pro obchodní společnost, která si musí toto oprávnění obstarat ještě před zápisem do obchodního rejstříku (tedy před svým vznikem) platí, že toto oprávnění nabývá účinnosti právě až zápisem této nově zřízené obchodní společnosti do obchodního rejstříku.

Ohlašovací živnosti se dále člení na živnosti *řemeslné, vázané a volné*. Rozdíl mezi uvedenými skupinami je v tom, že k získání oprávnění k výkonu řemeslných a vázaných činností je třeba splňovat i jiné odborné znalosti.

U živností koncesovaných naopak žadatel musí vyčkat rozhodnutí živnostenského úřadu o povolení a vystavení příslušného živnostenského oprávnění. Živnostenský úřad pak před rozhodnutím musí v některých případech požadovat stanovisko dotčené orgány státní správy. Udělit koncesi je pak možné pouze v případě, že toto stanovisko je kladné. Důvodem pro tento přísnější režim je zájem státu na přísnější kontrole provádění některých činností.

Základní podmínky pro získání živnostenského oprávnění jsou následující:

- a) dosažení věku 18 let,
- b) způsobilost k právním úkonům,
- c) bezúhonnost,
- d) skutečnost, že fyzická osoba, pokud na území České republiky podniká nebo podnikala, nemá na svém osobním účtu evidovány daňové nedoplatky z tohoto podnikání,
- e) skutečnost, že fyzická osoba, pokud na území České republiky podniká nebo podnikala, nemá nedoplatky na platbách pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti,
- f) skutečnost, že fyzická osoba, pokud na území České republiky podniká nebo podnikala, nemá nedoplatky na pojistném na veřejném zdravotním pojištění.

Za bezúhonného se pak nepovažuje ten, kdo byl pravomocně odsouzen:

- a) k nepodmíněnému trestu odnětí svobody pro trestný čin spáchaný úmyslně, ať již samostatně nebo v souběhu s jinými trestnými činy, a byl mu uložen nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání nejméně jednoho roku,
- b) pro trestný čin spáchaný úmyslně, jehož skutková podstata souvisí s podnikáním a na který se nevztahuje písmeno a), nebo
- c) pro trestný čin spáchaný z nedbalosti, jehož skutková podstata souvisí s předmětem podnikání, pokud se na něho nehledí, jako by nebyl odsouzen.

Zvláštní podmínky pro získání oprávnění k výkonu živností řemeslných, vázaných či koncesovaných jsou stanoveny vždy pro konkrétní živnost – jedná se o odbornou způsobilost.

Naopak živnost nemůže provozovat osoba:

- a) na jejíž majetek byl prohlášen konkurs, jestliže bylo soudem rozhodnuto, že provozování podniku musí být ukončeno,
- b) po dobu tří let poté, co soud zrušil konkurs na její majetek proto, že bylo splněno rozvrhové usnesení nebo že majetek této osoby nepostačuje k úhradě nákladů konkursu,
- c) po dobu tří let, pokud byl vůči ní návrh na prohlášení konkursu zamítnut pro nedostatek majetku,
- d) které byl uložen soudem nebo správním orgánem zákaz činnosti, týkající se provozování živnosti v oboru nebo příbuzném oboru, dokud zákaz trvá (týká se jen fyzické osoby).

Podnikatel může provozovat živnost prostřednictvím odpovědného zástupce. Odpovědný zástupce je fyzická osoba ustanovená podnikatelem, která odpovídá za řádný provoz živnosti a za dodržování živnostenskoprávních předpisů. Nikdo nemůže být ustanoven do funkce odpovědného zástupce pro více než dva podnikatele. Odpovědného zástupce je povinen ustanovit podnikatel, který je fyzickou osobou a nesplňuje zvláštní podmínky provozování živnosti, a podnikatel, který je právnickou osobou, pro živnosti vyžadující splnění zvláštních podmínek provozování živnosti.

Průkazem živnostenského oprávnění je:

- a) *živnostenský list* u živností ohlašovacích,
- b) *koncesní listina* u živností koncesovaných.

Do okamžiku vydání živnostenského listu podnikatel prokazuje živnostenské oprávnění kopií ohlášení živnosti s podacím razítkem živnostenského úřadu (u živností ohlašovacích) nebo pravomocným rozhodnutím o udělení koncese (u živností koncesovaných).

Vymezení živností řemeslných včetně zvláštních podmínek pro jejich provozování je uvedeno v [příloze č. 1 živnostenského zákona](#). Odborná způsobilost pro řemeslné živnosti se prokazuje, zejména:

- a) výučním listem z příslušného oboru nebo jiným dokladem o řádném ukončení a dokladem o vykonání tříleté praxe v oboru,
- b) vysvědčením o ukončení studia příslušného studijního oboru střední odborné školy, jehož délka je kratší než 4 roky, a dokladem o vykonání tříleté praxe v oboru,
- c) vysvědčením o maturitní zkoušce v příslušném studijním oboru střední odborné školy nebo středního odborného učiliště nebo gymnázia s předměty odborné přípravy a dokladem o vykonání dvouleté praxe v oboru, nebo
- d) diplomem, vysvědčením nebo jiným dokladem o absolvování bakalářského nebo magisterského studijního programu uskutečňovaného vysokou školou v příslušné oblasti studijních oborů a dokladem o vykonání jednorocní praxe v oboru,
- e) dokladem o uznání odborné kvalifikace, vydaným uznávacím orgánem podle zákona o uznávání odborné kvalifikace.

Uvedené doklady pak mohou být nahrazeny:

- a) výučním listem z příbuzného tříletého učebního oboru nebo jiným dokladem o řádném ukončení příbuzného tříletého učebního oboru nebo studia v příbuzném oboru a dokladem o vykonání čtyřleté praxe v oboru živnosti,
- b) vysvědčením o ukončení studia příbuzného studijního oboru střední odborné školy, jehož délka je kratší než čtyři roky, a dokladem o vykonání čtyřleté praxe v oboru,
- c) vysvědčením o maturitní zkoušce v příbuzném studijním oboru střední odborné školy nebo středního odborného učiliště a dokladem o vykonání tříleté praxe v oboru,

- d) diplomem, vysvědčením nebo obdobným dokladem o absolvování bakalářského nebo magisterského studijního programu uskutečňovaného vysokou školou v příbuzné oblasti studijních oborů 31a) a dokladem o vykonání jednorocní praxe v oboru,
- e) osvědčením o rekvalifikaci 30a) nebo jiným dokladem o odborné způsobilosti vydaným institucí akreditovanou Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy nebo příslušným ministerstvem, do jehož působnosti patří odvětví, v němž je živnost provozována, a dokladem o vykonání čtyřleté praxe v oboru,
- f) dokladem o vykonání kvalifikační zkoušky před komisí složenou ze zástupců příslušného živnostenského úřadu, příslušné střední odborné školy nebo středního odborného učiliště, jakož i příslušného živnostenského společenstva, je-li zřízeno, a dokladem o vykonání čtyřleté praxe v oboru, nebo
- g) dokladem o vykonání šestileté praxe v oboru.

Praxí v oboru se rozumí výkon odborných činností náležejících do oboru nebo příbuzného oboru živnosti, zejména samostatné provozování živnosti v oboru nebo v příbuzném oboru, činnost osoby bezprostředně odpovědné za řízení činnosti, která je předmětem živnosti v oboru, nebo činnost osoby vykonávající samostatné odborné práce odpovídající oboru živnosti. Za příbuzné obory se považují obory, které užívají stejných nebo obdobných pracovních postupů a odborných znalostí.

Seznam živností vázaných, včetně požadované odborné způsobilosti, je uveden v [příloze č. 2 živnostenského zákona](#) a seznam živností koncesovaných v [příloze č. 3](#). Seznam živností volných je obsažen v [nařízení vlády č. 140/2000 Sb., kterým se stanoví seznam oborů živností volných](#), ve znění pozdějších předpisů.

Živnostenský zákon dále vymezuje pojem *provozovny*, kterou se rozumí prostor, v němž je živnost provozována. Za provozovnu se pro účely tohoto zákona považuje i stánek, pojízdná prodejna a obdobné zařízení, sloužící k prodeji zboží nebo k poskytování služeb. Na žádost živnostenského úřadu je podnikatel povinen prokázat vlastnické nebo užívací právo k objektům nebo místnostem provozovny. Podnikatel je povinen zajistit, aby provozovna byla způsobilá pro provozování živnosti podle zvláštních předpisů, byla řádně označena a aby pro každou provozovnu byla ustanovena osoba odpovědná za činnost provozovny. Provozovna musí být trvale a zvenčí viditelně označena obchodní firmou nebo názvem nebo jménem a příjmením podnikatele a jeho identifikačním číslem, bylo-li přiděleno. Provozovna určená

pro prodej zboží nebo poskytování služeb spotřebitelům musí být trvale a zvenčí viditelně označena také jménem a příjmením osoby odpovědné za činnost provozovny, prodejní nebo provozní dobou určenou pro styk se spotřebiteli, nejedná-li se o stánek nebo obdobné zařízení, kategorií a třídou u ubytovacího zařízení poskytujícího přechodné ubytování.

Živnostenský zákon stanoví pro podnikatele celou řadu povinností, které je třeba plnit v průběhu trvání živnostenského oprávnění. Podnikatel je povinen pro účely doručování písemností viditelně označit obchodní firmou, popřípadě názvem, nebo jménem a příjmením a identifikačním číslem objekt, v němž má místo podnikání, liší-li se toto od bydliště. Další povinnost spočívá v nutnosti zajistit, aby v provozovně určené pro prodej zboží nebo poskytování služeb spotřebitelům byla v prodejní nebo provozní době určené pro styk se spotřebiteli přítomna osoba splňující podmínku znalosti českého jazyka nebo slovenského jazyka. Pokud má živnostenský úřad pochybnosti, může zkoumat splnění této podmínky pohovorem, při kterém posuzuje, zda je tato osoba schopna plynně a jazykově správně reagovat na otázky vztahující se k běžným situacím denního života a podnikání a zda umí ústně sdělit obsah textu z denního tisku. Podnikatel je povinen mít v provozovně pro účely živnostenské kontroly průkaz živnostenského oprávnění. V neposlední řadě je každý podnikatel povinen vydat na žádost zákazníka doklady o prodeji zboží a o poskytnutí služby. Na dokladu musí být uvedeno označení podnikatele obchodní firmou, popřípadě názvem nebo jménem, příjmením a identifikačním číslem, datum prodeje zboží nebo poskytnutí služby, druh zboží nebo služby a cena.

Nad dodržováním živnostenského zákona a předpisů souvisejícím dohlíží živnostenské úřady, které sledují, zda a jak jsou plněny povinnosti stanovené živnostenským zákonem, ustanoveními zvláštních právních předpisů vztahujícími se na živnostenské podnikání a na podmínky provozování živnosti uložené v koncesní listině. Při kontrole plnění povinností, které vyplývají podnikateli pro provozování živnosti ze zvláštních předpisů, může živnostenský úřad vyžadovat od podnikatele doklady o splnění těchto povinností.

Živnostenskými úřady jsou pak ve smyslu [zákona č. 570/1991 Sb., o živnostenských úřadech](#), ve znění pozdějších předpisů:

- a) obecní živnostenské úřady, kterými jsou odbory obecních úřadů obcí s rozšířenou působností, a na území hlavního města Prahy živnostenské odbory úřadů městských částí určených Statutem hlavního města Prahy,
- b) krajské živnostenské úřady, kterými jsou odbory krajských úřadů, a na území hlavního města Prahy živnostenský odbor Magistrátu hlavního města Prahy,
- c) Živnostenský úřad České republiky (do doby zřízení Živnostenského úřadu České republiky vykonává jeho působnost [Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky](#)).

2.3.2. Živnosti týkající se cestovního ruchu

Provozování cestovní kanceláře

Touto živností se rozumí:

- a) nabízení a prodej zájezdů,
- b) nabízení, prodej a zprostředkování prodeje jednotlivých služeb cestovního ruchu, a nebo
- c) organizování, nabízení, prodej a zprostředkování prodeje kombinací jednotlivých služeb cestovního ruchu.

Jednotlivými službami cestovního ruchu se rozumí zejména zabezpečení dopravy, ubytování, stravování, průvodcovských služeb, prodeje a rezervace letenek, prodeje a rezervace železničních a autobusových jízdenek včetně místenek, prodej a rezervace lodních lístků včetně kajut, zprostředkování víz, nabídky a prodeje balneologických služeb za účelem relaxace a rekondice, nabídky a prodeje sportovních aktivit za účelem relaxace a rekondice – například jízda na koni, půjčování kol a dalších sportovních potřeb, pobyt ve fit – centrech, zprostředkování a zajištění účasti na sportovních a společenských akcích a zprostředkování prodeje dalších služeb spojených s rekreací, odpočinkem a služebním, obchodním jednáním. V rámci této živnosti lze dále prodávat věci související s cestovním ruchem, zejména vstupenky, mapy, plány, jízdní řády, tištěné průvodce a upomínkové předměty.

Z hlediska výše uvedené kategorizace se jedná o živnost koncesovanou. Zájemce o provozování této živnosti musí požádat příslušný živnostenský úřad o vydání koncesní listiny. Dotčeným orgánem státní správy je v tomto případě Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky.

Žadatel o vydání koncesní listiny musí ve své žádosti doložit splnění odborné kvalifikace, a to:

- a) vysokoškolské vzdělání a 1 rok praxe v oboru, nebo
- b) vyšší odborné vzdělání a 3 roky praxe v oboru, nebo
- c) úplné střední vzdělání nebo úplné střední odborné vzdělání a 6 let praxe v oboru, nebo
- d) doklady podle § 19 odst. 1 písm. b) zákona č. 18/2004 Sb., o uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti státních příslušníků členských států Evropské unie.

Provozování cestovní agentury

Touto živností se rozumí:

- a) nabízení, prodej a zprostředkování prodeje jednotlivých služeb cestovního ruchu,
- b) organizování, nabízení, prodej a zprostředkování prodeje kombinací jednotlivých služeb cestovního ruchu, vyjma prodeje zájezdů.

K vymezení jednotlivých služeb cestovního ruchu je možno odkázat výklad o provozování cestovní kanceláře.

Z hlediska výše uvedené kategorizace se jedná o živnost vázanou. Zájemce o provozování této živnosti musí tedy současně s ohlášením živnosti předložit doklady o splnění odborné kvalifikace, a to:

- a) vysokoškolské vzdělání a 1 rok praxe v oboru, nebo
- b) úplné střední vzdělání nebo úplné střední odborné vzdělání a 3 roky praxe v oboru, nebo
- c) doklady podle § 19 odst. 1 písm. b) zákona č. 18/2004 Sb., o uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti státních příslušníků členských států Evropské unie.

Průvodcovská činnost

Průvodcovská činnost se pro účely živnostenského zákona dělí na:

- a) horskou průvodcovskou činnost,
- b) tělovýchovnou a sportovní průvodcovskou činnost, a
- c) průvodcovskou činnost v oblasti cestovního ruchu.

Průvodcovskou činností horskou je činnost průvodce po horách, která spočívá v organizování a provádění jednotlivců nebo skupin v horském prostředí, s výjimkou oblastí ledovců, skal, kaňoningu a všech dalších terénů, v nichž postup vyžaduje použití horolezecké techniky, horolezeckých pomůcek a materiálu (zejména stoupacích želez, cepínů, lan, jistících prostředků), kdy v zasněžených horských terénech je provádění možné pouze ve zvláště terénech severského typu, kromě terénních zlomů a je vyloučena realizace jakýchkoli lyžařských, skialpinistických a obdobných činností s výjimkou chůze na sněžnicích, a činnost horského vůdce, kterou je organizování a provádění jednotlivců nebo skupin v horském a vysokohorském prostředí, včetně ledovců, při skalním lezení a horolezectví na zajištěných cestách, umělých lezeckých stěnách, při skialpinistických túrách, vedení a organizování vysokohorských expedic, včetně zajišťování bezpečnosti. V rámci živnosti je možno uskutečňovat činnost informační, poskytování poradenských služeb při výrobě lezecké, horolezecké, skialpinistické a obdobné výzbroje a výstroje, včetně půjčování takové výzbroje a výstroje.

Průvodcovskou činností tělovýchovnou a sportovní je realizace programů pohybově rekreačních, programů na redukci tělesné váhy či extrémně sportovních (například rafting), včetně nezbytné instruktáže dovedností příslušného sportovního odvětví.

Průvodcovskou činností v oblasti cestovního ruchu je doprovázení skupiny osob nebo jednotlivců, při němž je v jazyku dle jejich výběru poskytován výklad o kulturním a přírodním dědictví země. Výklad obsahuje zejména informace o kultuře (historické, umělecké, archeologické, folkloristické, etnologické, gastronomické a podobně), životním prostředí (geologické, přírodní, klimatické a podobně), jednotlivých lokalitách (historických, průmyslových, městských centrech a podobně), místech (muzea, kostely a podobně) a oblastech (turistických regionech, krajích a podobně) a s tím spojené zajištění dalších nezbytných činností spojených s doprovodem skupiny osob nebo jednotlivců, vedením a kontrolou itineráře, zajištěním programu, obstaráním základních informací během cesty, včetně praktických informací vztahujících se k místu pobytu, a poskytováním základní pomoci doprovázeným osobám.

Z hlediska živnostenského zákona se jedná o živnost vázanou. Zájemce o provozování této živnosti musí tedy současně s ohlášením živnosti předložit doklady o splnění odborné kvalifikace, a to

- pro horskou průvodcovskou činnost je to osvědčení o rekvalifikaci nebo jiným dokladem o odborné způsobilosti vydaným institucí akreditovanou Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy nebo příslušným ministerstvem, do jehož působnosti patří odvětví, v němž je živnost provozována, a dokladem o vykonání čtyřleté praxe v oboru,

- pro tělovýchovnou a sportovní průvodcovskou činnost:
 - a) vysokoškolské vzdělání nebo vyšší odborné vzdělání v oblasti tělesné kultury, tělovýchovy a sportu a v příslušném studijním oboru, nebo
 - b) osvědčení o rekvalifikaci nebo jiný doklad o odborné způsobilosti vydaný institucí akreditovanou Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy nebo jiným ministerstvem, do jehož působnosti patří odvětví, v němž je živnost provozována, nebo
 - c) doklady podle § 19 odstavce 1 písm. f) zákona č. 18/2004 Sb., o uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti státních příslušníků členských států Evropské unie

- pro průvodcovskou činnost v oblasti cestovního ruchu:
 - a) vysokoškolské vzdělání v oblasti cestovního ruchu, nebo
 - b) vyšší odborné vzdělání ve studijním oboru cestovního ruchu,
 - c) úplné střední vzdělání nebo úplné střední odborné vzdělání a 3 roky praxe v průvodcovské činnosti, nebo
 - d) úplné střední odborné vzdělání v oblasti cestovního ruchu, nebo
 - e) úplné střední vzdělání nebo úplné střední odborné vzdělání a doklad o vykonání zkoušky podle vyhlášky vydané ministerstvem, do jehož působnosti patří odvětví, v němž je živnost provozována (v současné době je to vyhláška Ministerstva pro místní rozvoj č. 295/2001 Sb., o provádění a obsahové náplni zkoušky odborné způsobilosti pro výkon průvodcovské činnosti v oblasti cestovního ruchu), nebo
 - f) úplné střední vzdělání nebo úplné střední odborné vzdělání a osvědčení o rekvalifikaci nebo jiný doklad o odborné způsobilosti vydaný institucí akreditovanou Ministerstvem

školský, mládež a tělovýchovy, nebo příslušným ministerstvem, do jehož působnosti patří odvětví, v němž je živnost provozována, a doklad o vykonání nejméně dvouleté praxe v průvodcovské činnosti v oblasti cestovního ruchu, nebo

g) úplné střední vzdělání nebo úplné střední odborné vzdělání a osvědčení vydané pro výkon průvodcovské činnosti Ministerstvem obchodu a cestovního ruchu, případně Ministerstvem hospodářství od 1. 1. 1992 do 31. 12. 1995.

Hostinská činnost

Touto živností se rozumí činnosti spočívající v přípravě a prodeji pokrmů a nápojů k bezprostřední spotřebě v provozovně, v níž jsou prodávány, vyjma podávání snídaní hostům ubytovaným v jiných kategoriích staveb dle zvláštního právního předpisu (bytových domech, rodinných domech, stavebách pro individuální rekreaci) s kapacitou do 10 lůžek (včetně přistýlek). Činnost může být provozována buď samostatně, nebo společně s poskytováním ubytování ve zvláštním právním předpisem stanovených ubytovacích zařízeních, která poskytují stravovací služby (například hotel, motel, penzion). V rámci této živnosti je možno poskytovat ubytování v ostatních ubytovacích zařízeních (zejména v turistických ubytovnách, kempech, chatových osadách) a v jiných kategoriích staveb (bytových domech, v rodinných domech, ve stavebách pro individuální rekreaci), a pokud se jedná o ubytování v jiných kategoriích staveb s kapacitou do 10 lůžek, podávat i snídaně ubytovaným hostům. Přípustný je také prodej pomocí automatů (nápojové, občerstvovací), doplňkový prodej (tabákové výrobky, upomínkové předměty, základní hygienické potřeby), prodej pokrmů a nápojů přes ulici, půjčování novin a časopisů, půjčování stolních společenských her (například karty, šachy), provozování her (například kulečnick), pokud zůstane zachována povaha živnosti.

Jedná se o živnost řemeslnou a pro získání živnostenského oprávnění je tedy nutné doložit odbornou způsobilost, jak je uvedeno výše v části věnované obecným otázkám živnostenského zákona.

Poskytování ubytovacích služeb

Touto živností se rozumí poskytování ubytování v ostatních ubytovacích zařízeních stanovených zvláštním právním předpisem, neposkytujících stravovací služby (zejména v turistických ubytovnách, kempech, chatových osadách). Poskytování ubytování v jiných

kategoriích staveb (bytových domech, v rodinných domech, ve stavbách pro individuální rekreaci a podobně), pokud jsou současně s ubytováním poskytovány i jiné než základní služby, a poskytování snídaní v těchto stavbách s kapacitou do 10 lůžek (včetně přistýlek). Obsahem živnosti nejsou činnosti spočívající v přípravě a prodeji pokrmů a nápojů k bezprostřední spotřebě v provozovně, v níž jsou prodávány, vyjma podávání snídaní hostům ubytovaným v jiných kategoriích staveb (bytových domech, rodinných domech a ve stavbách pro individuální rekreaci) s kapacitou do 10 lůžek, a poskytování ubytování v ubytovacích zařízeních poskytujících stravovací služby. Obsahem živnosti dále není pronájem nemovitostí, bytů a nebytových prostor.

Poskytování ubytovacích služeb je živností volnou – k získání oprávnění pro výkon této činnosti tedy není třeba prokazovat žádnou odbornou způsobilost.

Další podmínky pro podnikání v oblasti cestovního ruchu

Jak již bylo uvedeno výše, některé další podmínky pro podnikání v oblasti cestovního ruchu stanoví [zákon č. 159/1999 Sb., o některých podmínkách podnikání v oblasti cestovního ruchu](#), ve znění pozdějších předpisů.

Tento zákon není zákonem o cestovním ruchu, jak bývá někdy nazýván, protože neupravuje (a ani nemůže upravovat) problematiku cestovního ruchu v celé šíři, ale pouze jeho určitou část. Úprava práv a povinností v tomto právním předpise je zaměřena především na ochranu spotřebitele – zákazníka cestovních kanceláří v souvislosti s prodejem a realizací zájezdu. Jedná se o velmi důležitou oblast, neboť v tomto případě jde o specifický druh podnikání s výrazným dopadem jak na zákazníka, tak na prestiž České republiky v zahraničí. Zvláštní povaha tohoto podnikání spočívá především v tom, že je spojeno s vydáváním značných peněžních částek ze strany zákazníků předem a zájezd se poskytuje převážně s delším časovým odstupem v zahraničí. Podle předpisů Evropské unie musí proto podnikatel předložit dostatečné důkazy o záruce pro navrácení přeplatků a pro repatriaci zákazníka v případě své platební neschopnosti. Základním cílem zákona je tedy ochrana zákazníků cestovních kanceláří v případě jejich ekonomického úpadku.

Zákon předně vymezuje pojem *zájezdu*. Tím se rozumí předem sestavená kombinace alespoň dvou z následujících služeb, je-li prodávána nebo nabízena k prodeji za souhrnnou cenu a je-li služba poskytována po dobu přesahující 24 hodin nebo když zahrnuje ubytování přes noc:

- a) doprava,
- b) ubytování,
- c) jiné služby cestovního ruchu, jež nejsou doplňkem dopravy nebo ubytování a tvoří významnou část zájezdu nebo jejichž cena tvoří alespoň 20 % souhrnné ceny zájezdu.

Na skutečnosti, že se jedná o zájezd nic nemění skutečnost, že se jednotlivé položky zájezdu účtují odděleně. Režimu tohoto zákona zájezd nepodléhá v případě, kdy je prodáván jinému podnikateli za účelem jeho dalšího podnikání. Jinými slovy, vztahuje se pouze na situace, kdy je zájezd prodáván spotřebiteli.

Závazným způsobem je stanoveno, že prodávat zájezd mohou jen osoby, které jsou držiteli koncese na provozování cestovní kanceláře, a to na základě cestovní smlouvy, která odpovídá příslušným ustanovením občanského zákoníku. Zprostředkovávat prodej zájezdu pak mohou vedle cestovních kanceláří i cestovní agentury.

Aby nedocházelo k omylům u spotřebitelů ohledně rozsahu podnikatelského oprávnění, je cestovní agentura povinna označit svoji provozovnu a propagační a jiné materiály určené zákazníkovi slovy „cestovní agentura“, pokud toto označení neobsahuje již obchodní firma.

Dále je cestovní agentura povinna:

- a) v propagačních, nabídkových a jiných materiálech, včetně jejich elektronických forem, vždy informovat, pro kterou cestovní kancelář je prodej zájezdu zprostředkováván,
- b) před uzavřením cestovní smlouvy předložit zájemci o uzavření cestovní smlouvy (dále jen „zájemce“) na jeho žádost k nahlédnutí doklad o pojištění záruky pro případ úpadku cestovní kanceláře, pro kterou zprostředkovává prodej zájezdu,
- c) před zahájením zprostředkování prodeje zájezdů pro cestovní kancelář usazenou na území jiného státu bezodkladně informovat o této skutečnosti [Ministerstvo pro místní rozvoj](#) (dále jen „ministerstvo“), a to včetně údajů o rozsahu pojištění záruky pro případ úpadku cestovní kanceláře nebo jiné formy zajištění těchto zájezdů,

- d) při zprostředkování prodeje zájezdu pro cestovní kancelář usazenou na území jiného státu předložit zájemci na jeho žádost k nahlédnutí opis oprávnění k provozování cestovní kanceláře včetně jeho úředně ověřeného překladu a informovat zájemce o rozsahu pojištění záruky pro případ úpadku cestovní kanceláře nebo jiné formy zajištění těchto zájezdů,
- e) při zprostředkování prodeje zájezdu prostřednictvím prostředků komunikace na dálku poskytnout zájemci s dostatečným předstihem informace týkající se zájezdu.

S odkazem na živnostenský zákon stanoví tento zákon další požadavky na žadatele, který žádá o vydání podnikatelského oprávnění na provozování cestovní kanceláře. K žádosti, jež musí splňovat všechny náležitosti vyžadované živnostenským zákonem je třeba dále připojit:

- a) smlouvu s pojišťovnou o pojištění záruky pro případ úpadku cestovní kanceláře,
- b) podnikatelský záměr, včetně bližších údajů o své činnosti, zejména ve kterých oblastech cestovního ruchu hodlá podnikat, zda součástí zájezdu bude i doprava, předpokládaný počet zákazníků a v případě, že se jedná o cestovní kancelář, která provozovala činnost na základě dřívějších předpisů, i počet zákazníků odbavených v rámci zájezdu v předchozím kalendářním roce,
- c) prohlášení, zda nedošlo v posledních 5 letech ke zrušení živnostenského oprávnění k provozování cestovní kanceláře nebo cestovní agentury z důvodu porušení povinností uložených zákonem nebo z důvodu jejího úpadku, a to:
 - 1. fyzické osobě, která je žadatelem nebo statutárním orgánem nebo jeho členem, pokud je žadatelem právnická osoba,
 - 2. právnické osobě, jejímž statutárním orgánem nebo členem tohoto orgánu byla fyzická osoba, která je žadatelem,
 - 3. právnické osobě, jejímž statutárním orgánem nebo členem tohoto orgánu byla fyzická osoba, která je statutárním orgánem nebo členem statutárního orgánu právnické osoby, která je žadatelem,

- d) prohlášení o předpokládaném datu zahájení činnosti.

Další podstatnou povinností cestovní kanceláře je povinnost sjednat pojištění záruky pro případ úpadku cestovní kanceláře, na základě něhož vzniká zákazníkovi pojištěnému cestovní kanceláři právo na plnění v případech, kdy cestovní kancelář z důvodu svého úpadku:

- a) neposkytne zákazníkovi dopravu z místa pobytu v zahraničí do České republiky, pokud je tato doprava součástí zájezdu,
- b) nevrátí zákazníkovi zaplacenou zálohu nebo cenu zájezdu v případě, že se zájezd neuskutečnil, nebo
- c) nevrátí zákazníkovi rozdíl mezi zaplacenou cenou zájezdu a cenou částečně poskytnutého zájezdu v případě, že se zájezd uskutečnil pouze zčásti.

Pojistná smlouva musí být sjednána tak, aby se pojištění vztahovalo na veškeré zájezdy prodané v době platnosti pojistné smlouvy, ledaže cestovní kancelář uzavře pojistnou smlouvu novou. Okamžikem prodeje zájezdu se rozumí okamžik uzavření cestovní smlouvy. Ujednání pojistné smlouvy, která jsou v rozporu s podmínkou podle věty první, jsou neplatná. Příslušná pojišťovna předá cestovní kanceláři kromě pojistky (tedy dokladu o sjednání pojištění) rovněž doklady určené zákazníkům, které musí obsahovat informace o uzavřeném pojištění, zejména označení pojišťovny, podmínky pojištění a způsob oznámení pojistné události; cestovní kancelář je povinna předat tento doklad zákazníkovi současně s cestovní smlouvou.

V případě, že zákazníkovi nebude poskytnuta doprava z místa pobytu v zahraničí do České republiky, poskytne pojišťovna plnění zabezpečením dopravy z místa pobytu do České republiky, včetně nezbytného ubytování a stravování do doby návratu. V případě, že se následným šetřením pojišťovny neprokáže, že došlo k pojistné události, je cestovní kancelář povinna uhradit pojišťovně to, co za ni pojišťovna plnila. Zajistí-li si zákazník dopravu včetně nezbytného ubytování a stravování na vlastní náklady, poskytne mu pojišťovna peněžní plnění pouze do výše, jakou by musela vynaložit, pokud by dopravu, ubytování a stravování zajišťovala sama. Pojistné plnění poskytne pojišťovna okamžitě po ověření pravdivosti oznámení pojistné události. Pro oznámení pojistné události se nevyžaduje písemná forma. Pojišťovna není oprávněna odmítnout pojistné plnění nebo snížit jeho výši v případě, dozví-li se po pojistné události, že cestovní kancelář vědomě poskytla nepravdivé nebo neúplné podklady, které byly pro uzavření pojištění podstatné. Pojišťovna je však v tomto případě oprávněna domáhat se náhrady škody na cestovní kanceláři.

Uvedené pojištění záruky lze sjednat pouze u pojišťovny, která je podle zvláštního právního předpisu oprávněna provozovat pojištění záruky. Cestovní kancelář je povinna sjednat pojištění záruky na pojistnou částku minimálně 30 % ročních plánovaných tržeb z prodeje

zájezdů nebo v případě, že tyto tržby mají být nižší než tržby v předchozím roce, na pojistnou částku minimálně 30 % těchto tržeb v předchozím roce. Cestovní kancelář je povinna před uzavřením pojistné smlouvy a kdykoli v době trvání pojištění umožnit pojišťovně na její žádost přístup ke všem dokladům, které souvisejí s pojištěním zájezdů, a podat k nim vysvětlení. O zániku pojištění jsou cestovní kancelář i pojišťovna povinny neprodleně informovat Ministerstvo pro místní rozvoj.

Cestovní kancelář je povinna označit svoji provozovnu a propagační a jiné materiály určené zákazníkovi slovy „cestovní kancelář“, pokud toto označení neobsahuje již její obchodní firma; názvy „cestovní kancelář“ nebo „CK“ může používat pouze podnikatel, který je držitelem platné koncese na provozování cestovní kanceláře. Cestovní kancelář je dále povinna:

- a) předložit před uzavřením cestovní smlouvy zájemci na jeho žádost k nahlédnutí doklad o pojištění záruky pro případ úpadku cestovní kanceláře,
- b) při zprostředkování prodeje zájezdu pro jinou cestovní kancelář dodržet povinnosti
 1. v propagačních, nabídkových a jiných materiálech, včetně jejich elektronických forem, vždy informovat, pro kterou cestovní kancelář je prodej zájezdu zprostředkováván,
 2. před uzavřením cestovní smlouvy předložit zájemci o uzavření cestovní smlouvy (dále jen "zájemce") na jeho žádost k nahlédnutí doklad o pojištění záruky pro případ úpadku cestovní kanceláře, pro kterou zprostředkovává prodej zájezdu,
 3. před zahájením zprostředkování prodeje zájezdů pro cestovní kancelář usazenou na území jiného státu neprodleně informovat o této skutečnosti Ministerstvo pro místní rozvoj, a to včetně údajů o rozsahu pojištění záruky pro případ úpadku cestovní kanceláře, nebo jiné formy zajištění těchto zájezdů,
 4. při zprostředkování prodeje zájezdu pro cestovní kancelář usazenou na území jiného státu předložit zájemci na jeho žádost k nahlédnutí opis oprávnění k provozování cestovní kanceláře včetně jeho úředně ověřeného překladu a informovat zájemce o rozsahu pojištění záruky pro případ úpadku cestovní kanceláře, nebo jiné formy zajištění těchto zájezdů,
 5. při zprostředkování prodeje zájezdu prostřednictvím prostředků komunikace na dálku poskytnout zájemci s dostatečným předstihem dále uvedené údaje.

Cestovní kancelář je povinna před uzavřením cestovní smlouvy v katalogu, případně jinou prokazatelnou formou (dále jen „*katalog*“) pravdivě, srozumitelně, úplně a řádně informovat o všech skutečnostech, které jsou jí známy a které mohou mít vliv na rozhodnutí zájemce o koupi zájezdu, zejména o:

- a) termínu zahájení a ukončení zájezdu,
- b) ceně zájezdu, včetně časového rozvrhu plateb a výši zálohy,
- c) případech, kdy je zákazník povinen zaplatit cestovní kanceláři odstupné při odstoupení od cestovní smlouvy, a o výši tohoto odstupného,
- d) místě určení cesty nebo pobytu,
- e) druhu dopravního prostředku (hlavní charakteristické znaky nebo třídy),
- f) ubytování (poloha, kategorie, stupeň vybavenosti a hlavní charakteristické znaky),
- g) stravování,
- h) předpokládané trase cesty, včetně časů a míst zastávek,
- i) pasových a vízových požadavcích pro občany České republiky a zdravotních formalitách, které jsou nutné pro cestu a pobyt, a o obvyklých cenách a lhůtách pro jejich vyřízení,
- j) tom, zda je pro zájezd požadován minimální počet zákazníků včetně termínu, kdy nejpozději před odjezdem musí být zákazníkovi oznámeno, že nebylo tohoto minimálního počtu dosaženo a cestovní kancelář zájezd ruší,
- k) rozsahu a podmínkách pojištění zákazníka (rozsah pojistného plnění, podmínky pro uplatnění nároku zákazníka, pojišťovna, s níž má uzavřeno pojištění),
- l) programu v místě pobytu,
- m) lhůtě, ve které může zákazník oznámit, že se zájezdu místo něho zúčastní jiná osoba, pokud jsou důvody pro její stanovení, a o podmínkách, které musí účastník zájezdu splňovat, pokud jsou důvody pro jejich stanovení,
- n) možnosti uzavřít individuální pojištění zákazníka pro cesty a pobyt včetně pojištění pro případ, že zákazníkovi vzniknou náklady v souvislosti s jeho odstoupením od cestovní smlouvy, pokud toto pojištění není zahrnuto v ceně zájezdu.

Před uzavřením cestovní smlouvy mohou být tyto shora uvedené údaje změněny jen v případě, že si cestovní kancelář v katalogu toto právo vyhradila nebo pokud se na nich dohodla se zájemcem o koupi zájezdu.

3. Smluvní vztahy v oblasti cestovního ruchu

3.1. Smlouva – obecné vymezení

Smlouva je dvoustranný, popř. výjimečně vícestranný právní úkon, který vzniká konsensem, tj. úplným a bezpodmínečným přijetím (akceptací) návrhu na uzavření smlouvy (nabídka, oferty).

Od vzniku smlouvy je třeba lišit její účinnost, která nemusí vždy nastat zároveň se vznikem smlouvy. Tak tomu bude tehdy, jestliže zákon k tomu, aby nastaly právní účinky smlouvy, vyžaduje kromě konsensu účastníků smlouvy ještě rozhodnutí příslušného orgánu (§ 47 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, v dalším textu také jako „OZ“), anebo jestliže smlouva byla uzavřena s odkládací podmínkou (viz dále).

Pokud jde o smlouvu, která by ke své účinnosti vyžadovala rozhodnutí příslušného orgánu, stanoví navíc § 47 odst. 2 OZ nevyvratitelnou právní domněnku, že nebyl-li do tří let od uzavření smlouvy podán návrh na rozhodnutí, platí, že účastníci od smlouvy odstoupili.

Návrh smlouvy (nabídka, oferta) i jeho přijetí (akceptace) jsou jednostranné právní úkony adresované. Mohou být vykonány ústně, čímž se míní bezprostřední konverzační styk (třeba i telefonický) nebo v jiné formě, např. dopisem, telegramem, dálnopisem, telefaxem, počítačem atd.

Předpokladem platnosti právních úkonů je splnění těchto náležitostí:

- a) náležitost osoby. Předpokladem platnosti právního úkonu je způsobilost toho, kdo úkon činí, k právním úkonům (§ 38 OZ).
- b) náležitosti vůle. Tyto jsou především její svoboda a vážnost, a rovněž absence omylů a tísně.
- c) náležitosti projevu. V praxi se vyskytují případy, že vůle je sice bezvadná, ale vadný je její projev. To jsou případy, kdy projev je nesrozumitelný, neurčitý, a v některých případech i postrádající náležitě formy (§ 37, § 46 OZ).

d) náležitosti předmětu právního úkonu jsou jeho možnost a jeho dovolenost (§ 37 odst. 2 OZ, § 39 OZ).

Obsahem právních úkonů je určení práv a povinností, které budou obsahem právního vztahu právním úkonem založeného či změněného. V obsahu právního úkonu se rozeznávají různé složky, a to:

- a) složky *podstatné (essentialia negotii)*, které se pro platnost právního úkonu bezpodmínečně požadují,
- b) *složky pravidelné (naturalia negotii)*, které se pravidelně v právních úkonech vyskytují, jako je např. ujednání o místě či času plnění, které však nejsou pro platnost právního úkonu nezbytné,
- c) *složky nahodilé (accidentalialia negotii)*, které se vyskytují v právních úkonech jen nahodile případ od případu (např. podmínky, viz dále).

Obsahem právních úkonů mohou být, pokud to zákon nevyklučuje (tak to např. činí § 478 OZ u závěti), podmínky (§ 36 OZ).

Podmínka je vedlejší ustanovení v právním úkonu, kterým se účinnost (právní následky) právního úkonu, tj. vznik, změna či zánik právního vztahu, k němuž právní úkon směřuje, činí závislou na neisté skutečnosti, o níž v době, kdy právní úkon byl učiněn, nebylo účastníkům známo, zda v budoucnu nastane (např. zda se někomu narodí dítě), resp. kdy nastane (např. kdy určitá osoba zemře), event. zda v minulosti již nastala (např. zda určitá osoba dosáhla určitého věku). Podmínky jsou odkládací (suspensivní) anebo rozvazovací (rezolutivní).

3.2. Cestovní smlouva

3.2.1. Platná právní úprava

Cestovní smlouvu upravuje občanský zákoník v ustanovení § 852a až § 852k. Tento specifický smluvní typ byl do osmé části občanského zákoníku zařazen zákonem č. 159/1999 Sb., o některých podmínkách podnikání v oblasti cestovního ruchu o změně zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů. Touto právní

úpravou byla do českého právního řádu včleněna příslušná ustanovení směrnice Evropské unie č. 90/314/EHS z roku 1990, o souborných službách pro cestování, pobyty a zájezdy. Absence potřebné úpravy právního postavení jak subjektů podnikajících v oblasti cestovního ruchu, tak zákazníků těchto služeb využívajících vyvolala potřebu zařazení cestovní smlouvy do občanského zákoníku. Do účinnosti této nové právní úpravy byla cestovní smlouva uzavírána jako smlouva nepojmenovaná v souladu s ustanovením § 51 OZ, resp. jako tzv. smlouva smíšená. Zavedením uceleného nového smluvního typu do oblasti občanskoprávní úpravy došlo k potřebnému vyplnění existující legislativní mezery.

3.2.2. Pojem a funkce

Cestovní smlouvou se provozovatel cestovní kanceláře (dále jen „cestovní kancelář“) zavazuje, že zákazníkovi poskytne zájezd, a zákazník se naproti tomu zavazuje, že zaplatí smlouvenou cenu (§ 852a odst. 1 OZ). Jak patrně, jedná se o smlouvu, jejímiž smluvními stranami jsou cestovní kancelář a zákazník, předmětem smlouvy je závazek cestovní kanceláře poskytnout zákazníkovi dohodnutý zájezd a závazek zákazníka uhradit cenu zájezdu. Pod pojmem provozovatel cestovní kanceláře se rozumí podnikatel, který je na základě koncese oprávněn nabízet a prodávat zájezdy (§ 2 odst. 1 zákona o některých podmínkách podnikání v oblasti cestovního ruchu, dále jen „ZPPCR“). V pozici provozovatele cestovní kanceláře může vystupovat jak osoba fyzická, tak osoba právnická, za splnění obecných podmínek obsažených v § 2 odst. 2 písm. b) obchodního zákoníku (dále také jen „ObchZ“). Na straně zákazníka se bude zpravidla jednat o osobu fyzickou; v praxi však nelze vyloučit ani uzavření cestovní smlouvy se zákazníkem, který bude reprezentován osobou právnickou.

Cestovní kancelář je povinna poskytnout zákazníkovi na základě cestovní smlouvy zájezd. Výklad tohoto pojmu obsahuje § 1 odst. 1 ZPPCR a blíže o něm bylo pojednáno v části věnované obecným předpokladům podnikání v cestovním ruchu.

Cestovní smlouva je smlouvou úplatnou; cena tvoří podstatnou náležitost cestovní smlouvy. Je však třeba zdůraznit, že se jedná o cenu nepodléhající regulaci ve smyslu zákona č. 526/1990 Sb. , o cenách, ve znění pozdějších předpisů.

Funkci cestovní smlouvy lze spatřovat především v úplatném poskytování předmětu smlouvy, tj. zájezdu zákazníkovi za účelem uspokojování jeho osobních potřeb.

3.2.3. Vznik

Cestovní smlouva je smlouvou konsenzuální, tj. smlouvou, která vzniká již okamžikem uzavření (nemusí dojít k reálnému plnění). Návrh cestovní smlouvy předkládá zákazníkovi cestovní kancelář (§ 852a odst. 2). Včasné přijetí návrhu nabývá účinnosti okamžikem, kdy vyjádření souhlasu s obsahem návrhu dojde navrhovateli (§ 43c odst. 2 OZ).

V souladu s § 852b odst. 1 je nutno obligatorně dodržet požadavky písemné formy a označení smluvních stran, dostatečného vymezení zájezdu, jakož i stanovení ceny zájezdu. Není nezbytné, aby vymezení zájezdu bylo provedeno detailním popisem (stačí odkaz na číslo zájezdu nebo jiné označení v katalogu, pokud katalog obsahuje všechny požadované informace a byl zákazníkovi předán). Pokud by některá z těchto výše uvedených náležitostí chyběla, byla by cestovní smlouva absolutně neplatná, neboť se jedná o její podstatné složky (essentialia negotii).

Cestovní smlouva musí navíc dále obsahovat:

- způsob, jakým má zákazník uplatnit své nároky plynoucí z porušení právní povinnosti cestovní kanceláře,
- výši odstupného, které je povinen zákazník cestovní kanceláři uhradit při odstoupení od cestovní smlouvy v případech stanovených občanským zákoníkem,
- další platby za služby, jejichž cena není zahrnuta v ceně zájezdu, údaje o počtu a výši těchto dalších plateb, jsou-li tyto součástí zájezdu,
- polohu, kategorii, stupeň vybavenosti a hlavní charakteristické znaky ubytování, je-li toto součástí zájezdu,
- je-li součástí zájezdu doprava, druh, charakteristiku a kategorii dopravního prostředku, údaje o trase cesty,
- je-li součástí zájezdu stravování, jeho způsob a rozsah,
- je-li realizace zájezdu podmíněna dosažením minimálního počtu zákazníků, výslovné uvedení této skutečnosti a současně lhůtu, ve které nejpozději musí cestovní kancelář

zákazníka písemně informovat o zrušení zájezdu z důvodu nedosažení minimálního počtu zákazníků,

- jsou-li důvody pro stanovení podmínek, které musí účastník zájezdu splňovat, uvedení těchto podmínek a lhůtu, ve které může zákazník oznámit, že se zájezdu místo něho zúčastní jiná osoba, pokud jsou důvody pro její stanovení.

V uvedených případech se jedná již o pravidelné či nahodilé složky cestovní smlouvy, jejichž nedostatek zakládá pouze možnost dovolat se relativní neplatnosti cestovní smlouvy.

Cena zájezdu včetně časového rozvrhu plateb a výší zálohy je obligatorní náležitostí cestovní smlouvy. Cena zájezdu je cenou smluvenou. Za splnění podmínek stanovených zákonem může cestovní kancelář přistoupit k jednostrannému zvýšení ceny zájezdu. Cestovní kancelář má povinnost uvádět cenu jako závazný údaj v katalogu (případně uvádět ji jinou prokazatelnou formou ve stadiu před uzavřením cestovní smlouvy, pokud si cestovní kancelář nevyhradila v souladu s § 10 odst. 2 ZPPCR právo změny. Vedle možnosti změnit cenu zájezdu vzájemnou dohodou obou smluvních stran je cestovní kancelář oprávněna jednostranným úkonem zvýšit cenu zájezdu, pokud je tato možnost ve smlouvě dohodnuta a zároveň je přesně stanoven způsob výpočtu zvýšení ceny (§ 852c odst. 1 OZ). Časově je však zvýšení ceny zájezdu omezeno v tom směru, že cena zájezdu uvedená v cestovní smlouvě nesmí být jednostranně zvýšena během 20 dnů před zahájením zájezdu. Možnost zvýšit cenu zájezdu je současně omezena na případy, když nejpozději 21. dne před zahájením zájezdu dojde ke zvýšení:

- ceny za dopravu včetně cen pohonných hmot, nebo
- plateb spojených s dopravou, např. letištních a přístavních poplatků, které jsou zahrnuty v ceně zájezdu, nebo
- směnného kurzu české koruny použitého pro stanovení ceny zájezdu v průměru o více než 10 % (§ 852c odst. 2 OZ).

Hmotněprávní podmínkou pro vznik nároku cestovní kanceláře na zaplacení rozdílu v ceně zájezdu je písemné oznámení o zvýšení ceny odeslané zákazníkovi nejpozději 21 dní před zahájením zájezdu.

3.2.4. Práva a povinnosti stran

Cestovní kancelář je na základě cestovní smlouvy povinna poskytnout zákazníkovi zájezd a zákazník je povinen zaplatit smlouvenou cenu.

Cestovní kanceláři je uložena informační povinnost. Spočívá v tom, že musí poskytnout nejpozději 7 dnů před zahájením zájezdu písemně další podrobné informace o všech skutečnostech, které jsou pro zákazníka důležité a jež jsou jí známy (nejsou-li obsaženy již v cestovní smlouvě nebo v katalogu, který byl zákazníkovi předán). Občanský zákoník obsahuje v § 852d demonstrativní výčet těchto informací. Jedná se např. o sdělení podrobností o možnosti kontaktu s nezletilou osobou nebo zástupcem cestovní kanceláře v místě pobytu nezletilé osoby, jde-li o zájezd, jehož účastníkem je nezletilá osoba, či sdělení jména, adresy a telefonního čísla osoby, na kterou se zákazník v nesnázích v průběhu zájezdu může obrátit s žádostí o pomoc. V případě, že je cestovní smlouva uzavřena v době kratší než 7 dnů před zahájením zájezdu, musí cestovní kancelář svou informační povinnost splnit již při uzavření cestovní smlouvy (§ 852d odst. 2 OZ); nedodržení této povinnosti zakládá pro zákazníka nárok na náhradu případné škody.

Existují-li na straně cestovní kanceláře objektivní důvody, které ji opravňují k tomu, aby ještě před zahájením zájezdu změnila podmínky smlouvy, právní úprava tuto možnost připouští. Jedná se však pouze o situace, kdy cestovní kancelář nemůže pro objektivní nemožnost svůj závazek splnit. Pokud navrhovaná změna cestovní smlouvy vede zároveň ke změně ceny zájezdu, musí být nová cena v návrhu uvedena (§ 852e odst. 1 OZ). Zákazník má právo se ve lhůtě 5 dnů od doručení návrhu o změně cestovní smlouvy k tomuto změněnému návrhu vyjádřit. Pokud tak neučiní, platí nevyvratitelná právní domněnka, že zákazník se změnou cestovní smlouvy souhlasí.

Jak cestovní kancelář, tak zákazník mohou za splnění zákonem stanovených podmínek před zahájením zájezdu od cestovní smlouvy odstoupit - § 852g odst. 1 OZ.

Účastníci cestovní smlouvy osobně odpovídají za splnění závazků, které z této smlouvy vyplývají. Cestovní kancelář odpovídá zákazníkovi za porušení závazků vyplývajících z uzavřené cestovní smlouvy bez ohledu na to, zda tyto závazky mají být splněny cestovní

kanceláři nebo jinými dodavateli služeb cestovního ruchu poskytovaných v rámci zájezdu (§ 852i odst. 1 OZ).

Nesplní-li cestovní kancelář řádně a včasně závazky vyplývající pro ni z uzavřené cestovní smlouvy a ze zákona, je zákazník povinen uplatnit své nároky bez zbytečného odkladu, nejpozději však do 3 měsíců od skončení zájezdu. Jedná se o lhůtu propadnou (prekluzivní), jejíž marné uplynutí má za následek ztrátu možnosti případné nároky uplatnit. Pokud se zájezd neuskutečnil, počíná běžet tříměsíční lhůta dnem, kdy měl být zájezd ukončen.

V případech předpokládaných v § 852j odst. 2 písm. b) a c) OZ je cestovní kancelář povinna poskytnout zákazníkovi v nesnázích rychlou pomoc. Může se jednat o situace, kdy škoda vznikla nikoli jako následek zaviněného jednání cestovní kanceláře, nýbrž jako následek jednání třetí osoby, která není spojena s poskytováním zájezdu.

Dojde-li k zahájení zájezdu a cestovní kancelář neposkytne zákazníkovi služby cestovního ruchu nebo jejich podstatnou část řádně a včas tak, jak je na základě cestovní smlouvy povinna, musí bez zbytečného odkladu a bezplatně provést taková opatření, aby mohl zájezd pokračovat.

Nikoli vždy je možno zajistit pokračování zájezdu v odpovídajícím rozsahu a kvalitě. To však neznamená, že zákazník je povinen bez dalšího přistoupit na "jakékoliv" pokračování zájezdu. Lze-li pokračování zájezdu zajistit pouze prostřednictvím služeb cestovního ruchu nižší kvality, než uvedené v cestovní smlouvě, musí s tímto postupem zákazník vyslovit souhlas a cestovní kancelář je v takovém případě povinna vrátit zákazníkovi rozdíl v ceně. Nesouhlasí-li zákazník s tímto řešením popř. je-li toto řešení vyloučeno cestovní smlouvou, i v tomto případě stíhá cestovní kancelář povinnost vrátit zákazníkovi rozdíl v ceně.

Součástí zájezdu může být podle § 1 odst. 1 ZPPCR i doprava. V případě, že je součástí zájezdu i doprava, je cestovní kancelář povinna poskytnout zákazníkovi dopravu zpět na místo odjezdu nebo na jiné místo návratu, s nímž zákazník souhlasil, včetně nezbytného náhradního ubytování a stravování (§ 852k odst. 4 OZ). Nikoli vždy je cestovní kancelář schopna v nastalé situaci uskutečnit dopravu dopravním prostředkem specifikovaným v cestovní smlouvě. Pokud je doprava uskutečňována jiným dopravním prostředkem, než kterým měla být uskutečněna podle cestovní smlouvy, a to za nižší náklady, je cestovní

kancelář povinna rovněž vrátit zákazníkovi rozdíl v ceně. Uskutečňuje-li dopravu za náklady vyšší, je cestovní kancelář povinna uhradit rozdíl v ceně z vlastních prostředků.

3.2.5. Odstoupení od smlouvy

Od cestovní smlouvy může odstoupit podle platné právní úpravy jak zákazník, tak cestovní kancelář, splňují-li ovšem podmínky zákonem stanovené.

Zákazník může před zahájením zájezdu od cestovní smlouvy odstoupit bez uvedení důvodu. Je však třeba odlišovat situace, kdy zákazník odstupuje od smlouvy z důvodu porušení povinností cestovní kanceláře stanovených cestovní smlouvou nebo občanským zákoníkem; v tomto případě není povinen zákazník platit cestovní kanceláři odstupné.

Nesouhlasí-li zákazník se změnou cestovní smlouvy, má právo od smlouvy odstoupit (§ 852e odst. 2 OZ). Neposkytne-li cestovní kancelář zákazníkovi v těchto případech jiný zájezd nejméně stejně kvalitní, jaký byl zájezd dohodnutý smlouvou, cestovní kancelář je povinna vrátit zákazníkovi vše, co od něho obdržela na úhradu ceny zájezdu podle zrušené cestovní smlouvy; ani v těchto případech není zákazník povinen platit odstupné.

I cestovní kanceláři svědčí právo od smlouvy odstoupit; nedostává se jí ho však v tak širokém rozsahu jako zákazníkovi. Cestovní kancelář může před zahájením zájezdu od cestovní smlouvy odstoupit jen z důvodu zrušení zájezdu nebo z důvodu porušení povinností zákazníkem (§ 852g odst. 1 OZ). Platně odstoupit od cestovní smlouvy je možno pouze před tím, než bylo započato s plněním; pokud bylo na základě smlouvy, byť jen částečně, již plněno, odstoupení od smlouvy je vyloučeno.

Odstoupí-li od smlouvy cestovní kancelář z důvodu zrušení zájezdu před jeho zahájením nebo odstoupí-li zákazník od smlouvy z důvodu nesouhlasu se změnou cestovní smlouvy, je cestovní kancelář povinna poskytnout zákazníkovi náhradní zájezd nejméně v kvalitě odpovídající původní cestovní smlouvě; to ovšem platí jen potud, pokud může cestovní kancelář takový zájezd zákazníkovi nabídnout. Přistoupí-li zákazník na takto nabídnuté náhradní plnění, dojde k uzavření nové cestovní smlouvy. Pokud náhradní plnění nebude dosahovat ceny zájezdu, který měl být zákazníkovi poskytnut na základě původní cestovní smlouvy, je cestovní kancelář povinna tento rozdíl bez zbytečného odkladu zákazníkovi vrátit.

Za splnění podmínek zákonem stanovených je zákazník povinen zaplatit cestovní kanceláři odstupné. Zákazníka stíhá povinnost platit odstupné ve výši, která byla sjednána v cestovní smlouvě v případech, kdy zákazník odstoupil od smlouvy nikoli z důvodu porušení povinností cestovní kanceláře stanovených zákonem či cestovní smlouvou. Taková situace nastane i tehdy, kdy cestovní kancelář odstoupila od cestovní smlouvy před zahájením zájezdu z důvodu porušení povinností zákazníkem. V těchto případech je zákazník povinen zaplatit odstupné v dohodnuté výši a cestovní kancelář je naproti tomu povinna zákazníkovi vrátit vše, co od něho obdržela na úhradu ceny zájezdu podle zrušené cestovní smlouvy (§ 852h OZ). Ustanovení § 852h odst. 2 OZ předvídá situace, kdy zákazník povinnost platit odstupné nemá. Jde o případy, kdy k odstoupení od smlouvy zákazníkem došlo z důvodů porušení povinností cestovní kanceláře vyplývajících z cestovní smlouvy nebo ze zákona anebo pokud nedošlo k uzavření nové cestovní smlouvy poté, co byl podle § 852g odst. 2 OZ nabídnut zákazníkovi náhradní zájezd.

I tehdy, je-li zákazník povinen platit odstupné, je cestovní kancelář povinna bez zbytečného odkladu vrátit zákazníkovi vše, co od něho obdržela na úhradu ceny zájezdu podle zrušené cestovní smlouvy; právo zákazníka domáhat se případně vzniklé škody však tím není dotčeno.

Bez ohledu na skutečnost, zda došlo k odstoupení od cestovní smlouvy či nikoli, je cestovní kancelář zatížena sankční povinností spočívající v tom, že musí uhradit zákazníkovi pokutu ve výši 10 % z ceny zájezdu, pokud zruší zájezd ve lhůtě kratší než 20 dnů před termínem jeho zahájení (§ 852g odst. 4 OZ). V těchto případech se však nejedná o absolutní objektivní odpovědnost cestovní kanceláře, neboť zákon jí poskytuje možnost se povinnosti uhradit pokutu zprostit v případech, kdy

- realizace zájezdu je podmíněna dosažením minimálního počtu zákazníků a výslovné uvedení této skutečnosti, jakož i lhůty, v nichž nejpozději cestovní kancelář musí zákazníka písemně informovat o zrušení zájezdu z důvodu nedosažení minimálního počtu zákazníků, jsou obsaženy v cestovní smlouvě,
- došlo-li k neodvratitelné události, které cestovní kancelář nemohla zabránit ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze na ní rozumně požadovat.

Vynaložením veškerého úsilí lze chápat veškerou objektivně možnou snahu, kterou mohla cestovní kancelář v daném okamžiku vynaložit k odvrácení události vedoucí k nemožnosti splnit cestovní smlouvu.

Vznikla-li porušením závazku z cestovní smlouvy škoda, je plnění z titulu náhrady škody omezeno (limitováno) s ohledem na existenci ustanovení § 852j odst. 3 OZ nikoli tuzemskou platnou právní úpravou, ale vyhlášenou mezinárodní smlouvou (existuje-li), kterou je Česká republika vázána.

Obsahuje-li totiž vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, omezení (limitaci) ohledně výše náhrady škody vzniklé porušením závazku z cestovní smlouvy a toto omezení (limitace) je uvedeno v cestovní smlouvě v souladu s existující mezinárodní smlouvou, není cestovní kancelář povinna hradit škodu, za kterou odpovídá, ve výši přesahující omezení uvedené v cestovní smlouvě.

3.3. Smlouva o přepravě osob

Závazky při přepravě zajišťují realizaci potřeb fyzických i právnických osob, které vznikají v souvislosti s nutností jejich přemístování v prostoru, jakož i jejich zavazadel, a dále při přemístování nákladu. Přepravní vztah vzniká mezi dopravcem (podnikatelem provozujícím dopravu) a cestujícím, odesílatelem, příjemcem. Právním důvodem vzniku tohoto vztahu je přepravní smlouva. Při uzavírání smlouvy mohou vznikat rozličné situace, může dojít k uzavření smlouvy výslovnými projevy vůle (např. při předprodeji na konkrétní spoj, včetně místenky) nebo konkludentně (zejména při městské hromadné dopravě). Také způsob zaplacení stanoveného jízdného se může lišit podle různých kritérií, např. placení předem, placení při uzavírání smlouvy v dopravním prostředku, předplatné v podobě síťových jízdenek na určité kalendářní období atd.).

Základní rozlišování přepravních vztahů spočívá v odlišení přepravy osob (přeprava cestujících a jejich zavazadel) a přepravy nákladů. Občanský zákoník v hlavě dvanácté části osmé obsahuje jen základní ustanovení o smlouvách o přepravě, další ustanovení obsahují jiné právní předpisy, zejména přepravní řády a tarify pro jednotlivé druhy přepravy.

Právo cestujícího, aby byl dopravcem přepraven do místa určení řádně a včas, vznikne pouze tomu, kdo použije dopravní prostředek za stanovené jízdné. Toto právo nevznikne tzv. černému pasažérovi, i když i on je cestujícím. Následky nezaplacení jízdného regulují přepravní řády.

Přepravní řády také obsahují pravidla pro posouzení odpovědnosti dopravce za porušení jeho povinnosti přepravit cestujícího řádně a zejména včas.

Z obchodněprávních smluv se přepravy týkají: smlouva zasílatelská (§ 601 a násl. ObchZ) a smlouva o provozu dopravního prostředku (§ 638 a násl. ObchZ).

Smlouvou o přepravě osob vzniká závazkový právní vztah mezi dopravcem (fyzická nebo právnická osoba, která provozuje přepravu osob) a cestujícím. Okamžik vzniku smlouvy o přepravě osob vyplývá z přepravních řádů. Může jím být např. zakoupení jízdenky, nastoupení do dopravního prostředku (u předplatného), průchod turniketem (metro) atd.

Pokud jde o práva a povinnosti smluvních stran, převážná většina je upravena v přepravních řádech. V § 760 OZ je zakotveno právo cestujícího, který uhradil stanovené jízdné, použít dopravní prostředek k tomu, aby ho dopravce řádně a včas přepravil do místa určení.

Přeprava zavazadel je součástí osobní přepravy, nikoliv tedy přepravy nákladní. Nic na tom nemění ani skutečnost, že odpovědnost za škodu na zavazadlech přepravovaných odděleně od cestujících je stejná jako odpovědnost za přepravu nákladů (§ 764 odst. 2 OZ). Odděleně přepravovaná zavazadla přitom nejsou jen ta, která byla převzata k přepravě na zvláštní potvrzení (v zavazadlovém prostoru letadla, ve zvláštním vagonu atd.), nýbrž všechna, u nichž cestující nemá možnost dohledu na ně (např. zavazadla přepravovaná v zavazadlovém prostoru autobusu nebo - podle soudní praxe (R 58/1968) - i lyže přepravované na střeše autobusu).

Zvláštní úpravu obsahuje občanský zákoník pro odpovědnost dopravce za porušení povinnosti provést přepravu cestujícího včas (§ 753 OZ).

V ostatních případech vzniku škody odpovídá dopravce podle úpravy odpovědnosti za škodu způsobenou provozem dopravního prostředku (§ 427 až 431 OZ). Jde o případy, kdy cestujícímu vznikla za přepravy škoda:

- na zdraví,
- na zavazadlech přepravovaných společně s ním,
- na věcech, které měl u sebe.

3.3.1. Odpovědnost přepravce

Jak ukazuje praxe, při realizaci smlouvy o přepravě vznikají nejčastěji problémy kolem odpovědnosti dopravce za přepravované zavazadlo nebo zásilku.

Odpovědnost za zásilku

Občanský zákoník obsahuje pouze základní úpravu vztahů vznikajících při různých druzích a způsobech přepravy. Nemůže proto postihnout celou šíři specifických podmínek, za nichž se uskutečňují jednotlivé obory dopravy. Proto ust. § 772 OZ obsahuje zmocnění k podrobnější úpravě osobní i nákladní přepravy zvláštními předpisy (zákony upravujícími jednotlivé druhy dopravy, např. zákonem o Českých drahách, zákonem o silniční dopravě, zákonem o civilním letectví, a prováděcími předpisy k těmto zákonům), zejména pak přepravními řády a tarify.

Přepravní řády a tarify se mohou odchylovat od ustanovení občanského zákoníku na základě jednak zákonného zmocnění, jednak mezinárodních smluv. Výjimkou, kdy je taková odchylka nepřípustná, je odpovědnost za škodu na zdraví (při osobní přepravě).

Naproti tomu - podle judikatury (R 68/1972) - při stanovení rozsahu náhrady škody vzniklé cestujícímu na zavazadlech po dobu přepravy nebo způsobené přepravou na těchto zavazadlech je třeba vycházet z přepravních řádů a tarifů, kterými může být odpovědnost za tuto škodu omezena.

V úvahu je třeba brát rovněž mezinárodní smlouvy v oboru dopravy a zasílatelství.

Přeprava zavazadel je součástí osobní přepravy (viz § 760 OZ). Zavazadla cestujícího lze přepravovat buď společně s cestujícím a pod jeho dohledem, nebo odděleně. První skupina zavazadel se označuje jako zavazadla ruční (cestující si je bere s sebou do dopravního prostředku a tam si je opatruje), do druhé skupiny patří zavazadla cestovní (jsou přepravována např. ve zvláštním prostoru dopravního prostředku, příp. i na střeše autobusu nebo v přídatném zařízení nebo přívěsu). Význam ustanovení odst. 2 nastupuje především u železniční dopravy, kde jsou tato zavazadla dopravována ve zvláštním voze.

Přepravní řády mohou stanovit některé podmínky pro přepravu zavazadel, např. vyloučení některých zdraví nebezpečných zavazadel z přepravy, výši přepravného, rozměry zavazadel a jejich počet apod.

Z judikatury:

R 50/68: Zavazadla (lyže) přepravovaná na střeše autobusu jsou zavazadly přepravovanými odděleně od cestujícího; dopravce odpovídá za škodu na nich podle ustanovení o odpovědnosti při nákladní přepravě.

3.4. Smlouva o ubytování

Obecně k právní úpravě

Ubytování je právní vztah, v němž je ubytovatel zavázán poskytnout objednateli přechodné ubytování na dobu dohodnutou nebo na dobu vyplývající z účelu ubytování v zařízeních k tomu určených (hotely, noclehárny, ubytovny, kempy, penziony, vysokoškolské koleje, internáty a jiná zařízení) a poskytnout plnění s ubytováním spojená, přičemž objednatel (ubytovaný) je povinen zaplatit cenu ve lhůtách stanovených ubytovacími řády. Ubytování je poskytováno na základě smlouvy, jejímiž obsahovými náležitostmi je dohoda o předmětu ubytování, ujednání o ceně a ujednání o době provedení. Stanovení doby je někdy provedeno způsobem odkazujícím na účel ubytování (např. na dobu školení, semináře apod.). Cena bývá zpravidla určena akceptací návrhu ubytovatele, uvedeného v ubytovacích řádech. Také splatnost ceny vyplývá obvykle z ubytovacích řádů, jinak se uplatní obecná pravidla pro splnění závazků. Pro uzavření smlouvy není stanovena žádná forma. Smlouvu uzavírá ubytovatel a objednatel, ubytovanou osobou však je vždy fyzická osoba, která nemusí být shodná s objednatelem. Není-li objednatel a ubytovaný totožným subjektem, je třeba odlišit práva a povinnosti vznikající objednateli (např. zaplatit cenu za ubytování) a práva

a povinnosti vznikající ubytovanému (např. právo užívat prostory). Mezi ubytovaným a objednatelům může být uzavřena smlouva o obstarání věci (§ 733 a násl. OZ).

Vzhledem k určení pro krátkodobě (přechodné) ubytování se tento vztah odlišuje od nájmu bytů i od nájmu obytných místností v zařízeních určených k trvalému bydlení (ve svobodárnách). Po skončení přechodného ubytování nemá ubytovaný právo na náhradní objekt.

Řada práv a povinností může vyplývat z ubytovacích řádů. Ubytovací řády nejsou obecně závazným právním předpisem. Jsou vydávány jednotlivými ubytovateli a lze je považovat za obecné smluvní podmínky, za nichž ubytovatel poskytuje ubytování. V případě, že s nimi objednatel vyslovil souhlas, zejména tím, že se staly součástí ubytovací smlouvy, stávají se závazné pro obě smluvní strany.

3.4.1. Práva a povinnosti

Vedle základního práva užívat prostory k ubytování má ubytovaný i další práva. Také za použití služeb, které jsou s ubytováním spojeny, je ubytovaný povinen zaplatit cenu (§ 754 odst. 2 OZ), pokud nejsou poskytovány bezplatně. Právu ubytovaného koresponduje povinnost ubytovatele (§ 756 OZ), porušení této povinnosti vede ke vzniku odpovědnosti ubytovatele za vady, příp. ke vzniku odpovědnosti za škodu.

Pokud ubytovatel také poskytuje nebo zprostředkovává služby, které nejsou s ubytováním spojeny, jde o samostatný právní vztah.

3.4.2. Odpovědnost

Ve vztahu k ust. § 420a OZ jde o zvláštní úpravu odpovědnosti za škodu spojenou se specifickou povahou některých provozních činností.

Odpovědným subjektem je zde především provozovatel činnosti spočívající v poskytování přechodného ubytování na základě smlouvy o ubytování (srov. § 754 a násl. OZ). Může jít jak o osobu právnickou, tak i o osobu fyzickou; nezáleží na tom, zda poskytování přechodného ubytování je hlavním předmětem činnosti této osoby, či zda patří k jejím dalším činnostem

(např. hotely, penziony, motely, lázeňská zařízení apod.). Nepatří sem zařízení určená k trvalému bydlení (srov. § 717 OZ).

K předpokladům odpovědnosti provozovatele poskytujícího přechodné ubytování patří existence škodné události, mající původ v této činnosti provozovatele, vznik škody a příčinná souvislost mezi těmito předpoklady. Jde o odpovědnost objektivní, není proto rozhodující, zda se provozovatel (srov. k tomu i § 420 odst. 2 OZ) dopustil protiprávního úkonu či nikoliv; existence protiprávního úkonu je však významná z hlediska rozsahu náhrady škody (srov. § 434 odst. 1, věta druhá OZ).

Jde o odpovědnostní vztah, jehož subjekty jsou na jedné straně provozovatel poskytující přechodné ubytování, na straně druhé fyzická osoba, která uzavřela s provozovatelem smlouvu o ubytování (byť i neformální). Provozovatel odpovídá za škodu způsobenou na věcech ubytované fyzické osoby, které tato osoba vnesla do prostor provozovatele sloužících k ubytování (např. hotelový pokoj), nebo k ukládání věcí (např. lyžárna), jakož i na věcech této fyzické osoby, které byly za tímto účelem pro ni do těchto prostor vneseny provozovatelem či jeho pracovníkem, resp. které byly provozovateli (jeho pracovníkovi) za tímto účelem odevzdány. Není rozhodující, zda vnesené věci jsou vlastnictvím ubytované fyzické osoby, neboť rozhodující je zde závazkový vztah, založený smlouvou o ubytování.

Odpovědným subjektem je dále provozovatel činnosti, s jejíž realizací je zpravidla (typicky) spojeno odkládání věcí (např. provoz restaurací, jídelen, zdravotnických zařízení, divadel, škol apod.); může jít jak o osobu právnickou, tak i o osobu fyzickou. Subjektem této odpovědnosti však není provozovatel hromadného dopravního prostředku (srov. § 437 OZ).

Odpovědnost provozovatele je zde (stejně jako v případě provozovatele poskytujícího přechodné ubytování) založena na objektivním odpovědnostním principu; existence protiprávního úkonu provozovatele (jeho pracovníka) má význam z hlediska rozsahu náhrady škody (srov. § 434 odst. 1, věta druhá OZ). Provozovatel odpovídá za škodu způsobenou na věcech fyzické osoby, které byly touto osobou odloženy na místě k tomu určeném nebo na místě, kam se obvykle odkládají. Musí jít o fyzickou osobu, která se dostavila do prostor provozovatele za účelem použití jeho služeb; není však nutné, aby uzavřela s provozovatelem příslušnou smlouvu o jejich poskytnutí. Odložením věci je nutno rozumět zřeknutí se bezprostředního dohledu nad věcí a dispozice s ní.

Odpovědnost provozovatelů zde není bezvýjimečná. Provozovatel se může odpovědnosti za škodu na věcech vnesených a odložených zprostit, prokáže-li, že ke škodě by došlo i jinak, tj. tehdy, kdyby věci nebyly do prostor provozovatele vneseny či v jeho prostorách odloženy (např. v důsledku působení přírodní události či vady věci). Liberačním důvodem zde může být i zavinění, resp. spoluzavinění poškozeného (srov. § 441 OZ). Odpovědnosti se však nelze zprostit jednostranným prohlášením nebo dohodou.

4. Propagace služeb v oblasti cestovního ruchu

4.1. Reklama a její regulace

Reklama je nedílnou součástí marketingového mixu (výrobek, cena, distribuce, propagace). Tržní hospodářství založené na principu svobodné volby je podmíněno svobodou komerčního projevu. Jestliže je výrobek legálně vyráběn, distribuován a prodáván, nelze podnikatelům bránit v tom, aby o něm podávali informace a spotřebitelům nelze upírat právo na informace o výrobcích, které jim mohou být na trhu nabízeny. Nabídka zboží se však týká i některých problémových výrobků jakými jsou alkohol, tabákové výrobky, farmaceutické výrobky nebo zbraně. V těchto případech se ukazuje potřebným ve veřejném zájmu svobodu informací určitým způsobem regulovat. To platí rovněž o provádění reklamy, která se dostává do rozporu s dobrými mravy, tj. do rozporu s tím, co je obecně považováno za přijatelné. Dlouholeté zahraniční zkušenosti ukazují, že reklamu je nutno určitým způsobem regulovat. Za liberální a rozumnou se považuje především regulace preferující profesní kontrolu, vydávání etických kodexů apod., tedy prostředky mimoprávní s tím, že regulace právní se omezuje na ochranu hospodářské soutěže zákazem reklamy klamavé, popř. na nejvýraznější projevy reklamy neetické.

Problematika reklamy a její regulace v České republice je aktuální vzhledem k tomu, že lze oprávněně očekávat její nárůst, ve vyspělých státech Evropy se roční výdaje na reklamu v přepočtu na jednoho obyvatele pohybují okolo 150 USD, v našich poměrech je to cca poloviční částka.

Regulace reklamy má v podstatě tři formy:

- a) regulace právem veřejným (sem patří zejm. zákon o regulaci reklamy),
- b) regulace právem soukromým (obchodní zákoník),
- c) etická samoregulace (Etický kodex RPR).

4.2. Zákon o regulaci reklamy

Regulace reklamy je v České republice upravena především zákonem č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy a o změně a doplnění zákona č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“), který nabyl účinnosti dne 1. dubna 1995. Zákon byl několikrát novelizován, hlavní změny přinesl zákon č. 138/2002 Sb., který do národní právní úpravy transponoval řadu směrnic ES.

Obsahem stávající právní úpravy je definování reklamy a subjektů podléhajících režimu zákona, a dále též stanovení různých omezení pro reklamu. Zákazy a omezení jsou stanoveny jak obecně, tak i speciálně pro reklamu na různé komodity, jako jsou tabákové výrobky, alkoholické nápoje, humánní léčivé přípravky, zdravotnické prostředky, potraviny a kojenecká výživa, přípravky na ochranu rostlin, střelné zbraně a střelivo a činnosti v pohřebnictví. Obecná omezení reklamy obsahují i ustanovení zabezpečující zvýšenou ochranu mladistvých před případným škodlivým vlivem reklamy.

Zákon dále stanovuje orgány dozoru nad dodržováním zákona, přičemž dozor nad veškerou reklamou šířenou rozhlasem a televizí je svěřen Radě pro rozhlasové a televizní vysílání. Novela zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, provedená zákonem č. 341/2004 Sb., sjednotila postup dozorových orgánů v oblasti sankčních postihů. Pokud není v zákoně č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, upraveno jinak, použije se v této oblasti obecná úprava obsažená v zákoně č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy. Orgánem dozoru pro reklamu na humánní léčivé přípravky je Státní ústav pro kontrolu léčiv, pro reklamu na zdravotnické prostředky Ministerstvo zdravotnictví, pro reklamu na přípravky na ochranu rostlin Státní rostlinolékařská správa a v ostatních případech krajské živnostenské úřady, jejichž příslušnost se v zásadě řídí sídlem nebo bydlištěm osoby odpovědné za dodržování zákona. Osobám,

kteře mohou být odpovědné za soulad reklamy se zákonem, tj. jejímu zpracovateli, zadavateli a šířiteli, zákon ukládá určité povinnosti (např. uchovávání vzorků reklamy), které jsou nezbytné k zajištění výkonu dozoru nad dodržováním zákona. Právní úprava umožňuje za porušení povinností uložit ve správním řízení pokutu, případně může orgán dozoru též uložit odstranění nebo ukončení závadné reklamy.

Postupně byly odstraňovány nedostatky dosavadní úpravy, zejm. doplněna ustanovení o použití přísl. části zákona o státní kontrole při výkonu dozorové činnosti orgánů dozoru, upřesnilo se ustanovení týkající se možnosti podat proti rozhodnutí orgánu dozoru žalobu k soudu podle soudního řádu správního a ukládání sankcí v souladu se zásadami správního trestání podle usnesení vlády č. 162 ze dne 20. února 2002.

4.3. Nekalá soutěž

Právní úpravu nekalé soutěže nalézáme v § 44 a následujících obchodního zákoníku a nutno zmínit, že není zcela obvyklé, aby úprava hospodářské soutěže všeobecně a nekalé soutěže zvlášť byla včleněna do obchodního zákoníku jako jedna z jeho kapitol.

Především je třeba odsud vyloučit právní úpravu ochrany hospodářské soutěže před jejím nedovoleným omezováním, což je provedeno v § 42 odst. 2 ObchZ, které se již dostalo samostatného zákona. Za druhé vlastní předpisy proti nekalé soutěži jsou ve své sankční části zbaveny svého trestního aspektu a omezují se pouze na soukromoprávní prostředky ochrany a postihu.

Hospodářská soutěž je v obchodním kodexu upravena v páté hlavě jeho první části. První díl této úpravy obsahuje pod titulem Účast na hospodářské soutěži několik velmi důležitých ustanovení. Za prvé je to vymezení účastníků hospodářské soutěže, což nemusí být pouze podnikatelé, a konstituování jejich práva na svobodné rozvíjení soutěže za předpokladu, že nebudou této své účasti zneužívat a budou dbát právně závazných pravidel soutěže. Za druhé vymezení toho, co se rozumí zneužitím účasti v soutěži. Za třetí je to úprava rozsahu osobní a věcné působnosti této části zákona ve vztahu k cizině, která je specifická oproti obchodnímu zákoníku.

4.3.1. Co je nekalá soutěž

Vlastní úprava nekalé soutěže sleduje model generální klauzule a demonstrativního výčtu nejtypičtějších nekalosoutěžních jednání, který narýsovala již Pařížská unijní úmluva na konci minulého století.

V generální klauzuli, obsažené v § 44 zákona, je nekalá soutěž definována jako jednání, které je v rozporu s dobrými mravy soutěže a způsobilé přivodit újmu jiným soutěžitelům nebo spotřebitelům. K tomu, aby konkurenční jednání mohlo být posouzeno jako nekalá soutěž je zapotřebí naplnění obou pojmových znaků, tj. ne jakékoli jednání proti dobrým mravům, ale jen v rámci soutěže, a dále způsobilost takového jednání přivodit újmu dvěma skupinám účastníků tržních vztahů, soutěžitelům nebo spotřebitelům. Poněkud vágní pojem „dobrých mravů soutěže“, který by asi bylo také možno vyjádřit oním biblickým „co nechceš, aby ti druzí činili, nečiň ty jim“, je v druhém odstavci tohoto ustanovení konkretizován výčtem jednání, která zejména jsou nekalou soutěží. Slůvko „zejména“ naznačuje, že kromě těchto výslovně uvedených jednání mohou a také zpravidla budou existovat ještě i jednání další, zatím výslovně v zákoně neuvedená. Bude pak na obchodním soudu, aby takové jednání vytčené jako nenáležitá a nekalá posoudil a rozhodl, zda jde pouze o jednání soutěžiteli sice nepohodlné, ale neporušující dobré mravy soutěže, nebo naopak, zda již byla překročena ona pomyslná hranice fair play a jednání je nekalou soutěží.

Nekalosoutěžní jednání lze rozdělit do tří skupin:

- a) jednání, která jsou všeobecně způsobilá oklamat,
- b) jednání zaměřená na poškození určitého podniku,
- c) ohrožování zdraví a životního prostředí.

Do *první skupiny* náležejí:

- klamavá reklama (§ 45 ObchZ),
- klamavé označování zboží (§ 46 ObchZ),
- vyvolávání nebezpečí záměny (§ 47 ObchZ).

Společným znakem těchto reprobovaných jednání je vyvolávání klamně představy o vlastních výrobcích nebo poskytovaných službách, jejich zvláštních přednostech či kvalitě, o vlastním,

ale i o cizím podniku. Smyslem je získat prospěch v soutěži s jinými soutěžiteli nebo na úkor spotřebitelů.

Do *druhé skupiny* náleží jednání dotýkajících se přímo určitého podniku, je parazitování na jeho pověsti s cílem získat prospěch, který by soutěžitel jinak nedosáhl (§ 48 ObchZ), a jeho protipól, zlehčování (§ 50 ObchZ), při němž soutěžitel uvádí o podniku svého konkurenta údaje, většinou nepravdivé, které jsou s to konkurenční podnik poškodit. Není však vyloučeno, aby to byly i údaje pravdivé, jestliže mohou mít obdobné škodlivé účinky. Nepokládá se za nekalou soutěž, jestliže podnikatel uvede v tvrdém konkurenčním boji o podniku soutěžitele či o něm samém pravdivé údaje, které sice jsou způsobily konkurenta poškodit, ale podnikatel tak učinil v sebeobraně. Svou povahou náležejí do této skupiny i další dvě skutkové podstaty nekalosoutěžních jednání, které jsou přímo zacíleny na získání prospěchu v soutěži nekalým způsobem. Jde o podplácení (§ 49 ObchZ). Jedná se dále o porušování obchodního tajemství (§ 51 ObchZ).

Třetí skupinu tvoří zcela nová skutková podstata ohrožování zdraví a životního prostředí (§ 52 ObchZ), jehož se dopouští soutěžitel, který provozuje výrobu nebo uvádí na trh výrobky, ohrožující zákonem chráněné zájmy zdraví a životního prostředí.

4.3.2. Ochrana proti nekalé soutěži

Soukromoprávní povaze předpisů proti nekalé soutěži jsou přizpůsobeny i právní prostředky ochrany, jež jsou ponechány v dispozici osob dotčených reprobovaným nekalosoutěžním jednáním. Jsou upraveny v třetím dílu. Je třeba si povšimnout, že ochrany se mohou domáhat nejen soutěžitelé dotčení ve svých zájmech, ale všichni, jejichž práva byla nekalou soutěží porušena nebo ohrožena (§ 53 ObchZ), tedy zejména spotřebitelé. Za ně jednájí právnické osoby oprávněné chránit jejich zájmy (§ 54 ObchZ).

Právními prostředky jsou zdržovací žaloba, již se dotčená osoba domáhá toho, aby se rušitel závadného jednání zdržel a odstranil závadný stav. Jestliže vznikla škoda, může požadovat její náhradu, případně přiměřené zadostiučinění a eventuálně i navrácení toho, oč se rušitel neodůvodněně obohatil.

Důležité ustanovení obsahuje § 55 ObchZ. Ten totiž zabezpečuje ochranu obchodního tajemství, popř. veřejného zájmu tím, že umožňuje vyloučení veřejnosti v ústních jednáních ve sporech o nekalou soutěž, a to buď na návrh účastníka nebo z úřední moci.

5. Ochrana spotřebitele

5.1. Pojem „spotřebitel“

Při podnikání v oblasti cestovního ruchu hraje z hlediska práva velmi výraznou roli pojem spotřebitele a právní úprava jeho postavení. Důvodem je skutečnost, že největší skupinu zákazníků cestovních kancelářích, cestovních agentur, podniků provozujících hostinskou činnost či ubytovací služby jsou osoby, které tyto služby nenakupují pro své další podnikání (pokud vůbec sami podnikají), nýbrž těchto služeb užívají zejména za účelem vlastního zotavení, poznání, společenského kontaktu, kulturního či sportovního vyžití.

Právní normy regulující vztahy dotýkající se spotřebitele vycházejí ze společenského faktu, že spotřebitel je fakticky slabším subjektem (podobně jako nájemník oproti pronajímateli, zaměstnanec oproti zaměstnavateli), na jehož druhé straně stojí podnikatel – profesionál. Právo tedy právně rovnocenný vztah „narušuje“ určitými ochrannými prvky, které mají zabezpečit, že spotřebitel nebude na svých faktických zájmech zkrácen.

Koncepce českého spotřebitelského práva (podobně jako jiné zahraniční úpravy) spočívá na pojmu spotřebitel. Jeho definování pro potřeby práva je však nelehkým úkolem, jelikož spotřebitelé nevytvářejí nějakou homogenní skupinu. Dalším ztěžujícím aspektem je snaha zákonodárce postihnout svými ochrannými opatřeními co nejširší skupinu vztahů, ve kterých spotřebitelé vystupují. Nejobecnější definice spotřebitele vychází z dvou kritérií, které musejí být pro naplnění pojmu spotřebitele naplněny kumulativně, tedy současně. Spotřebitel je pojat jako nepodnikatel – neprofesionál a pouze ve svých vztazích s podnikatelem – profesionálem. Spotřebitelem může však být i podnikatel – profesionál, který v konkrétním vztahu s jiným podnikatelem – profesionálem nevystupuje jako podnikatelem, jelikož jedná mimo svou specializaci.

Ochrana spotřebitele v oblasti práva je rozdělena do dvou základních skupin právních prostředků, které se samozřejmě mohou prolínat. Rozdíl těchto dvou pohledů na ochranu spotřebitele spočívá na použití metody regulace, což je otázka poměrně právně odborná a pro běžného „uživatele“ práva není důležitá.

První skupina opatření omezuje smluvní volnost účastníků právního vztahu, tedy možnost podnikatele vnutit spotřebiteli smlouvu, která zneužívá silnějšího postavení podnikatele. Absence těchto spotřebitelských opatření by tedy pravděpodobně vyústila v uzavření nevýhodné smlouvy pro spotřebitele. Spotřebitel pak tuto nevýhodnost smlouvy nemusí před jejím podpisem vůbec zjistit (smlouva je velmi dlouhá a nepřehledná, spotřebitel nezná význam některých termínů) nebo ho jisté okolnosti (sociální, finanční tíšeň) nutí i nevýhodnou smlouvu podepsat. Tato opatření tedy zasahují do soukromých vztahů dvou právně rovnocenných subjektů – spotřebitele a podnikatele. Mluví se tedy o ochraně soukromoprávní.

Druhou skupinu tvoří právní předpisy, kterými stát podnikatelům ukládá určité povinnosti při jejich podnikatelské činnosti chránící spotřebitele a stanoví kontrolní mechanismy, které dodržování těchto povinností kontrolují a sankcionují jejich porušení. Upraven je zde tedy vztah podnikatele vůči státu. Stát při těchto opatřeních vystupuje jako subjekt nařizující a kontrolující, osoba stojící nad běžnými subjekty chránící veřejné zájmy. Mluví se tedy o ochraně veřejnoprávní.

Obě skupiny shora uvedených opatření, která mají za cíl ochranu spotřebitele, se přirozeně dotýkají rovněž podnikatelů podnikajících v oblasti cestovního ruchu.

5.2. Spotřebitelské smlouvy

Nejvýznamější součástí soukromoprávních spotřebitelských opatření tvoří úprava tzv. spotřebitelských smluv, které jsou upraveny v zákonu č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a to v jeho ustanoveních § 52 až 65 OZ. Tato úprava přímo navazuje na část této práce upravující smluvní vztahy.

Předně je nutno uvést, že spotřebitelské smlouvy nevytvářejí nějaký další pojmenovaný smluvní typ, jako je kupní smlouva, nájemní smlouva, smlouva o dílo, smlouva o ubytování, přepravní smlouva či smlouva cestovní, nýbrž tyto smluvní typy v některých případech zastřešují. Spotřebitelskou smlouvou tedy může být právě tak smlouva kupní jako smlouva cestovní či jiná. Rozhodujícím prvkem zde jsou osoby, které tuto smlouvu uzavírají a účel, pro který ji uzavírají.

Slovy zákona spotřebitelskými smlouvami jsou smlouvy, pokud smluvními stranami jsou na jedné straně spotřebitel a na druhé straně dodavatel. Rozhodujícím hlediskem je zde tedy právní povaha subjektů této smlouvy. Dodavatelem je osoba, která při uzavírání a plnění smlouvy jedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti a spotřebitelem je osoba, která při uzavírání a plnění smlouvy nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti.

Dále uvedená opatření mají za úkol posílit právní postavení spotřebitele. Tuto myšlenku lze především vyvodit z ustanovení, které stanoví, že smluvní ujednání spotřebitelských smluv se nemohou odchýlit od zákona v neprospěch spotřebitele. Spotřebitel se zejména nemůže vzdát práv, která mu zákon poskytuje, nebo jinak zhoršit své postavení.

Pro pochopení uvedeného je třeba uvést, že právní předpisy upravující proces uzavírání smluv obsahují dva druhy právních norem. Předně se jedná o právní normy tzv. kogentní (či jiným slovem donucující), které musejí účastníci, kteří chtějí konkrétní smlouvu uzavřít, zcela respektovat (příkladem může být povinnost uzavřít cestovní smlouvu v písemné formě). Porušení těchto ustanovení má pak za důsledek neplatnost celé smlouvy či některého z jejích ustanovení. Druhou skupinu tvoří tzv. dispozitivní právní normy, které mají za úkol stanovit pravidla chování v případě, že si účastníci smlouvy danou situaci ve smlouvě neupraví. Od těchto ustanovení je tedy možno se ve smlouvě odchýlit (příkladem může být např. okamžik, kdy je kupující povinen zaplatit kupní cenu – tento okamžik může být ve smlouvě upraven jinak). Shora uvedené ustanovení spotřebitelských smluv tedy zakazuje odchýlit se od dispozitivních ustanovení tehdy, pokud by to bylo pro spotřebitele méně výhodné než stanoví podpůrná dispozitivní norma. Navíc v pochybnostech o významu spotřebitelských smluv platí výklad, který je vždy pro spotřebitele příznivější.

V úpravě spotřebitelských smluv existují ovšem také některá ujednání takovýchto smluv, která jsou stižena pouze tzv. relativní neplatností. Institut relativní neplatnosti znamená, že ustanovení spotřebitelské smlouvy bude považováno za platné až do okamžiku, kdy se spotřebitel této neplatnosti nedovolá. Je zde tedy předpokládána jistá aktivní účast spotřebitele. Navíc právo dovolat se relativní neplatnosti se promlčuje v tříleté lhůtě od uzavření spotřebitelské smlouvy. Jedná se zejména o ustanovení, která:

- a) vylučují nebo omezují odpovědnost dodavatele za jednání či opomenutí, kterým byla spotřebiteli způsobena smrt či újma na zdraví,
- b) vylučují nebo omezují práva spotřebitele při uplatnění odpovědnosti za vady či odpovědnosti za škodu,
- c) stanoví, že smlouva je pro spotřebitele závazná, zatímco plnění dodavatele je vázáno na splnění podmínky, jejíž uskutečnění je závislé výlučně na vůli dodavatele,
- d) dovolují dodavateli, aby spotřebiteli nevydal jím poskytnuté plnění i v případě, že spotřebitel neuzavře smlouvu s dodavatelem či od ní odstoupí,
- e) opravňují dodavatele odstoupit od smlouvy bez smluvního či zákonného důvodu a spotřebitele nikoli,
- f) opravňují dodavatele, aby bez důvodů hodných zvláštního zřetele vypověděl smlouvu na dobu neurčitou bez přiměřené výpovědní doby,
- g) zavazují spotřebitele k plnění podmínek, s nimiž se neměl možnost seznámit před uzavřením smlouvy,
- h) dovolují dodavateli jednostranně změnit smluvní podmínky bez důvodu sjednaného ve smlouvě,
- i) stanoví, že cena zboží či služeb bude určena v době jejich splnění, nebo dodavatele opravňují ke zvýšení ceny zboží či služeb, aniž by spotřebitel byl oprávněn od smlouvy odstoupit je-li cena sjednaná v době uzavření smlouvy při splnění podstatně překročena,
- j) přikazují spotřebiteli, aby splnil všechny závazky i v případě, že dodavatel nesplnil závazky, které mu vznikly,
- k) dovolují dodavateli převést práva a povinnosti ze smlouvy bez souhlasu spotřebitele, dojde-li převodem ke zhoršení dobytosti nebo zajištění pohledávky spotřebitele.

Zákon stanoví některé specifické způsoby uzavírání spotřebitelských smluv, kterými reaguje na marketingové metody některých podnikatelů. Tímto uzákoněním byla však těmto způsobům uzavírání smluv dána přísná pravidla.

5.2.1. Smlouvy uzavírané za pomoci prostředků komunikace na dálku

Pro uzavření smlouvy, jež nevyžaduje striktně písemnou formu (příkladem je cestovní smlouva) mohou být použity prostředky komunikace na dálku, které umožňují uzavřít smlouvu bez současné fyzické přítomnosti smluvních stran. Prostředky komunikace na dálku se rozumí zejména neadresovaný tisk, adresovaný tisk, typový dopis, reklama v tisku

s objednávkovým tiskopisem, katalog, telefon s (lidskou) obsluhou, telefon bez (lidské) obsluhy (automatický volací přístroj, audiotext), rozhlas, videotelefon (telefon s obrazovkou), videotext (mikropočítač a televizní obrazovka), elektronická pošta, faxový přístroj, televize (televizní nákup, teleshopping), veřejná komunikační síť, například internet.

Především platí, že prostředky komunikace na dálku mohou být použity pouze v případech, že spotřebitel jejich použití neodmítá.

Při shora uvedeném uzavírání smluv musí být obsahem návrhu na uzavření smlouvy především informace nutné k uzavření jakékoliv smlouvy. Tyto informace však musí být poskytnuty určitým a srozumitelným způsobem s přihlédnutím k zásadám dobré víry a k ochraně osob, zejména nezletilých nebo spotřebitelů. Spotřebiteli musí být především známo, s kým má smlouvu uzavřít (obchodní firma či název, identifikační číslo podnikatele). Dalšími obvyklými informacemi jsou zejména název či hlavní charakteristika zboží či služeb, jejich cena včetně všech poplatků, způsob platby, doba, po kterou zůstává nabídka nebo cena v platnosti.

Po uzavření smlouvy při použití prostředků komunikace na dálku, nejpozději však před plněním, musí být spotřebiteli písemně poskytnuty informace o identifikaci dodavatele, o podmínkách a postupech pro uplatnění práva odstoupit od smlouvy, o službách po prodeji a o zárukách, podmínkách pro zrušení smlouvy, pokud není určena doba platnosti nebo platnost je delší než jeden rok.

Výše uvedené komunikační prostředky ovšem nelze použít při uzavření všech typů spotřebitelských smluv. Z jejich použití jsou vyňaty některé typy smluv. Z oblasti cestovního ruchu je možno do této skupiny zařadit smlouvy o ubytování, dopravě, stravování nebo využití volného času, pokud dodavatel poskytuje tato plnění v určeném termínu nebo době.

5.2.2. Smlouva o užívání budovy či její části na časový úsek

Tato smlouva, ve které se sjednává mezi spotřebitelem a poskytovatelem právo užívat budovu nebo její část na jeden či více stanovených nebo stanovitelných časových úseků během roku a která je uzavřena na dobu delší než 3 roky, musí mít písemnou formu, musí být vyhotovena

v českém jazyce a vedle náležitostí příslušného smluvního typu musí obsahovat také následující náležitosti:

- a) jméno, příjmení, datum narození a bydliště spotřebitele,
- b) obchodní firmu, sídlo, předmět podnikání a identifikační číslo poskytovatele, který je právnickou osobou, a jméno a příjmení osoby oprávněné jednat jeho jménem,
- c) jméno a příjmení, popřípadě obchodní firmu, bydliště, předmět podnikání a identifikační číslo poskytovatele, který je fyzickou osobou,
- d) jméno a příjmení, bydliště nebo sídlo vlastníka budovy či její části,
- e) právní vztah poskytovatele k budově či její části,
- f) vymezení práva užívat budovu či její část na jeden či více stanovených nebo stanovitelných časových úseků během roku, které je předmětem smlouvy, a stanovení podmínek, za kterých lze toto právo uplatnit na území státu, v němž se budova nalézá, a prohlášení, že byly tyto podmínky respektovány,
- g) polohové určení, přesný popis a vybavenost budovy či její části, u budovy též evidenční nebo popisné číslo,
- h) informaci o stupni rozestavěnosti budovy či její části, včetně rozestavěnosti inženýrských sítí a termínu dokončení, uvedení čísla stavebního povolení a úplného názvu a adresy stavebního úřadu, informace o podmínkách vypořádání provedených plateb, pokud budova či její část nebude dokončena řádně a včas,
- i) vymezení základních služeb, které se s právem užívání poskytují (například osvětlení, voda, vytápění), a rozsah dalších služeb, včetně služeb spojených s právem užívat společné prostory a zařízení,
- j) vymezení rozsahu užívání společných prostor a zařízení,
- k) vymezení zásad, kterými se bude řídit správa, údržba a opravy budovy či její části,
- l) stanovení data, od kterého lze čerpat právo vyplývající ze smlouvy, dobu jeho trvání, přesné stanovení časových úseků nebo způsob jejich určení,
- m) cenu, kterou spotřebitel uhradí za právo užívat budovu či její část, odhad a způsob výpočtu variabilní částky splatné za kalendářní rok, jejíž součástí jsou zálohy na úhradu za užívání společných prostor a zařízení, na poskytování služeb, na správu objektu, na opravy a údržbu budovy, místní poplatky a příspěvky na tvorbu rezerv pro krytí neočekávaných rizik, jakož i další platby spojené s užíváním,
- n) způsob platby,

- o) podmínky pro zapojení do systému výměny uživatelského práva organizovaného poskytovatelem nebo třetí stranou určenou poskytovatelem a o veškerých nákladech s tím spojených,
- p) poučení o právu na odstoupení od smlouvy, včetně stanovení náležitostí a formy oznámení o odstoupení, způsobu a místa doručení a označení osoby, které se toto oznámení doručuje,
- q) druh a výše plateb, jejichž úhradu může v takovém případě poskytovatel požadovat,
- r) podmínky převodu nebo přechodu práva vyplývajícího ze smlouvy na třetí osobu,
- s) datum uzavření smlouvy.

Poskytovatelem se rozumí osoba, která při uzavírání a plnění smlouvy jedná v rámci své podnikatelské činnosti a která přenechává právo uvedené ve smlouvě. Jestliže smlouva neobsahuje některou z výše uvedených náležitostí, není neplatná, ale spotřebitel od ní může odstoupit. Důležitou povinností poskytovatele je povinnost před uzavřením smlouvy písemně poskytnout každé osobě, která o to požádá, úplné a pravdivé informace uvedené shora (samozřejmě s výjimkou informací týkající se konkrétního spotřebitele, data uzavření smlouvy a data čerpání práva užívat nemovitost) a poučení, jak a kde lze získat další informace. Tyto písemné informace poskytnuté před uzavřením smlouvy jsou nedílnou součástí smlouvy, nemohou být poskytovatelem dodatečně měněny a spotřebitel se jich může tedy dovolávat. Údaj, kde lze uvedené informace získat, musí obsahovat rovněž každá reklama týkající se práva užívat budovu či její část.

5.2.3. Odstoupení od spotřebitelských smluv

Ustanovení o spotřebitelských smlouvách obsahují zvláštní úpravu o možnosti odstoupit od smlouvy.

V případech, že spotřebitelská smlouva byla uzavřena mimo prostory obvyklé k podnikání dodavatele - zpravidla půjde o smlouvy uzavírané mimo různé provozovny dodavatele – nebo pokud dodavatel nemá žádné stálé místo k podnikání, může spotřebitel od smlouvy písemně odstoupit do 7 dnů od jejího uzavření. V případě, že nedošlo k dodávce předmětného zboží či služeb ze strany dodavatele, lze od smlouvy odstoupit do 1 měsíce. Uvedené neplatí v případech, kdy si spotřebitel objednal návštěvu dodavatele za účelem objednávky. Jde o ustanovení, které lze vztáhnout zejména na tzv. podomní prodej. Pro právní účinnost odstoupení je však nezbytné, aby dodavatel v těchto lhůtách vyrozumění o odstoupení od

smlouvy také obdržel. Nestačí tedy pro zachování lhůty podat toto vyrozumění poslední den k poštovní přepravě. Dodavatel má stanovenou povinnost písemně spotřebitele na možnost odstoupení od smlouvy upozornit, a to nejpozději při uzavření smlouvy. Upozornění musí obsahovat i označení osoby, u níž je možné právo na odstoupení od smlouvy uplatnit, včetně bydliště či sídla takového subjektu. Pokud tak dodavatel neučiní má spotřebitel právo odstoupit do 1 roku od uzavření smlouvy.

Jak už to bývá v právních předpisech obvyklé, z každého pravidla existují výjimky. Uvedené oprávnění k odstoupení od smlouvy se nevztahuje mj. i na smlouvy na dodávku zboží nebo služeb, které byly uzavřeny podle katalogu dodavatele, s nímž se spotřebitel měl možnost seznámit v nepřítomnosti dodavatele, za předpokladu, že mezi stranami má pokračovat spojení při plnění uzavřené nebo jiné smlouvy, a za předpokladu, že spotřebitel má právo odstoupit od smlouvy nejméně do 7 dnů od převzetí zboží a je s tímto právem seznámen v katalogu nebo ve smlouvě.

Zvláštní právní úpravu odstoupení od smlouvy obsahují smlouvy, ve kterých se sjednává právo užívat budovu nebo její část na určitý časový úsek. Spotřebitel má u takových smluv právo odstoupit od smlouvy ve lhůtě 15 kalendářních dnů od uzavření smlouvy, a to bez udání důvodu. Pokud pak smlouva neobsahuje povinné náležitosti, které byly uvedeny výše, může spotřebitel od této smlouvy odstoupit ve lhůtě 3 měsíců od jejího uzavření. Pokud pak jsou chybějící náležitosti smlouvy v této lhůtě řádně předány, má spotřebitel právo odstoupit od smlouvy s uvedením důvodu ve lhůtě 15 kalendářních dnů od poskytnutí těchto náležitostí. Spotřebitel má rovněž právo odstoupit od smlouvy do 15 kalendářních dnů ode dne uplynutí výše zmíněné 3 měsíční lhůty, a to s uvedením důvodu, pokud poskytovatel neposkytne spotřebiteli výše zmíněné informace ani do 3 měsíců od podpisu smlouvy. Této možnosti může spotřebitel využít v případech, jestliže nevyužil právo odstoupit od smlouvy ve výše uvedené 3 měsíční lhůtě. Spotřebitel může rovněž odstoupit od smlouvy do 3 měsíců od sjednaného termínu dokončení rozestavěné budovy nebo její části, jestliže v tomto termínu nebyla dokončena řádně a včas. V případech, kdy spotřebitel uplatnil právo na odstoupení od spotřebitelské smlouvy, ve které se sjednává právo užívání budovy nebo její části na časový úsek, má poskytovatel právo na náhradu prokazatelně vynaložených výdajů spojených s uzavřením a následným odstoupením od smlouvy.

5.2.4. Veřejnoprávní ochrana spotřebitele

Tato ochrana je v rámci České republiky obsažena v zákoně č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů, podle kterého se za spotřebitele považuje fyzická nebo právnická osoba, která nakupuje výrobky nebo užívá služby za jiným účelem než pro podnikání s těmito výrobky nebo službami. Výrobkem je jakákoli věc, která byla vyrobena, vytěžena nebo jinak získána bez ohledu na stupeň jejího zpracování a je určena k nabídce spotřebiteli a službou jakákoliv podnikatelská činnost, která je určena k nabídce spotřebiteli.

Podnikatelům pak tento zákon ukládá celou řadu nejrůznějších povinností. Tato osoba (tedy podnikatel) bude dále v textu označována jako prodávající, to bez ohledu, zda nabízí výrobky či služby.

Prodávající je zejména povinen prodávat výrobky a poskytovat služby v předepsané nebo schválené jakosti, pokud je závazně stanovena nebo pokud to vyplývá ze zvláštních předpisů anebo v jakosti jím uváděné; není-li jakost předepsána, schválena nebo uváděna, v jakosti obvyklé, dále je povinen prodávat výrobky a poskytovat služby za ceny sjednané v souladu s cenovými předpisy a ceny při prodeji výrobků nebo poskytování služeb správně účtovat; při konečném účtování prodáváných výrobků a poskytovaných služeb v hotovosti se celková částka zaokrouhluje vždy k nejbližší platné nominální hodnotě zákonných peněz v oběhu.

Prodávající se nesmí při prodeji výrobků a poskytování služeb chovat v rozporu s dobrými mravy. Zejména nesmí žádným způsobem spotřebitele diskriminovat.

5.2.5. Zákaz klamání spotřebitele

Na zákaz klamavosti klade zákon velký důraz. Nikdo nesmí klamat spotřebitele, zejména uvádět nepravdivé, nedoložené, neúplné, nepřesné, nejasné, dvojsmyslné nebo přehnané údaje anebo zamlčet údaje o skutečných vlastnostech výrobků nebo služeb či úrovni nákupních podmínek. Odpovědnosti za klamání spotřebitele se nelze zprostit poukazem na skutečnost, že potřebné nebo správné údaje neposkytl výrobce, dovozce nebo dodavatel.

5.2.6. Informační povinnosti

Poskytovatelům služeb je uložena řada povinností, které se týkají informování spotřebitele.

Poskytovatel služby je povinen spotřebitele řádně informovat o vlastnostech prodávaných výrobků nebo charakteru poskytovaných služeb, o způsobu použití a údržby výrobku a o nebezpečí, které vyplývá z jeho nesprávného použití nebo údržby, jakož i o riziku souvisejícím s poskytovanou službou. Z dikce zákona je nutno vyvodit, že povinnost informovat je dána bez dalšího, tedy aniž aby ji například spotřebitel musel vyžadovat. Řádnou je taková informace, která splní veškeré své účely (měla by být tedy úplná, respektive postačující z hlediska zájmu spotřebitele). Pokud by byla zkreslená či zavádějící, jednalo by se o klamání spotřebitele.

Mimořádně důležitým požadavkem na poskytovatele služeb je i povinnost jednoznačně informovat spotřebitele o ceně prodávaných výrobků nebo poskytovaných služeb platné v okamžiku nabídky. Za tím účelem je povinen zejména zřetelně označit výrobky cenou nebo informací o ceně výrobků či služeb jinak vhodně zpřístupnit. Z toho vyplývá, že poskytovatel služby nemůže poté účtovat jinou cenu, než jaká byla uvedena v této informaci.

Zákon o ochraně spotřebitele dále uvádí příkladný výčet zvláštních způsobů klamání spotřebitele údajem o ceně. Informace o ceně nebo okolnost, že informace je neúplná anebo chybí, nesmí zejména vzbuzovat zdání, že zejména:

- a) cena je nižší, než jaká je ve skutečnosti,
- b) stanovení ceny závisí na okolnostech, na nichž ve skutečnosti nezávisí,
- c) v ceně jsou zahrnuty dodávky výrobků, výkonů, prací nebo služeb placené ve skutečnosti zvlášť,
- d) cena byla nebo bude zvýšena, snížena nebo nezměněna, ač tomu tak není,
- e) vztah ceny a užitečnosti nabízeného výrobku nebo služby a ceny a užitečnosti srovnatelného výrobku nebo služby je takový, jaký ve skutečnosti není.

Zákon o ochraně spotřebitele dále ukládá několik jednotlivých informačních povinností. První z nich je povinnost informovat o podmínkách, rozsahu a způsobu uplatnění reklamace.

Následující ustanovení ukládá poskytovateli služeb povinnost informovat v případě zrušení provozovny živnostenský úřad o tom, kde lze vypořádat případné závazky.

5.2.7. Další povinnosti a reklamace

Na žádost spotřebitele je prodávající povinen vydat doklad o zakoupení výrobku nebo o poskytnutí služby s uvedením data prodeje výrobku nebo poskytnutí služby, o jaký výrobek nebo o jakou službu se jedná a za jakou cenu byl výrobek prodán nebo služba poskytnuta, spolu s identifikačními údaji prodávajícího obsahujícími jméno a příjmení nebo název nebo obchodní firmu, případně název prodávajícího, jeho identifikační číslo, sídlo (jde-li o právnickou osobu) nebo místo podnikání (jde-li o fyzickou osobu).

Prodávající je povinen přijmout reklamaci v kterékoli provozovně, v níž je přijetí reklamace možné s ohledem na sortiment prodávajícího zboží nebo poskytovaných služeb, případně i v sídle nebo místě podnikání. Prodávající je povinen spotřebiteli vydat písemné potvrzení o tom, kdy spotřebitel právo uplatnil, co je obsahem reklamace a jaký způsob vyřízení reklamace spotřebitel požaduje. V provozovně musí být po celou provozní dobu přítomen pracovník pověřený vyřizovat reklamace. Při prodeji nebo poskytování služeb mimo ohlášenou provozovnu je prodávající povinen písemnou formou poskytnout zejména název nebo jméno a adresu prodávajícího, kde může spotřebitel i po ukončení takového prodeje nebo poskytování služeb uplatnit reklamaci.

5.3. Další předpisy k ochraně spotřebitele v oblasti cestovního ruchu

Mezi předpisy upravující ochranu spotřebitele je možno bez jakýchkoliv pochybností zahrnout zákon č. 159/1999 Sb., o některých podmínkách podnikání v cestovním ruchu, o kterém bylo podrobně pojednáno v části věnované obecným předpokladům podnikání v cestovním ruchu.

Povinné pojištění cestovní kanceláře proti úpadku není nic jiného než reakce na situace, kdy některé cestovní kanceláře nebyly schopny zabezpečit návrat svých klientů, což byli také spotřebitelé, ze zahraničí zpět do České republiky.

5.4. Státní mechanismy kontroly v oblasti cestovního ruchu

K tomu, aby byla jednotlivá ustanovení týkající se ochrany spotřebitele dodržována, nestačí jen samotná existence právních norem. Musí existovat mechanismus vynucení dodržování těchto norem.

Právní řád České republiky zná celou řadu veřejných institucí, které mají za úkol provádět kontrolu dodržování předpisů v oblasti cestovního ruchu či ochrany spotřebitele obecně a případně sankcionovat jejich porušení.

Ústředním orgánem státní správy na úseku cestovního ruchu je [Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky](#).

Nad dodržováním předpisů v oblasti živnostenského podnikání dohlíží živnostenské úřady, o kterých bylo pojednáno v části týkající se obecných předpokladů podnikání v cestovním ruchu.

Dá se říci, že dozor nad dodržováním povinností stanovených zákonem o ochraně spotřebitele provádí [Česká obchodní inspekce](#). Dále pak některé dílčí povinnosti spadají pod další správní orgány, jako je Česká zemědělská a potravinářská inspekce, orgány ochrany veřejného zdraví či orgány veterinární správy.

Uvedené orgány jsou oprávněny vydávat závazné pokyny k odstranění zjištěných nedostatků. V případě bezprostředního ohrožení života, zdraví nebo majetku jsou oprávněny pozastavit prodej výrobků nebo poskytování služeb anebo uzavřít provozovnu. Vyžaduje-li to naléhavost situace, lze toto rozhodnutí oznámit ústně a neprodleně doručit písemné vyhotovení rozhodnutí. Obnovit prodej výrobků nebo poskytování služeb anebo otevřít provozovnu lze až po uvedení do nezávadného stavu a jen s písemným souhlasem orgánu, který o pozastavení prodeje výrobků nebo poskytování služeb anebo uzavření provozovny rozhodl.

6. Koncepce cestovního ruchu ČR

6.1. Současná koncepce

Cestovní ruch představuje u nás i ve světě velmi dynamicky se rozvíjející segment ekonomiky. Svým objemem tržeb se řadí ve světě na třetí místo za petrochemický a automobilový průmysl a rovněž rozsahem zaměstnanosti a tvorbou kvalitních pracovních příležitostí patří mezi nejvýznamnější ekonomická odvětví.

Východiskem pro činnost státu na podporu cestovního ruchu je ministerská [Koncepce státní politiky cestovního ruchu na období 2002 – 2007](#). Aktualizovaná Koncepce byla vzata na vědomí usnesením vlády ČR č. 19 ze dne 9. ledna 2002. Koncepce vymezuje komplex opatření vedoucích k realizaci základních cílů státní politiky v oblasti cestovního ruchu, jimiž jsou v obecné rovině především zvýšení konkurenceschopnosti a ekonomického přínosu odvětví cestovního ruchu v ČR, snížení nezaměstnanosti, rozvoj regionů, malého a středního podnikání a ochrana životního prostředí.

Součástí opatření je realizace Státního programu podpory cestovního ruchu, zabezpečení finanční podpory ze strukturálních fondů EU prostřednictvím Společného regionálního operačního programu, dále vytvoření jednotného informačního systému cestovního ruchu, podpora tvorby a realizace turistických produktů zaměřených především na kulturně poznávací turistiku, lázeňství, kongresovou a incentivní turistiku, venkovskou turistiku, včetně agroturistiky a ekoturistiky, cykloturistiky a pěší turistiku apod. Prioritním opatřením je zvýšení účinnosti zahraniční prezentace České republiky jako významné turistické destinace na světovém trhu cestovního ruchu, podpora tvorby a realizace regionálních produktů cestovního ruchu a zajištění účinnějšího marketingu cestovního ruchu.

V legislativní oblasti jsou hlavním cílem legislativní úpravy a vytvoření legislativního rámce pro podporu rozvoje cestovního ruchu z hlediska kompetencí orgánů státní správy a samosprávy, zejména pak legislativní ošetření ochrany spotřebitele a některých podmínek podnikání v cestovním ruchu.

6.2. Návrh nové koncepce do roku 2013

Dne 5. 1. 2005 usnesením č. 23 schválila vláda ČR materiál „*Postup realizace a aktualizace Koncepce státní politiky cestovního ruchu v České republice do roku 2006*“. Tím byla aktualizována a zkrácena platná Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR na období 2002 – 2007. V rámci tohoto usnesení rovněž vláda ČR uložila ministři pro místní rozvoj předložit návrh nové **Koncepce státní politiky cestovního ruchu na období 2007 – 2013** do 31. 12. 2006.

Okamžitě poté MMR začalo s přípravou nové Koncepce státní politiky cestovního ruchu na období 2007 - 2013 (dále jen „Koncepce“). Cílem je vytvořit strategický materiál, který bude účinným nástrojem podpory rozvoje cestovního ruchu v ČR v příštím programovacím období EU a bude dostatečně reflektovat význam cestovního ruchu pro národní hospodářství České republiky.

Pro zpracování Koncepce byly ustaveny speciální pracovní týmy, a to řešitelský tým a pracovní skupina. Řešitelský tým je složen ze zástupců sekcí cestovního ruchu, regionálního rozvoje a územního plánování ministerstva pro místní rozvoj. Smyslem řešitelského týmu je koordinace zpracování Koncepce na úrovni MMR. Naproti tomu pracovní skupina je složena zejména ze zástupců odborné a profesní veřejnosti. Smyslem této pracovní skupiny je zapojení této odborné a profesní veřejnosti do zpracování nové Koncepce. Vzhledem k mezirezortnímu charakteru odvětví cestovního ruchu je Koncepce průběžně projednávána i Mezirezortní koordinační komisí pro cestovní ruch.

Dalším krokem při zpracování Koncepce bylo stanovení harmonogramu. Vlastní zpracování bylo rozděleno do čtyř základních etap. Poslední etapa zpracování by měla být dokončena v červnu 2006. Poté se předpokládá předložení Koncepce ke schválení vládě ČR.

Souběžně také probíhá dle schváleného harmonogramu proces posuzování vlivů Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR na životní prostředí (tzv. proces „SEA“) dle zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, ve znění zákona č. 93/2004 Sb.

6.3. Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR na období 2007 – 2013

Aktualizovaná Koncepce státní politiky cestovního ruchu v České republice do roku 2006 byla zpracována také v souladu a za použití významných mezinárodních dokumentů, a to zejména dokumentu Evropské komise ze dne 23. listopadu 2002 „Working together for the Future of European Tourism“, ve kterém Komise identifikovala pět klíčových oblastí (informace, vzdělávání, kvalita, udržitelný rozvoj a nové technologie), na jejichž podporu by se měly členské státy v budoucnosti zaměřit a koordinovat státní politiku cestovního ruchu.

Ke zpracování aktualizace Koncepce vedlo Ministerstvo pro místní rozvoj ČR několik dalších důvodů. Tím hlavním byla skutečnost, že se Česká republika stala dne 1. května 2004 plnoprávným členem Evropské unie a bylo nutné reagovat na novou situaci. Tato aktualizace byla zpracována pouze do roku 2006, a to s ohledem na existující programovací období Evropské unie. V roce 2007 bude zahájeno nové programovací období a již dnes probíhá příprava aktivit a finančního plánu EU na dalších sedm let, tj. 2007 – 2013.

Koncepce státní politiky cestovního ruchu na období 2002 – 2007, resp. její aktualizace formuluje dlouhodobé základní cíle státní politiky v oblasti cestovního ruchu, jimiž jsou v obecné rovině především:

- zvýšení konkurenceschopnosti a ekonomického přínosu odvětví cestovního ruchu v ČR,
- snížení nezaměstnanosti,
- rozvoj regionů,
- rozvoj malého a středního podnikání.

Aktualizovaná koncepce do konce roku 2006 si potom klade široké spektrum následujících cílů:

- zvyšování devizových příjmů z cestovního ruchu,
- zvyšování příjmů státního a místních rozpočtů,
- stabilizace, resp. získání nových pracovních příležitostí v regionech,
- podpora aktivit cestovního ruchu v regionech, se zřetelem na rozvoj malého a středního podnikání, zejména ve strukturálně postižených a hospodářsky slabých regionech,
- zkvalitnění a rozvoj infrastruktury pro ekologicky šetrné formy cestovního ruchu,

- vytvoření legislativního rámce pro podporu rozvoje cestovního ruchu z hlediska kompetencí orgánů státní správy a samosprávy,
- participace na tvorbě legislativního rámce a prosazování práva v rámci systému ochrany spotřebitele,
- zdokonalení systému odborného (středního a vysokého) školství v oblasti cestovního ruchu, vytvoření systému celoživotního vzdělávání dospělých v oblasti cestovního ruchu,
- efektivní využití kulturně - historického potenciálu (včetně technických památek) pro cestovní ruch,
- zajištění účinnějšího marketingu cestovního ruchu na různých stupních řízení veřejné správy,
- zabezpečení aproximace práva EU v oblasti cestovního ruchu do právního systému ČR,
- vícezdrojová finanční podpora rozvoje cestovního ruchu,
- přispívat k uchování a zvyšování kvality životního prostředí.

Tyto cíle jsou také základním výchozím rámcem při formulování návrhu Koncepce. Předkládaná Koncepce je zároveň koncipována v souladu s Národním rozvojovým plánem ČR a Národním strategickým referenčním rámcem, zejména s jejich sektorovými částmi.

Koncepce rovněž vychází z úkolů Strategie regionálního rozvoje, Politiky územního rozvoje a daných usnesení. Navrhovanými cíli a opatřeními respektuje regionální aspekt a význam cestovního ruchu. Cíle a opatření Koncepce jsou stanoveny s ohledem na skutečnost, že cestovní ruch je významným faktorem rozvoje regionů včetně těch, které jsou hospodářsky a sociálně problémové.

Východiska Koncepce

Česká republika je významnou evropskou turistickou destinací založenou na atraktivitě svých historických památek, přírodních krás a zajímavostí, jakož i na významném postavení městského cestovního ruchu. Rozhodující nabídku cestovního ruchu ČR je možné členit do následujících tématických oblastí:

- městský a kulturní cestovní ruch,
- dovolená v přírodě,
- sportovní a aktivní dovolená,

- lázeňský cestovní ruch,
- kongresový a incentivní cestovní ruch.

V zemi se nachází množství historických, kulturních a technických památek, včetně památek zapsaných do seznamu UNESCO. Existuje hustá a dobře značená síť vzájemně propojených turistických stezek a tras. ČR má rovněž jedinečnou šanci uplatnit se na trhu cestovního ruchu nabídkou nových produktů jako např. městského, kongresového a incentivního cestovního ruchu, sportovní turistiky a cykloturistiky, kulturního cestovního ruchu a širokého souboru produktů, které jsou šetrné k přírodě. Dobré podmínky v ČR nabízí rovněž venkovský cestovní ruch se svými produkty – agroturistika, ekoagroturistika, ekoturistika apod. Nabídka v oblasti cestovního ruchu je využitelná a je směřována jak pro příjezdový, tak domácí cestovní ruch.

O koncepčním přístupu státu k podpoře této bohaté nabídky cestovního ruchu (zejména ze strany Ministerstva pro místní rozvoj ČR) lze hovořit až od 2. poloviny 90. let, a to především v následujících problémových okruzích:

- a) podpora základní a doprovodné infrastruktury cestovního ruchu (prostřednictvím podprogramů Státního programu podpory cestovního ruchu; prioritou 4 SRP),
- b) podpora rozvoje a zvyšování kvality služeb v cestovním ruchu jako rozhodujícího faktoru úspěchu na evropském konkurenčním trhu (prostřednictvím podprogramů Státního programu podpory cestovního ruchu; prioritou 4 SRP),
- c) marketingová podpora nabídky cestovního ruchu a vybraných produktů cestovního ruchu (aktivity CzechTourism; SRP),
- d) informace o cestovním ruchu (budování jednotného informačního a rezervačního systému CR, statistika cestovního ruchu, vytvoření Satelitního účtu cestovního ruchu, podpora činnosti turistických informačních center – většina problémů však dosud nevyřešena),
- e) vytváření vhodného (proaktivního) podnikatelského prostředí,
- f) vytváření vhodných organizačních struktur mezi aktéry cestovního ruchu (zatím jeden z nejslabších a podceňovaných článků podpory rozvoje cestovního ruchu),
- g) podpora školení a vzdělávání aktérů v oblasti cestovního ruchu (OP RLZ),
- h) podpora výzkumu v oblasti cestovního ruchu (rezortní výzkum MMR).

Uvedená podpora je směřována ke dvěma rozhodujícím aktérům v cestovním ruchu, a to v soukromém (především jako deklarovaná podpora malému a střednímu podnikání (MSP) – rozhodujícímu faktoru úspěchu) a veřejném sektoru (především turisticky atraktivnější obce a města, zájmová sdružení, apod.).

Významným nástrojem podpory v posledních 2 letech je využívání podpůrných prostředků EU, zejm. nejvýznamnější podpůrný program SROP na léta 2004-2006, na léta 2007–2013 se předpokládá přijetí program IOP a ROP v regionech NUTS II.

Význam cestovního ruchu pro národní ekonomiku

Cestovní ruch je průřezovým odvětvím, které zahrnuje nejrůznější služby a profese a je napojeno na mnoho dalších hospodářských činností. Má dopad na taková odvětví, jako je doprava, stavebnictví, kultura, maloobchod a na četná odvětví, která vytváří produkty související s rekreací nebo poskytují služby týkající se volného času a obchodního cestovního ruchu. Ačkoliv se na tomto odvětví podílí některé velké společnosti, převládají v něm především malé a střední podniky. Je to odvětví sektoru služeb, které v ekonomikách vyspělých států představuje již nadpoloviční až dvoutřetinový podíl. I v rámci služeb, které jako celek vykazují vysokou dynamiku, patří cestovní ruch k těm rychle rostoucím.

Podle odhadů Světové organizace cestovního ruchu (World Tourist Organisation, UNWTO) bude tvořit meziroční přírůstek cestovního ruchu ve světovém měřítku 2,5 až 2,8 %. V roce 1999 se ve světě cestovní ruch podílel na tvorbě HDP téměř 13 %, ve státech EU pak 14 %. Tvořil více jak 8 % hodnoty vývozu zboží a téměř 35 % inkasa obchodních služeb. Růst příjmů dosáhl meziročně 7,5 %. V této době vytváří cestovní ruch celosvětově 11 % pracovních míst (ve vyspělých ekonomikách pak až 15 %).

Podle výzkumů World Travel & Tourism Council (WTTC, 2004), jejichž výstupem jsou tzv. fiktivní satelitní účty cestovního ruchu, vytváří sektor cestovního ruchu v České republice hodnoty v objemu 67,5 mld. Kč (2,45 % HDP) a zaměstnává 122 tis. osob (2,6 % na celkové zaměstnanosti). Bereme-li v úvahu i nepřímé efekty cestovního ruchu, pak objem produktu cestovního ruchu činí 377,9 mld. Kč (13,7 %) a na zaměstnanosti se podílí 12,9 % (608 tis. zaměstnaných osob). Oproti roku 1993 se hodnota produktu cestovního ruchu v ČR zvýšila

2,5 násobně (2,9 násobně při započtení i externích efektů). Tempo růstu produktu cestovního ruchu v ČR bylo ve sledovaném období vyšší než tempo růstu zemí EU.

Objemem tržeb v mezinárodním obchodu se cestovní ruch řadí na první místo mezi hospodářskými odvětvími před obchod s ropou a obchod s automobily. V 83 % zemí světa se odvětví cestovního ruchu řadí mezi pět odvětví s největším podílem na vývozu zboží a pro 38 % zemí světa pak představuje odvětví cestovního ruchu největší zdroj devizových příjmů.

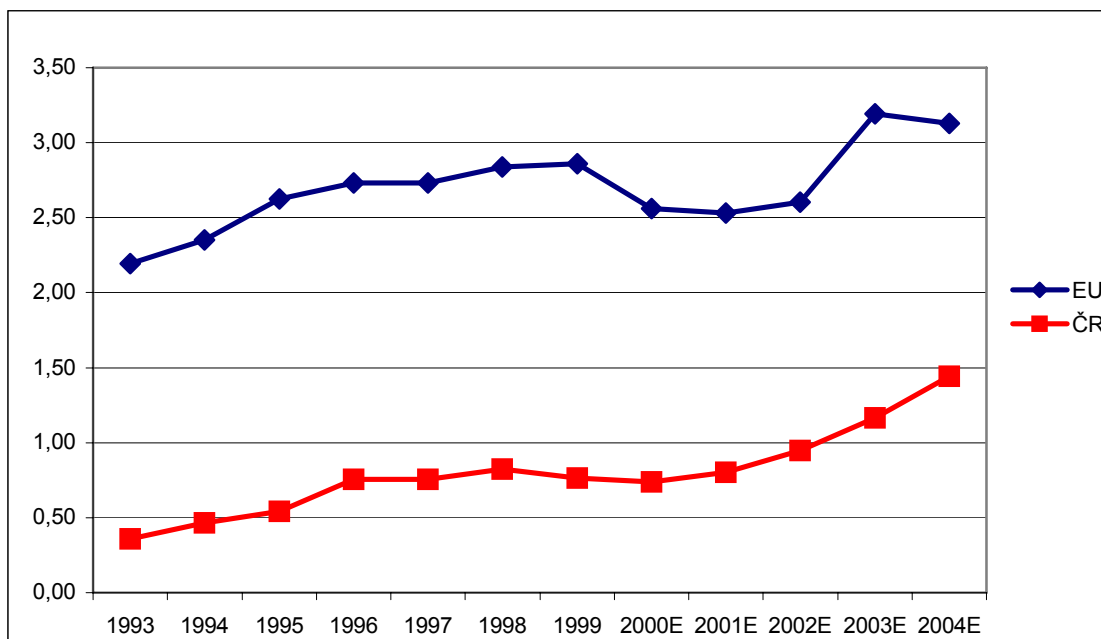
Měřeno výše uvedenými charakteristikami je význam cestovního ruchu v České republice nad průměrem EU i průměrem celosvětovým. Mezi evropské státy s vyšším podílem cestovního ruchu na HDP patří tradiční turisticky atraktivní země Rakousko, Švýcarsko, dále pak státy při Středozemním moři Španělsko, Chorvatsko, Řecko. Nejvyšší závislost národních ekonomik na cestovním ruchu vykazují malé ostrovní státy Malta a Kypr.

Cestovní ruch je rovněž odvětvím efektivního zapojení do mezinárodní směny bez potřeby úvěrování a krytí pojistných rizik. Do roku 2020 předpokládá Světová organizace cestovního ruchu roční tempo růstu počtu cest do zahraničí 4,1 %, což je více jak předpokládaný 3 % maximální růst světového hospodářství.

Cestovní ruch hraje důležitou úlohu v rozvoji většiny evropských regionů i našich krajů. Infrastruktura vytvořená pro účely cestovního ruchu přispívá k místnímu rozvoji a jsou vytvářeny či udržovány pracovní příležitosti dokonce i v oblastech, kde dochází k průmyslovému či venkovskému úpadku nebo městské obnově. Potřeba zvýšit přitažlivost regionů je pro stále více destinací a zúčastněných stran podnětem přistoupit na udržitelnější a ekologičtější postupy a politiky. Udržitelný cestovní ruch hraje důležitou roli při zachování a posílení kulturního a přírodního dědictví ve stále větším počtu oblastí, od umění k místní gastronomii, řemeslům či ochraně biologické rozmanitosti. To vše má kladný dopad na vytváření pracovních příležitostí a přispívá k ekonomickému růstu. Tento celoevropský trend potvrzují také rámcové environmentální požadavky na politiku udržitelného rozvoje cestovního ruchu, obsažené v aktualizované Státní politice životního prostředí z roku 2004 a předložená Koncepce je v plné míře respektuje, i když pochopitelně v obecnější rovině. Konkrétnější požadavky na udržitelnější a ekologičtější projekty cestovního ruchu budou specifikovány v jednotlivých opatřeních a aktivitách návrhové části Koncepce.

Pro plánování udržitelného rozvoje cestovního ruchu v ČR lze dále použít doporučení UNWTO a WTTC „Agenda 21 pro cestovní ruch a turistický průmysl“, která popisují dílčí úkoly a postupy pro aplikaci Agendy 21 v sektoru cestovního ruchu a navazující materiály UNWTO, které se touto problematikou zabývají.

Vývoj produktu cestovního ruchu na obyvatele mezi lety 1993 – 2004 (v tis. \$)

Pramen: TSA Research, WTTC 2004

Význam cestovního ruchu můžeme také deklarovat na výši devizových příjmů z aktivního zahraničního (příjezdového) cestovního ruchu. V roce 2005 již po třetí tyto příjmy překročily hranici 100 mld. Kč, nicméně se stále nedostaly na úroveň roku 2000, resp. 2001. Devizové příjmy z cestovního ruchu pozitivně ovlivňují platební bilanci ČR, zejména bilanci služeb. Pozitivní saldo devizových příjmů z cestovního ruchu (53 mld. Kč) zajišťuje kladnou bilanci služeb (podíl devizových příjmů z CR na devizových příjmech ze služeb činí 43 %) a přispívá tak k nižšímu schodku platební bilance (na exportu se devizové příjmy z CR podílejí 5,9 %).

Z hlediska vývoje lze pozorovat klesající význam devizových příjmů z cestovního ruchu na základních makroekonomických veličinách. Jde především o podíl na HDP, který od roku 1996 kontinuálně klesá. Dnes představuje ekvivalent devizových příjmů z cestovního ruchu na tvorbě HDP cca 3,8 % (v roce 1996 to bylo 6,6 %). Obdobný vývoj můžeme sledovat i u podílu devizových příjmů z CR na exportu.

Z výše uvedené rámcové charakteristiky významu cestovního ruchu pro národní ekonomiku vyplývá rovněž nutnost podpory odvětví cestovního ruchu ze strany státu, a to jak přímými, tak nepřímými formami. Tato Koncepce je soustředěna na problematiku v kompetenci Ministerstva pro místní rozvoj ČR a případná spolupráce s dalšími subjekty bude podchycena zejména v rámci navržených opatření.

7. Vybrané právní předpisy z oblasti cestovního ruchu

V předchozích kapitolách tohoto studijního textu byly představeny základní předpisy pro oblast cestovního ruchu. Existuje však řada dalších, které se k dané oblasti přímo či nepřímo vztahují. Níže tedy uvádíme jejich přehled spolu s citacemi některých příslušných ustanovení.

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Čl.1

(1) Česká republika je svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát založený na úctě k právům a svobodám člověka a občana.

(2) Česká republika dodržuje závazky, které pro ni vyplývají z mezinárodního práva.

Čl.2

(1) Lid je zdrojem veškeré státní moci; vykonává ji prostřednictvím orgánů moci zákonodárné, výkonné a soudní.

(2) Ústavní zákon může stanovit, kdy lid vykonává státní moc přímo.

(3) Státní moc slouží všem občanům a lze ji uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon.

(4) Každý občan může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.

Čl.3

Součástí ústavního pořádku České republiky je Listina základních práv a svobod.

Čl.4

Základní práva a svobody jsou pod ochranou soudní moci.

Ústavní zákon č. 23/1991 Sb., kterým se uvozuje Listina základních práv a svobod jako ústavní zákon FS ČSFR

Čl.4

(1) Povinnosti mohou být ukládány toliko na základě zákona a v jeho mezích a jen při zachování základních práv a svobod.

(2) Meze základních práv a svobod mohou být za podmínek stanovených Listinou základních práv a svobod (dále jen "Listina") upraveny pouze zákonem.

(3) Zákonná omezení základních práv a svobod musí platit stejně pro všechny případy, které splňují stanovené podmínky.

(4) Při používání ustanovení o mezích základních práv a svobod musí být šetřeno jejich podstaty a smyslu. Taková omezení nesmějí být zneužívána k jiným účelům, než pro které byla stanovena.

Čl.14

(1) Svoboda pohybu a pobytu je zaručena.

(2) Každý, kdo se oprávněně zdržuje na území České a Slovenské Federativní Republiky, má právo svobodně je opustit.

(3) Tyto svobody mohou být omezeny zákonem, jestliže je to nevyhnutelné pro bezpečnost státu, udržení veřejného pořádku, ochranu zdraví nebo ochranu práv a svobod druhých a na vymezených územích též z důvodu ochrany přírody.

(4) Každý občan má právo na svobodný vstup na území České a Slovenské Federativní Republiky. Občan nemůže být nucen k opuštění své vlasti.

(5) Cizinec může být vyhoštěn jen v případech stanovených zákonem.

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

Cestovní smlouva

§ 852a

(1) Cestovní smlouvou se provozovatel cestovní kanceláře (dále jen "cestovní kancelář") zavazuje, že zákazníkovi poskytne zájezd 8) a zákazník se zavazuje, že zaplatí smluvenou cenu.

(2) Návrh cestovní smlouvy předkládá zákazníkovi cestovní kancelář. Jedno vyhotovení cestovní smlouvy je po jejím uzavření cestovní kancelář povinna předat zákazníkovi. Spolu s cestovní smlouvou je cestovní kancelář povinna předat zákazníkovi doklad o pojištění 9) vystavený pojišťovnou.

§ 852b

(1) Cestovní smlouva musí být písemná a musí obsahovat

a) označení smluvních stran,

b) vymezení zájezdu, zejména termín jeho zahájení a ukončení, uvedení všech poskytovaných služeb cestovního ruchu, které jsou zahrnuty do ceny zájezdu, místo a dobu jejich trvání; vymezení zájezdu může být nahrazeno odkazem na číslo zájezdu nebo jiné označení v katalogu 10) jen v případě, že katalog obsahuje všechny tyto informace a byl zákazníkovi předán,

c) cenu zájezdu, včetně časového rozvrhu plateb a výši zálohy.

(2) Cestovní smlouva musí rovněž obsahovat

a) způsob, jakým má zákazník uplatnit své nároky plynoucí z porušení právní povinnosti cestovní kanceláře,

b) výši odstupného, které je povinen zákazník cestovní kanceláři uhradit při odstoupení od cestovní smlouvy v případech stanovených tímto zákonem.

(3) Cestovní smlouva musí dále obsahovat,

a) jsou-li součástí zájezdu i další platby za služby, jejichž cena není zahrnuta v ceně zájezdu, údaje o počtu a výši těchto dalších plateb,

b) je-li součástí zájezdu ubytování, jeho polohu, kategorii, stupeň vybavenosti a hlavní charakteristické znaky,

c) je-li součástí zájezdu doprava, druh, charakteristiku a kategorii dopravního prostředku, údaje o trase cesty,

d) je-li součástí zájezdu stravování, jeho způsob a rozsah,

e) je-li realizace zájezdu podmíněna dosažením minimálního počtu zákazníků, výslovné uvedení této skutečnosti a současně lhůtu, ve které nejpozději musí cestovní kancelář zákazníka písemně informovat o zrušení zájezdu z důvodu nedosažení minimálního počtu zákazníků,

f) jsou-li důvody pro stanovení podmínek, které musí účastník zájezdu splňovat, uvedení těchto podmínek a lhůtu, ve které může zákazník oznámit, že se zájezdu místo něho zúčastní jiná osoba, pokud jsou důvody pro její stanovení.

§ 852c

(1) V cestovní smlouvě lze dohodnout, že cestovní kancelář je oprávněna jednostranným úkonem zvýšit cenu zájezdu, jestliže je zároveň přesně stanoven způsob výpočtu zvýšení ceny. Cena zájezdu uvedená v cestovní smlouvě však nesmí být jednostranně zvýšena během 20 dnů před zahájením zájezdu.

(2) Cenu zájezdu podle odstavce 1 lze zvýšit jen v případech, že dojde ke zvýšení

a) ceny za dopravu včetně cen pohonných hmot, nebo

b) plateb spojených s dopravou, např. letištních a přístavních poplatků, které jsou zahrnuty v ceně zájezdu, nebo

c) směnného kursu české koruny použitého pro stanovení ceny zájezdu v průměru o více než 10 %,

pokud k této změně dojde do jednadvacátého dne před zahájením zájezdu.

(3) Písemné oznámení o zvýšení ceny musí být zákazníkovi odesláno nejpozději 21 dní před zahájením zájezdu, jinak cestovní kanceláři nevznikne právo na zaplacení rozdílu v ceně zájezdu.

Smlouva o přepravě osob

§ 760

Smlouvou o přepravě osob vzniká cestujícímu, který za stanovené jízdné použije dopravní prostředek, právo, aby ho dopravce přepravil do místa určení řádně a včas.

§ 761

Doprovce je povinen starat se při přepravě zejména o bezpečnost a pohodlí cestujících a při hromadné přepravě jim umožnit používání společenských a kulturních zařízení. Podrobnosti upraví přepravní řády.

§ 762

(1) Má-li cestující zavazadlo, přepravuje je dopravce buď společně s ním a pod jeho dohledem, nebo odděleně.

(2) Je-li zavazadlo přepravováno odděleně, je dopravce povinen dbát, aby bylo přepraveno do místa určení nejpozději ve stejnou dobu s cestujícím.

Odpovědnost

§ 763

(1) Při pravidelné přepravě osob stanoví přepravní řády, jaká práva má cestující vůči dopravci, jestliže přeprava nebyla provedena včas.

(2) Při nepravidelné přepravě osob je dopravce povinen nahradit škodu vzniklou cestujícímu tím, že přeprava nebyla provedena včas; podmínky a rozsah náhrady stanoví přepravní řády.

(3) Práva podle odstavců 1 a 2 musí cestující uplatnit u dopravce bez zbytečného odkladu; nebyla-li práva uplatněna nejpozději do šesti měsíců, zaniknou.

§ 764

(1) Vznikne-li cestujícímu za přepravy škoda na zdraví nebo škoda na zavazadlech přepravovaných společně s ním či na věcech, které měl u sebe, odpovídá za ni dopravce podle ustanovení o odpovědnosti za škodu způsobenou provozem dopravních prostředků (§ 427 až 431).

(2) Za škodu způsobenou na zavazadlech přepravovaných odděleně od cestujících odpovídá dopravce podle ustanovení o odpovědnosti při nákladní přepravě.

Smlouva o ubytování

§ 754

(1) Ze smlouvy o ubytování vznikne objednateli právo, aby mu ubytovatel poskytl přechodné ubytování na dobu dohodnutou nebo na dobu vyplývající z účelu ubytování v zařízení k tomu určeném (hotely, noclehárny, ubytovny a jiná zařízení).

(2) Za ubytování a služby s ním spojené je objednatel povinen zaplatit ubytovateli cenu ve lhůtách stanovených ubytovacími řády.

§ 755

Ubytováný má právo užívat prostory, které mu byly k ubytování vyhrazeny, jakož i užívat společné prostory ubytovacího zařízení a používat služeb, jejichž poskytování je s ubytováním spojeno.

§ 756

Ubytovatel je povinen odevzdat ubytovanému prostory vyhrazené mu k ubytování ve stavu způsobilém pro řádné užívání a zajistit mu nerušený výkon jeho práv spojených s ubytováním.

§ 757

Ubytováný je povinen užívat prostory vyhrazené mu k ubytování a plnění s ubytováním spojená řádně; v těchto prostorách nesmí ubytovaný bez souhlasu ubytovatele provádět žádné podstatné změny.

§ 758

O odpovědnosti ubytovatele za věci vnesené do ubytovacích prostor ubytovaným nebo pro něj platí ustanovení § 433 a 436.

§ 759

(1) Ubytováný může odstoupit od smlouvy před uplynutím dohodnuté doby; újmu vzniklou ubytovateli předčasným zrušením ubytování je ubytovaný povinen nahradit, pouze nemohl-li ubytovatel újmu zabránit.

(2) Ubytovatel může od smlouvy před uplynutím dohodnuté doby odstoupit, jestliže ubytovaný v ubytovacím zařízení i přes výstrahu hrubě porušuje dobré mravy nebo jinak hrubě porušuje své povinnosti ze smlouvy.

Zákon č. 159/1999 Sb., o některých podmínkách podnikání v oblasti cestovního ruchu

Úvodní ustanovení

§ 1

(1) Zájezdem se rozumí předem sestavená kombinace alespoň dvou z následujících služeb, je-li prodávána nebo nabízena k prodeji za souhrnnou cenu a je-li služba poskytována po dobu přesahující 24 hodin nebo když zahrnuje ubytování přes noc,

a) doprava,

b) ubytování,

c) jiné služby cestovního ruchu, jež nejsou doplňkem dopravy nebo ubytování a tvoří významnou část zájezdu nebo jejichž cena tvoří alespoň 20 % souhrnné ceny zájezdu.

Oddělené účtování za jednotlivé položky téhož zájezdu nezprošťuje subjekt, který je oprávněn nabízet a prodávat zájezdy, závazků podle tohoto zákona.

2) Zájezdem podle tohoto zákona není kombinace služeb cestovního ruchu

a) prodávaná jinému podnikateli za účelem jeho dalšího podnikání, nebo

b) jejíž nabídka a prodej nesplňuje znaky živnostenského podnikání. 1)

(3) Prodávát zájezd mohou jen osoby uvedené v § 2 odst. 1 uzavřením cestovní smlouvy. 2) Zprostředkovávat prodej zájezdu mohou jen osoby uvedené v § 2 a 3.

§ 2

(1) Provozovatel cestovní kanceláře (dále jen "cestovní kancelář") je podnikatel, 3) který je na základě koncese 4) oprávněn organizovat, nabízet a prodávat zájezdy. Cestovní kancelář je také osoba, která má v době podpisu cestovní smlouvy sídlo nebo místo podnikání v jiném členském státě Evropské unie nebo v jiném státě tvořícím Evropský hospodářský prostor, než je Česká republika (dále jen "cestovní kancelář usazená na území jiného státu"). Cestovní kancelář usazená na území jiného státu musí podnikat na základě oprávnění tohoto státu k provozování cestovní kanceláře a musí mít sjednané pojištění záruky pro případ úpadku cestovní kanceláře, nebo být jinak pro tento případ zajištěna, alespoň v rozsahu stanoveném tímto zákonem.

(2) V rámci živnosti podle odstavce 1 může cestovní kancelář rovněž

a) nabízet a prodávat jednotlivé služby cestovního ruchu,

b) organizovat kombinace služeb cestovního ruchu a nabízet je a prodávat jiné cestovní kanceláři za účelem jejího dalšího podnikání,

c) zprostředkovávat prodej jednotlivých služeb cestovního ruchu pro jinou cestovní kancelář nebo cestovní agenturu, případně pro jiné osoby (dopravce, pořadatele kulturních, společenských a sportovních akcí apod.),

d) zprostředkovávat prodej zájezdu pro jinou cestovní kancelář; cestovní smlouva v těchto případech musí být uzavřena jménem cestovní kanceláře, pro kterou je zájezd zprostředkováván,

e) prodávat věci související s cestovním ruchem, zejména vstupenky, mapy, plány, jízdní řády, tištěné průvodce a upomínkové předměty.

§ 3

(1) Provozovatel cestovní agentury (dále jen "cestovní agentura") je podnikatel, 3) který je oprávněn na základě ohlášení vázané živnosti 5) provozovat činnost v rozsahu uvedeném v § 2 odst. 2 písm. a) až d).

(2) Cestovní agentura nesmí zprostředkovávat prodej zájezdu podle § 2 odst. 2 písm. d) pro subjekt, který není cestovní kancelář ve smyslu § 2 odst. 1.

(3) V rámci živnosti podle odstavce 1 může cestovní agentura rovněž prodávat věci související s cestovním ruchem, zejména vstupenky, mapy, plány, jízdní řády, tištěné průvodce a upomínkové předměty.

(4) Kromě povinností podle zvláštního právního předpisu 6) je cestovní agentura rovněž povinna označit provozovnu a propagační a jiné materiály určené zákazníkovi slovy "cestovní agentura", pokud toto označení neobsahuje již obchodní firma.

(5) Cestovní agentura je dále povinna

a) v propagačních, nabídkových a jiných materiálech, včetně jejich elektronických forem, vždy informovat, pro kterou cestovní kancelář je prodej zájezdu zprostředkováván,

b) před uzavřením cestovní smlouvy předložit zájemci o uzavření cestovní smlouvy (dále jen "zájemce") na jeho žádost k nahlédnutí doklad o pojištění záruky pro případ úpadku cestovní kanceláře, pro kterou zprostředkovává prodej zájezdu,

c) před zahájením zprostředkování prodeje zájezdů pro cestovní kancelář usazenou na území jiného státu bezodkladně informovat o této skutečnosti Ministerstvo pro místní rozvoj (dále jen "ministerstvo"), a to včetně údajů o rozsahu pojištění záruky pro případ úpadku cestovní kanceláře nebo jiné formy zajištění těchto zájezdů,

d) při zprostředkování prodeje zájezdu pro cestovní kancelář usazenou na území jiného státu předložit zájemci na jeho žádost k nahlédnutí opis oprávnění k provozování cestovní kanceláře včetně jeho úředně ověřeného překladu a informovat zájemce o rozsahu pojištění záruky pro případ úpadku cestovní kanceláře nebo jiné formy zajištění těchto zájezdů,

e) při zprostředkování prodeje zájezdu prostřednictvím prostředků komunikace na dálku 6a) poskytnout zájemci s dostatečným předstihem údaje uvedené v § 10.

§ 4

Zákazníkem je osoba, která uzavře s cestovní kanceláří cestovní smlouvu, nebo osoba, v jejíž prospěch byla tato smlouva uzavřena. Zákazníkem je i osoba, na kterou byl zájezd převeden za podmínek stanovených zvláštním právním předpisem. 7)

Povinnosti cestovní kanceláře

§ 9

(1) Cestovní kancelář

a) je povinna po celou dobu své podnikatelské činnosti mít uzavřenu pojistnou smlouvu podle § 6 až 8,

b) nesmí zprostředkovávat prodej zájezdu podle § 2 odst. 2 písm. d) pro subjekt, který není cestovní kancelář ve smyslu § 2 odst. 1,

c) je povinná označit provozovnu a propagační a jiné materiály určené zákazníkovi slovy "cestovní kancelář", pokud toto označení neobsahuje již její obchodní firma; názvy "cestovní kancelář" nebo "CK" může používat pouze podnikatel, který je držitelem platné koncese 4) .

(2) Cestovní kancelář je dále povinná

a) předložit před uzavřením cestovní smlouvy zájemci na jeho žádost k nahlédnutí doklad o pojištění záruky pro případ úpadku cestovní kanceláře,

b) při zprostředkování prodeje zájezdu pro jinou cestovní kancelář dodržet povinnosti

1. v propagačních, nabídkových a jiných materiálech, včetně jejich elektronických forem, vždy informovat, pro kterou cestovní kancelář je prodej zájezdu zprostředkováván,

2. před uzavřením cestovní smlouvy předložit zájemci o uzavření cestovní smlouvy (dále jen "zájemce") na jeho žádost k nahlédnutí doklad o pojištění záruky pro případ úpadku cestovní kanceláře, pro kterou zprostředkovává prodej zájezdu,

3. před zahájením zprostředkování prodeje zájezdů pro cestovní kancelář usazenou na území jiného státu neprodleně informovat o této skutečnosti Ministerstvo pro místní rozvoj (dále jen "ministerstvo"), a to včetně údajů o rozsahu pojištění záruky pro případ úpadku cestovní kanceláře, nebo jiné formy zajištění těchto zájezdů,

4. při zprostředkování prodeje zájezdu pro cestovní kancelář usazenou na území jiného státu předložit zájemci na jeho žádost k nahlédnutí opis oprávnění k provozování cestovní kanceláře včetně jeho úředně ověřeného překladu a informovat zájemce o rozsahu pojištění záruky pro případ úpadku cestovní kanceláře, nebo jiné formy zajištění těchto zájezdů,

5. při zprostředkování prodeje zájezdu prostřednictvím prostředků komunikace na dálku 6a) poskytnout zájemci s dostatečným předstihem údaje uvedené v § 10.

(3) Cestovní kancelář usazená na území jiného státu je povinná před zahájením prodeje zájezdů bezodkladně informovat o této skutečnosti ministerstvo, a to včetně údajů o rozsahu pojištění záruky pro případ úpadku cestovní kanceláře nebo jiné formy zajištění těchto zájezdů.

§ 10

(1) Cestovní kancelář je povinná před uzavřením cestovní smlouvy v katalogu, případně jinou prokazatelnou formou (dále jen "katalog") pravdivě, srozumitelně, úplně a řádně informovat o všech skutečnostech, které jsou jí známy a které mohou mít vliv na rozhodnutí zájemce o koupi zájezdu, zejména o

a) termínu zahájení a ukončení zájezdu,

b) ceně zájezdu, včetně časového rozvrhu plateb a výši zálohy,

c) případech, kdy je zákazník povinen zaplatit cestovní kanceláři odstupné při odstoupení od cestovní smlouvy, a o výši tohoto odstupného,

d) místě určení cesty nebo pobytu,

e) druhu dopravního prostředku (hlavní charakteristické znaky nebo třídy),

f) ubytování (poloha, kategorie, stupeň vybavenosti a hlavní charakteristické znaky),

g) stravování,

h) předpokládané trase cesty, včetně časů a míst zastávek,

i) pasových a vízových požadavcích pro občany České republiky a zdravotních formalitách, které jsou nutné pro cestu a pobyt, a o obvyklých cenách a lhůtách pro jejich vyřízení,

- j) tom, zda je pro zájezd požadován minimální počet zákazníků včetně termínu, kdy nejpozději před odjezdem musí být zákazníku oznámeno, že nebylo tohoto minimálního počtu dosaženo a cestovní kancelář zájezd ruší,
- k) rozsahu a podmínkách pojištění zákazníka podle § 6 až 8 (rozsah pojistného plnění, podmínky pro uplatnění nároku zákazníka, pojišťovna, s níž má uzavřeno pojištění),
- l) programu v místě pobytu,
- m) lhůtě, ve které může zákazník oznámit, že se zájezdu místo něho zúčastní jiná osoba, pokud jsou důvody pro její stanovení, a o podmínkách, které musí účastník zájezdu splňovat, pokud jsou důvody pro jejich stanovení,
- n) možnosti uzavřít individuální pojištění zákazníka pro cesty a pobyt včetně pojištění pro případ, že zákazníkovi vzniknou náklady v souvislosti s jeho odstoupením od cestovní smlouvy, pokud toto pojištění není zahrnuto v ceně zájezdu.
- (2) Před uzavřením cestovní smlouvy mohou být údaje uvedené v odstavci 1 změněny jen v případě, že si cestovní kancelář v katalogu toto právo vyhradila nebo pokud se na nich dohodla se zájemcem o koupi zájezdu; v ostatních případech jsou pro cestovní kancelář závazné.

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

Účast na hospodářské soutěži

§ 41

Fyzické i právnické osoby, které se účastní hospodářské soutěže, i když nejsou podnikatelé (dále jen "soutěžitelé"), mají právo svobodně rozvíjet svou soutěžní činnost v zájmu dosažení hospodářského prospěchu a sdružovat se k výkonu této činnosti; jsou však povinny přitom dbát právně závazných pravidel hospodářské soutěže a nesmějí účast v soutěži zneužívat.

§ 42

- (1) *Zneužitím účasti v hospodářské soutěži je nekalé soutěžní jednání (dále jen "nekalá soutěž") a nedovolené omezování hospodářské soutěže.*
- (2) *Nedovolené omezování hospodářské soutěže upravuje zvláštní zákon.*

§ 43

- (1) *Pokud z mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána a které byly vyhlášeny ve Sbírce zákonů nebo ve Sbírce mezinárodních smluv, nevyplývá jinak, nevztahuje se ustanovení této hlavy na jednání v rozsahu, v jakém má účinky v zahraničí.*
- (2) *Českým osobám jsou, pokud jde o ochranu proti nekalé soutěži, postaveny na roveň zahraniční osoby, které v České republice podnikají podle tohoto zákona. Jinak se mohou zahraniční osoby domáhat ochrany podle mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána a které byly vyhlášeny ve Sbírce zákonů nebo ve Sbírce mezinárodních smluv, a není-li jich, na základě vzájemnosti.*

Díl II

Nekalá soutěž

§ 44

Základní ustanovení

(1) Nekalou soutěží je jednání v hospodářské soutěži, které je v rozporu s dobrými mravy soutěže a je způsobilé přivodit újmu jiným soutěžitelům nebo spotřebitelům. Nekalá soutěž se zakazuje.

(2) Nekalou soutěží podle odstavce 1 je zejména:

- a) klamavá reklama,
- b) klamavé označování zboží a služeb,
- c) vyvolávání nebezpečí záměny,
- d) parazitování na pověsti podniku, výrobků či služeb jiného soutěžitele,
- e) podplácení,
- f) zlehčování,
- g) srovnávací reklama,
- h) porušování obchodního tajemství,
- i) ohrožování zdraví spotřebitelů a životního prostředí.

Zákon č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy

Čl. I

OBECNÁ USTANOVENÍ

§ 1

(1) Tento zákon zpracovává příslušné předpisy Evropských společenství 1) v oblasti regulace reklamy klamavé, srovnávací, na tabákové výrobky, na humánní léčivé přípravky, na veterinární léčivé přípravky, na potraviny a na počáteční a pokračovací kojeneckou výživu, a upravuje obecné požadavky na reklamu a její šíření včetně postihů za porušení povinností podle tohoto zákona a stanovení orgánů dozoru. Dále upravuje regulaci reklamy uvádějící zvláštní nabídku, jakož i reklamy na alkoholické nápoje, na přípravky na ochranu rostlin, na střelné zbraně a střelivo a na činnosti v pohřebnictví.

(2) Reklamou se rozumí oznámení, předvedení či jiná prezentace šířené zejména komunikačními médii, mající za cíl podporu podnikatelské činnosti, zejména podporu spotřeby nebo prodeje zboží, výstavby, pronájmu nebo prodeje nemovitostí, prodeje nebo využití práv nebo závazků, podporu poskytování služeb, propagaci ochranné známky, 1a) pokud není dále stanoveno jinak.

(3) Komunikačními médii, kterými je reklama šířena, se rozumí prostředky umožňující přenášení reklamy, zejména periodický tisk 2) a neperiodické publikace, 3) rozhlasové a televizní vysílání, audiovizuální produkce, 4) počítačové sítě, nosiče audiovizuálních děl, plakáty a letáky.

(4) Sponzorováním se rozumí příspěvek poskytnutý s cílem podporovat výrobu nebo prodej zboží, poskytování služeb nebo jiné výkony sponzora. Sponzorem se rozumí právnická nebo fyzická osoba, která takový příspěvek k tomuto účelu poskytne.

(5) Zadavatelem reklamy (dále jen "zadavatel") je pro účely tohoto zákona právnická nebo fyzická osoba, která objednala u jiné právnické nebo fyzické osoby reklamu.

(6) *Zpracovatelem reklamy (dále jen "zpracovatel") je pro účely tohoto zákona právnická nebo fyzická osoba, která pro sebe nebo pro jinou právnickou nebo fyzickou osobu zpracovala reklamu.*

(7) *Šířitelem reklamy (dále jen "šířitel") je pro účely tohoto zákona právnická nebo fyzická osoba, která reklamu veřejně šíří.*

(8) *Ustanovení tohoto zákona se vztahují na sponzorování, pokud není dále stanoveno jinak.*

§ 2

(1) *Zakazuje se*

a) *reklama zboží, služeb nebo jiných výkonů či hodnot, jejichž prodej, poskytování nebo šíření je v rozporu s právními předpisy,*

b) *reklama založená na podprahovém vnímání. Takovou reklamou se pro účely tohoto zákona rozumí reklama, která by měla vliv na podvědomí fyzické osoby, aniž by ji tato osoba vědomě vnímala,*

c) *reklama klamavá, 5)*

d) *reklama skrytá. Takovou reklamou se pro účely tohoto zákona rozumí reklama, u níž je obtížné rozlišit, že se jedná o reklamu, zejména proto, že není jako reklama označena,*

e) *šíření nevyžádané reklamy, pokud vede k výdajům adresáta nebo pokud adresáta obtěžuje; na šíření reklamy elektronickými prostředky a jeho omezení se vztahuje zvláštní právní předpis, 5a) za reklamu, která obtěžuje, se považuje reklama směřující ke konkrétnímu adresátovi za podmínky, že adresát dal předem jasně a srozumitelně najevo, že si nepřeje, aby vůči němu byla nevyžádaná reklama šířena,*

f) *reklama šířená na veřejně přístupných místech mimo provozovnu jiným způsobem než prostřednictvím reklamního nebo propagačního zařízení zřízeného podle zvláštního právního předpisu 5b) , stanoví-li tak obec svým nařízením vydaným v přenesené působnosti 5c) , v rozsahu uvedeném v odstavci 6.*

(2) *Srovnávací reklama 6) je přípustná za podmínek stanovených tímto zákonem a zvláštním právním předpisem.*

7)

3) *Reklama nesmí být v rozporu s dobrými mravy, zejména nesmí obsahovat jakoukoliv diskriminaci z důvodů rasy, pohlaví nebo národnosti nebo napadat náboženské nebo národnostní citění, ohrožovat obecně nepřijatelným způsobem mravnost, snižovat lidskou důstojnost, obsahovat prvky pornografie, násilí nebo prvky využívající motivu strachu. Reklama nesmí napadat politické přesvědčení.*

(4) *Reklama nesmí podporovat chování poškozující zdraví nebo ohrožující bezpečnost osob nebo majetku, jakož i jednání poškozující zájmy na ochranu životního prostředí.*

(5) *Reklama šířená společně s jiným sdělením musí být zřetelně rozlišitelná a vhodným způsobem oddělena od ostatního sdělení.*

(6) *Obec v nařízení vydaném podle odstavce 1 písm. f) stanoví*

a) *veřejně přístupná místa, na nichž je reklama podle odstavce 1 písm. f) zakázána,*

b) *dobu, v níž je reklama podle odstavce 1 písm. f) zakázána,*

c) *druhy komunikačních médií, kterými nesmí být reklama podle odstavce 1 písm. f) šířena, popřípadě též*

d) *akce, na něž se zákaz šíření reklamy nevztahuje.*

Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon)

§ 6

Všeobecné podmínky provozování živnosti

(1) Všeobecnými podmínkami provozování živnosti fyzickými osobami, pokud tento zákon nestanoví jinak, jsou:

- a) dosažení věku 18 let,*
- b) způsobilost k právním úkonům,*
- c) bezúhonnost,*
- d) skutečnost, že fyzická osoba, pokud na území České republiky podniká nebo podnikala, nemá na svém osobním účtu evidovány daňové nedoplatky z tohoto podnikání,*
- e) skutečnost, že fyzická osoba, pokud na území České republiky podniká nebo podnikala, nemá nedoplatky na platbách pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti,*
- f) skutečnost, že fyzická osoba, pokud na území České republiky podniká nebo podnikala, nemá nedoplatky na pojistném na veřejném zdravotním pojištění.*

(2) Za bezúhonného se pro účely tohoto zákona nepovažuje ten, kdo byl pravomocně odsouzen

- a) k nepodmíněnému trestu odnětí svobody pro trestný čin spáchaný úmyslně, ať již samostatně nebo v souběhu s jinými trestnými činy, a byl mu uložen nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání nejméně jednoho roku,*
- b) pro trestný čin spáchaný úmyslně, jehož skutková podstata souvisí s podnikáním a na který se nevztahuje písmeno a), nebo*
- c) pro trestný čin spáchaný z nedbalosti, jehož skutková podstata souvisí s předmětem podnikání, pokud se na něho nehledí, jako by nebyl odsouzen. 25b)*

(3) Skutečnosti podle odstavce 1 písm. d) a e) se prokazují potvrzením příslušného orgánu státní správy, nebo pokud potvrzení není doloženo, ověří danou skutečnost živnostenský úřad u příslušného orgánu státní správy nebo v příslušném informačním systému veřejné správy. Skutečnost podle odstavce 1 písm. f) se dokládá čestným prohlášením.

§ 7

Zvláštní podmínky provozování živnosti

(1) Zvláštními podmínkami provozování živnosti jsou odborná nebo jiná způsobilost, pokud je tento zákon nebo zvláštní předpisy vyžadují.

(2) V případě změny nebo doplnění požadavků na odbornou způsobilost po vzniku živnostenského oprávnění se nepožaduje prokázání praxe u podnikatele, kterému trvá živnostenské oprávnění pro provozování dotčené živnosti, a u osoby, která vykonává funkci odpovědného zástupce pro dotčenou živnost, jestliže ji vykonávala již před touto změnou.

(3) Nelze-li odbornou nebo jinou způsobilost prokázat dokladem vydaným jedné fyzické osobě, lze odbornou způsobilost prokázat dokladem vydaným podnikateli příslušným odborným orgánem v souladu se zvláštními předpisy. 22b)

(4) Podnikatel je povinen zajistit výkon činností, které jsou obsahem živností uvedených v nařízení vlády vydaném podle § 73a odst. 2, pouze fyzickými osobami splňujícími požadavky odborné způsobilosti, které toto nařízení stanoví. 25a) Podnikatel vede o osobách splňujících podmínky odborné způsobilosti evidenci a uchovává

kopie dokladů prokazujících tuto způsobilost minimálně 3 roky ode dne ukončení výkonu činnosti těmito osobami; přitom je povinen dodržovat povinnosti stanovené zvláštním právním předpisem.25c)

Příl.3

KONCESOVANÉ ŽIVNOSTI

<i>Obor</i>	<i>Požadovaná odborná a jiná zvláštní způsobilost podle § 27 odst. 1 a 2 Zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon) ve znění zákona č. 356/1999 Sb. a zákona č. 167/2004 Sb.</i>	<i>Podmínky, jejichž splnění se vyžaduje podle § 27 odst. 3 zákona č. 455/1991 Sb., ve znění zákona č. 356/1999 Sb. a zákona č. 167/2004 Sb.</i>	<i>Orgán státní správy, který se vyjadřuje k žádosti o koncesi</i>	<i>Poznámka</i>
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>

<i>Provozování cestovní kanceláře</i>	<p>a) vysokoškolské vzdělání a 1 rok praxe v oboru, nebo</p> <p>b) vyšší odborné vzdělání a 3 roky praxe v oboru, nebo</p> <p>c) úplné střední vzdělání nebo úplné střední odborné vzdělání a 6 let praxe v oboru, nebo</p> <p>d) doklady podle § 19 odst. 1 písm. b) zákona č. 18/2004 Sb., o uznávání odborné kvalifikace</p>		<p>Ministerstvo pro místní rozvoj</p>	<p>zákon č. 159/1999 Sb., o některých podm. podnikání v oblasti cestovního ruchu a o změně zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů</p>
---------------------------------------	---	--	---------------------------------------	--

Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele

§ 1

Předmět a rozsah úpravy

(1) Tento zákon stanoví některé podmínky podnikání 1) významné pro ochranu spotřebitele, úkoly veřejné správy v oblasti ochrany spotřebitele a oprávnění spotřebitelů, sdružení spotřebitelů 2) nebo jiných právnických osob založených k ochraně spotřebitele.

(2) Ustanovení zvláštních předpisů 3) týkající se podmínek výroby, dovozu, prodeje a označování výrobků a poskytování služeb nejsou tímto zákonem dotčena.

(3) Tento zákon se vztahuje na prodej výrobků a poskytování služeb v případech, kdy k plnění dochází na území České republiky. Na ostatní případy se vztahuje tehdy, souvisí-li plnění s podnikatelskou činností provozovanou na území České republiky.

§ 2

Vymezení některých pojmů

(1) Pro účely tohoto zákona se rozumí:

- a) spotřebitelem fyzická nebo právnická osoba, která nakupuje výrobky nebo užívá služby za jiným účelem než pro podnikání s těmito výrobky nebo službami,
- b) prodávajícím podnikatel, 4) který spotřebiteli prodává výrobky nebo poskytuje služby,
- c) výrobcem podnikatel, který zhotovil výrobek anebo jeho součást nebo poskytl služby, který vytěžil prvotní surovinu nebo ji dále zpracoval, anebo který se za výrobce označil,
- d) dovozcem podnikatel, který uvede na trh výrobek z jiného než členského státu Evropské unie,
- e) dodavatelem každý další podnikatel, který přímo nebo prostřednictvím jiných podnikatelů dodal prodávajícímu výrobky,
- f) výrobkem jakákoli věc, která byla vyrobena, vytěžena nebo jinak získána bez ohledu na stupeň jejího zpracování a je určena k nabídce spotřebiteli,

§ 8

Zákaz klamání spotřebitele

- (1) Nikdo nesmí klamat spotřebitele, zejména uvádět nepravdivé, nedoložené, neúplné, nepřesné, nejasné, dvojsmyslné nebo přehnané údaje anebo zamlčet údaje o skutečných vlastnostech výrobků nebo služeb či úrovni nákupních podmínek.
- (2) Za klamání spotřebitele se považuje také nabídka nebo prodej výrobků nebo zboží porušujících některá práva duševního vlastnictví, jakož i skladování těchto výrobků nebo zboží za účelem nabídky nebo prodeje.
- (3) Odpovědnosti za klamání spotřebitele se nelze zprostit poukazem na skutečnost, že potřebné nebo správné údaje neposkytl výrobce, dovozce nebo dodavatel.
- (4) Pojmy "záruka", "zaručený", jakož i všechny další pojmy obdobného obsahu, mohou být používány jen v případech, kdy je současně konkretizován obsah a podmínky záruky.
- (5) Obecná úprava nekalé soutěže 9) není ustanovením předchozích odstavců dotčena.
- (6) Skladováním výrobků nebo zboží porušujících práva k duševnímu vlastnictví se pro účely tohoto zákona rozumí jejich umístění ve skladových prostorách, dopravních prostředcích, kancelářích nebo jiných nebytových prostorách a v prodejních místech včetně stánkového prodeje.

§ 23

Dozor nad ochranou spotřebitele

- (1) Dozor nad dodržováním povinností stanovených tímto zákonem provádí Česká obchodní inspekce 16) s výjimkou dozoru podle odstavce 4, a jde-li o potraviny a tabákové výrobky podle § 3 písm. b), § 8 a 9, § 10 odst. 1 písm. c) a § 17.

(2) Dozor nad dodržováním povinností stanovených v § 3 písm. b), § 8, 8a a 9, § 10 odst. 1 písm. c) a § 10 odst. 4, § 14a a § 17 tohoto zákona na úseku zemědělských, potravinářských, kosmetických, mydlářských, saponátových a tabákových výrobků provádí též Česká zemědělská a potravinářská inspekce. 17)

(3) Dozor nad dodržováním povinností stanovených v § 3 písm. b), § 8 odst. 1, § 9, § 10 odst. 1 a 3, § 14a a § 17 tohoto zákona na úseku ochrany zdraví lidí, zejména z hlediska zdravotní nezávadnosti výrobků a poskytovaných služeb, provádějí též orgány ochrany veřejného zdraví. 18)

(4) Dozor nad dodržováním povinností stanovených v § 3 písm. b), § 8 odst. 1 a 4 a § 9, § 10 odst. 1 písm. c), § 14a a § 17 tohoto zákona na úseku veterinární péče provádějí orgány veterinární správy, 19) a to zejména z hledisek

a) zdravotní nezávadnosti a biologické hodnoty potravinářských výrobků živočišného původu při prodeji na trzích, v tržnicích a při prodeji podmíněně požitelných potravin živočišného původu,

b) zdravotní a dietetické nezávadnosti krmiv,

c) zabezpečení uvádění do oběhu pouze veterinárních léčiv a přípravků schválených podle zvláštního předpisu, 18)

d) zabezpečení prodeje živých zvířat v souladu s podmínkami stanovenými zvláštními předpisy. 19)

(5) Dozor nad dodržováním povinností stanovených v § 8, 9 až 13, § 14 odst. 2, § 14a až 16 a v § 18 tohoto zákona v oblasti obchodu a služeb 21) provádějí též obecní živnostenské úřady 11a) , příslušné podle umístění provozovny.

(6) Dozor nad dodržováním povinností stanovených v § 7b, § 8 odst. 2 a § 8a provádějí též celní úřady podle § 23b a 23c tohoto zákona.

(7) Inspektor České obchodní inspekce nebo České zemědělské a potravinářské inspekce, který provedl dozor na trhu podle tohoto zákona a zjistil výrobky nebo zboží, které naplňují znaky porušení ustanovení § 8 odst. 2, a bylo-li prokázáno, že se jedná o výrobky nebo zboží pod celním dohledem, 21c) je oprávněn takovéto výrobky nebo zboží zajistit. Zjištěné a zajištěné výrobky nebo zboží postoupí příslušnému celnímu orgánu 21a) , 21d) k provedení celního řízení a dalšího řízení.

(8) Dozor nad dodržováním povinností stanovených v § 8 odst. 1, § 9 odst. 1, § 10 odst. 1 písm. a) a odst. 5 až 7, § 11, a § 12 odst. 1, § 14 odst. 1 a § 14a tohoto zákona na úseku střelných zbraní, střeliva a pyrotechnických výrobků provádí Český úřad pro zkoušení zbraní a střeliva. 21e)

Zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech

Pojem a používání cestovního dokladu

§ 2

(1) Cestovní doklad je veřejná listina opravňující občana k překračování státních hranic České republiky (dále jen "hranice") přes hraniční přechod, nestanoví-li jinak mezinárodní smlouva, již je Česká republika vázána, (dále jen "mezinárodní smlouva"). Cestovním dokladem občan prokazuje své jméno, popřípadě jména, příjmení, rodné číslo, podobu, státní občanství České republiky 1) (dále jen "státní občanství") a další údaje zapsané v cestovním dokladu podle tohoto zákona.

(2) Cestovní doklad je zakázáno ponechávat a přijímat jako zástavu a odebírat jej při vstupu do objektů nebo na pozemky; občan není oprávněn ponechávat cestovní doklad jako zástavu ani při svém pobytu v zahraničí.

(3) Je zakázáno pořizovat jakýmkoliv prostředky kopie cestovního dokladu bez souhlasu 1a) občana, kterému byl cestovní doklad vydán, pokud zvláštní zákon nebo mezinárodní smlouva nestanoví jinak.

(4) Údaje zpracované v nosiči dat s biometrickými údaji (§ 5 odst. 2) nelze zpracovávat jiným způsobem, než jaký stanoví zákon.

§ 3

(1) Překročit vnější hranici 1f) přes hraniční přechod lze jen s platným cestovním dokladem, v provozní době a v souladu s účelem zřízení hraničního přechodu, pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak 1b). K překročení vnitřní hranice 1f) lze jako cestovní doklad použít i občanský průkaz 1c) se strojově čitelnými údaji, pokud nemá oddělenou vyznačenou část. 1e) Občan mladší 15 let smí překročit hranice bez vlastního cestovního dokladu jen s rodičem, v jehož cestovním dokladu je zapsán.

(2) Stanoví-li mezinárodní smlouva, že vnější hranici lze překračovat na jiných místech, než na hraničních přechodech, (dále jen "jiné místo"), lze jiné místo používat jen v rozsahu stanoveném takovou mezinárodní smlouvou.

(3) Občan překračující vnější hranici je povinen na výzvu předložit svůj cestovní doklad a strpět jeho kontrolu. Výzva k předložení cestovního dokladu a jeho kontrola přísluší Policii České republiky (dále jen "policie"). Na vnitřní hranici se kontrola cestovního dokladu provádí v případě přijetí rozhodnutí vlády o zajišťování ochrany vnitřních hranic podle zvláštního právního předpisu. 1f)

(4) Ministerstvo vnitra (dále jen "ministerstvo") vyhláší sdělením ve Sbírce zákonů seznam hraničních přechodů a rozsah provozu na těchto přechodech.

§ 4

Hraničním přechodem se pro účely tohoto zákona rozumí

a) místo vymezené mezinárodní smlouvou určené k překračování státních hranic,

b) mezinárodní letiště, které je vnější hranicí podle zvláštního právního předpisu, 1f) pokud splňuje tyto podmínky:

1. bylo jako mezinárodní letiště určeno podle zvláštního právního předpisu, 1d)

2. provozovatel letiště splnil bezpečnostní podmínky stanovené ve zvláštním právním předpisu, 1f)

c) vnitřní hranice, anebo

d) prostor mezinárodního vlaku nebo paluba plavidla mezinárodní osobní nebo nákladní vodní dopravy v době, kdy je v tomto prostoru prováděna kontrola cestovních dokladů.

§ 5

Druhy cestovních dokladů

(1) Druhy cestovních dokladů jsou

a) cestovní pas,

b) diplomatický pas,

c) služební pas,

d) cestovní průkaz,

e) náhradní cestovní doklad Evropské unie, 2a)

f) jiný cestovní doklad na základě mezinárodní smlouvy.

(2) Cestovní doklady uvedené v odstavci 1 písm. a) až c) obsahují strojově čitelné údaje a nosič dat pro uchování

a) údajů o zobrazení obličeje,

b) údajů o otiscích prstů rukou,

c) údajů zpracovaných na datové stránce cestovního dokladu a

d) dalších bezpečnostních prvků stanovených přímo použitelnými právními předpisy Evropských společenství 2b)

Tyto cestovní doklady se vydávají ve lhůtě 30 dnů; je-li žádost podána u diplomatické mise České republiky nebo u konzulárního úřadu České republiky (dále jen "zastupitelský úřad"), s výjimkou konzulárního úřadu vedeného honorárním konzulárním úředníkem, ve lhůtě 120 dnů. Údaje o zobrazení obličeje a údaje o otiscích prstů rukou jsou pro účely tohoto zákona údaje biometrické.

(3) Žádá-li občan o vydání cestovního pasu v kratší lhůtě než 30 dnů, a je-li žádost podána u zastupitelského úřadu, ve lhůtě kratší než 120 dnů, vydá se mu cestovní pas bez strojově čitelných údajů a bez nosiče dat s biometrickými údaji ve lhůtě do 15 dnů, a je-li žádost podána u zastupitelského úřadu, ve lhůtě do 60 dnů. Tento cestovní pas neobsahuje digitální zpracování fotografie a podpisu občana.

(4) Občanovi staršímu 5 let, u něhož není možné pořídit otisky prstů rukou z důvodů anatomických nebo fyziologických změn, popřípadě zdravotního postižení prstů rukou, se vydá cestovní doklad se strojově čitelnými údaji s nosičem dat, v němž jsou z biometrických údajů zpracovány pouze údaje o zobrazení obličeje. V nosiči dat je v tomto případě zpracován rovněž údaj o nemožnosti pořídit otisky prstů rukou.

(5) Občanovi mladšímu 5 let se vydá cestovní pas bez nosiče dat s biometrickými údaji a bez strojově čitelných údajů, který neobsahuje digitální zpracování fotografie ani podpisu občana, nebo diplomatický anebo služební pas bez nosiče dat s biometrickými údaji, který obsahuje strojově čitelné údaje a digitální zpracování fotografie a podpisu občana. Je-li žádost o vydání cestovního pasu bez nosiče dat s biometrickými údaji a bez strojově čitelných údajů občanu mladšímu 5 let podána u zastupitelského úřadu, vydá se tento cestovní pas ve lhůtě do 60 dnů; stejná lhůta platí pro služební a diplomatické pasy, vydávané pro občana mladšího 5 let.

(6) Vyhláškou stanoví

a) ministerstvo vzory cestovního pasu, cestovního průkazu a vzory jiných cestovních dokladů vydávaných na základě mezinárodní smlouvy, pokud je nestanoví tato smlouva,

b) Ministerstvo zahraničních věcí vzory diplomatického pasu a služebního pasu.

Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území české republiky

§ 1

Předmět úpravy

(1) Tento zákon stanoví podmínky vstupu cizince na území České republiky (dále jen "území"), jeho pobytu na něm a vycestování z území a vymezuje působnost Policie České republiky (dále jen "policie"), Ministerstva vnitra (dále jen "ministerstvo") a Ministerstva zahraničních věcí v této oblasti státní správy.

(2) Cizincem se rozumí fyzická osoba, která není státním občanem České republiky, 1) včetně občana Evropské unie. 1a)

(3) Úprava vstupu, pobytu a vycestování občana Evropské unie 1a) se vztahuje i na občana státu, který je vázán mezinárodní smlouvou sjednanou s Evropským společenstvím 1b) a na občana státu, který je vázán Smlouvou o Evropském hospodářském prostoru, 1c) pokud tato smlouva nestanoví jinak.

§ 2

Působnost zákona

Tento zákon se nevztahuje na cizince, který

- a) požádal Českou republiku o mezinárodní ochranu formou azylu nebo doplňkové ochrany, a azylanta nebo osobu požívající doplňkové ochrany, pokud tento zákon nebo zvláštní právní předpis 2) nestanoví jinak,*
- b) pobývá na území na základě zvláštního právního předpisu upravujícího přechodný pobyt cizích ozbrojených sil na území, 3)*
- c) požádal Českou republiku o udělení oprávnění k pobytu za účelem poskytnutí dočasné ochrany na území, a cizince, který pobývá na území na základě uděleného oprávnění k pobytu za účelem dočasné ochrany, pokud tento zákon nebo zvláštní právní předpis 3a) nestanoví jinak.*

Zákon č. 49/1997 Sb., o civilním letectví

§ 1

Předmět úpravy

(1) Tento zákon zapracovává příslušné předpisy Evropských společenství 1) a v návaznosti na přímo použitelné předpisy Evropských společenství 1a) upravuje ve věcech civilního letectví

- a) podmínky stavby a provozování letadla,*
- b) podmínky zřízení, provozování a osvědčování způsobilosti letišť,*
- c) podmínky pro letecké stavby,*
- d) podmínky pro činnost leteckého personálu,*
- e) podmínky využívání vzdušného prostoru,*
- f) podmínky poskytování leteckých služeb,*
- g) podmínky provozování leteckých činností,*
- h) rozsah a podmínky ochrany letectví,*
- i) podmínky užívání sportovního létajícího zařízení,*
- j) rozsah a podmínky výkonu státní správy.*

(2) Tento zákon se vztahuje ve vymezeném rozsahu na vojenské letectví ve věcech leteckého personálu, vojenských letišť a leteckých staveb, užívání vzdušného prostoru, poskytování leteckých služeb a provozování leteckých činností.

§ 2

Základní pojmy

(1) Civilním letectvím se rozumí letecké činnosti provozované v České republice civilními letadly jakékoliv státní příslušnosti pro civilní účely, jakož i letecké činnosti provozované letadly státní příslušnosti České republiky v cizině pro civilní účely a provozování civilních letišť a poskytování leteckých služeb na území České republiky.

(2) *Letadlem se rozumí zařízení schopné vyvozovat síly nesoucí jej v atmosféře z reakcí vzduchu, které nejsou reakcemi vůči zemskému povrchu. Pro účely tohoto zákona se nepovažuje za letadlo model letadla, jehož maximální vzletová hmotnost nepřesahuje 20 kg.*

(3) *Výrobkem letecké techniky (dále jen "výrobek") se ve smyslu tohoto zákona rozumí letadlo, motor nebo vrtule.*

(4) *Letadlovými částmi a zařízeními se rozumí jakýkoli přístroj, vybavení, mechanismus, aparatura, příslušenství nebo agregát včetně komunikačního vybavení, které je využíváno nebo určeno k použití při provozu nebo řízení letadla za letu a je vestavěné v letadle nebo k němu upevněné. Zahrnuje části draku, motoru nebo vrtule.*

(5) *Leteckým pozemním zařízením se rozumí technické zařízení, které je umístěné na zemi a slouží k zajištění leteckého provozu.*

(6) *Vzdušným prostorem České republiky je prostor nad územím České republiky do výšky, kterou lze využít pro letecký provoz.*

(7) *Letištěm je územně vymezená a vhodným způsobem upravená plocha včetně souboru staveb a zařízení letiště, trvale určená ke vzletům a přistávání letadel a k pohybům letadel s tím souvisejícím.*

Vyhláška č. 415/2006 Sb., kterou se stanoví technické podmínky a postup při pořizování a dalším zpracovávání biometrických údajů obsažených v nosiči dat cestovního dokladu

§ 1

Tato vyhláška 1) upravuje v návaznosti na přímo použitelný předpis Evropských společenství 2) technické podmínky a postup při pořizování a dalším zpracovávání biometrických údajů 3) obsažených v nosiči dat cestovního dokladu se strojově čitelnými údaji a s nosičem dat s biometrickými údaji vydávaného státnímu občanu České republiky 4) , cizineckého pasu se strojově čitelnými údaji a s nosičem dat s biometrickými údaji vydávaného cizinci s pobytem na území České republiky 5) a cestovního dokladu azylanta se strojově čitelnými údaji a s nosičem dat s biometrickými údaji vydávaného cizinci, kterému byl na území České republiky udělen azyl 6) (dále jen "cestovní doklad"), včetně postupu při pořizování biometrických údajů u osob s neobvyklými anatomickými nebo fyziologickými předpoklady pro zobrazení obličeje.

§ 2

Zobrazení obličeje žadatele o vydání cestovního dokladu (dále jen "žadatel") pořizuje orgán příslušný k vydání cestovního dokladu nebo zastupitelský úřad, s výjimkou konzulárního úřadu vedeného honorárním konzulárním úředníkem 7) , (dále jen "příslušný orgán") při zpracování žádosti o vydání cestovního dokladu (dále jen "žádost") snímáním podoby žadatele digitální technologií.

8. Použitá a doporučená literatura (a další prameny):

1. BARTOŠÍKOVÁ, M., ŠTENGLOVÁ, I.: *Společnost s ručením omezeným*, 2. vydání, Praha, C. H. Beck, 2006
2. BUREŠ, J., DRÁPAL, L., a kolektiv: *Občanský soudní řád*, 7. vydání, Praha, C. H. Beck, 2006
3. *Czechtourism* [on-line]. Praha, 2006. Dostupné na internetových stránkách: <<http://www.czechtourism.cz>>.
4. ČERNÝ, P., DOHNAL, V., a kolektiv: *Průvodce novým správním řádem s podrobným výkladem a vzory podání*, 1. vydání, Praha, Linde, 2006
5. *Česká obchodní inspekce* [on-line]. Praha, 2006. Dostupné na internetu: <<http://www.coi.cz>>.
6. *Český statistický úřad* [on-line]. Praha, ČSÚ, 2006. Dostupné na internetu: <<http://czso.cz>>.
7. DĚDIČ, J., KRÍŽ, R., ŠTENGLOVÁ, I.: *Akciové společnosti*, 5. vydání, Praha, C. H. Beck, 2004
8. INDROVÁ, J., MALÁ, V., MLEJNKOVÁ, L., NETKOVÁ, J., VAŠKO, M.: *Cestovní ruch I.*, Praha, VŠE v Praze, 2004
9. INDROVÁ, J., MALÁ, V., MLEJNKOVÁ, L., NETKOVÁ, PETRŮ, Z., J., VAŠKO, M.: *Cestovní ruch a Evropská unie*, VŠE Praha, 2000
10. HRALA, V.: *Geografie cestovního ruchu*, 4. vydání, Praha, Idea Servis, 2001
11. FORET, M., TURČÍNKOVÁ, J.: *Cestovní ruch*, MZLU Brno, 2005
12. FRANCOVÁ, E.: *Cestovní ruch*, Univerzita Palackého Olomouc, 2003
13. HOLUB, M., FIALA, J., BIČOVSKÝ, J.: *Občanský zákoník – poznámkové vydání s judikaturou a literaturou*, 12. vydání podle stavu k 1. 9. 2006, Praha, Linde, 2006
14. HROZINKOVÁ, E., URBAN, V.: *Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem a příklady – 11. vydání*, Praha, Linde, 2006
15. HULVA, T.: *Ochrana spotřebitele*, ASPI Publishing
16. JEHLIČKA, O., ŠVESTKA, J., a kolektiv: *Občanský zákoník*, 10. vydání, Praha, C. H. Beck, 2006

17. KNAPPOVÁ, M., ŠVESTKA, J., a kolektiv: *Občanské právo hmotné*, ASPI Publishing, 2002
18. KOBLIHA, I., KALFUS, J., a kolektiv: *Obchodní zákoník – Komentář*, 1. vydání, Praha, Linde, 2006
19. KULHÁNEK, M.: *Reklama a dobré mravy soutěže*, Obchodní právo č. 1/1998
20. KULHÁNEK, M.: *Samoregulace reklamy v ČR*, Obchodní právo č. 10/1998
21. *Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky* [on-line]. Praha, 2006. Dostupné na internetu: <<http://www.mmr.cz>>.
22. MUNKOVÁ, J.: Nad úpravou hospodářské soutěže v obchodním zákoníku, Ekonom, 4/1992, str. 56 a násl.
23. NĚMČANSKÝ, M.: *Odvětví cestovního ruchu: vybrané kapitoly I. díl*, Karviná: Slezská univerzita v Opavě, 1999
24. NĚMČANSKÝ M.: *Odvětví cestovního ruchu: vybrané kapitoly II. díl*, Karviná: Slezská univerzita v Opavě, 1999
25. NOVAKOVÁ, E., JANDOVÁ, V.: *Reklama a její regulace*, 1. vydání, Praha, Linde, 2006
26. PÁSKOVÁ, M., ZELENKA, J.: *Výkladový slovník cestovního ruchu*, Praha: MMR ČR, 2002
27. PRAŽÁK, Z.: *Společné podnikání na základě smlouvy o sdružení podle občanského zákoníku*, 1. vydání, Praha, Linde, 2005,
28. RAMBOUSEK, J.: *Cestovní kanceláře a daně, po říjnové novele 2005*, ASPI Publishing, 2005
29. *Ročenka cestovního ruchu, ubytování a pohostinství*, Praha: mag CONSULTING, 2004
30. ŠTĚPÁNEK, V.: *Geografie cestovního ruchu*, Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2001
31. ŠTYRSKÝ, J.: *Geografie cestovního ruchu Evropy a světa*, 3. vydání, Hradec Králové: GAUDEAMUS, 2005
32. VYSTOUPIL, J., ŠAUER, M.: *Základy cestovního ruchu*, Brno, Masarykova univerzita, 2005

9. Věcný rejstřík:

Akciová společnost
Arbitráž
Cena zájezdu
Cestovní agentura
Cestovní kancelář
Cestovní ruch
Cestovní smlouva
Cestování
Fyzická osoba
Generální klauzule
Hostinská činnost
Informační povinnosti
Klamání spotřebitele
Komanditní společnost
Koncepce státní politiky cestovního ruchu
Koncesní listina
Listina základních práv a svobod
Mezinárodní konference o statistice cestovního ruchu
Ministerstvo pro místní rozvoj
Nekalá soutěž
Návrh smlouvy
Obchodní rejstřík
Občanské sdružení
Občanský zákoník
Odpovědnost přepravce
Odpovědnost za zásilku
Odpovědný zástupce
Odstoupení od cestovní smlouvy
Odstoupení od spotřebitelské smlouvy
Podnikatel
Podnikání
Pojistná smlouva
Pojištění záruky pro případ úpadku
Poskytování ubytovacích služeb
Praxe v oboru
Provozovna
Provozování cestovní agentury
Provozování cestovní kanceláře
Právnícká osoba
Právní řád
Průvodcovská činnost
Přeprava zavazadel
Přepravní řády a tarify
Přijetí návrhu
Regulace reklamy
Reklamace
Rekreace
Rozhodčí řízení
Smlouva
Smlouva o přepravě osob
Smlouva o ubytování
Společenská smlouva
Turistika
UNESCO
Veřejná obchodní společnost
Zájezd
Zákon o některých podmínkách podnikání v oblasti cestovního ruchu
Zákon o ochraně spotřebitele
Zákon o regulaci reklamy
Česká obchodní inspekce
Živnost
Živnostenský list
Živnostenský zákon
Živnostenský úřad
Živnost koncesovaná
Živnost ohlašovací

Tato skripta jsou spolufinancována
Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky